

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1961

Trettionde årgången

TIDSKRIFT FÖR
VÄNERSBORGS MUSEUM

VÄNERSBORG
C. W. CARLSSONS EFTR. BOKTRYCKERI
1961.

Läsafolk och troskamp i Vänersborg.

Nu för tiden tar man det som en självskriven sak, att oförvitliga svenska medborgare oavsett tro och andlig övertygelse åtnjuter samma rättigheter och likställighet i alla avseenden, liksom övriga medborgare. Går man bara kortare tid än 100 år tillbaka i tiden, var förhållandet ett helt annat. De personer som slöt sig till de fria andliga rörelser, som kring mitten av 1800-talet ledde in fromhetslivet i nya banor, utanför Svenska kyrkan, utsattes för till förföljelse gränsande trakasserier, både från rättsliga och kyrkliga myndigheter. Förhållandena var på 1860- och 1870-talen enahanda över hela landet, och Vänersborg utgjorde inte något undantag, då de första s. k. separatistiska sammankomsterna ägde rum i staden.

I sitt nummer för torsdagen den 3 februari 1859 uttalar Tidning för Wenersborgs Stad och Län en skarp varning mot "proselytmakare i religionsväg", från vilka orten hittills varit tämligen fredad. Tidningen omtalar, att två personer — kolportörer, av vilka den ene dessutom var kopparslagaregesäll, "vilken jämte proselytmakeriet kringgick och förtenade kopparkärl" — besökt staden och hållit religionsföredrag nattetid. Som resultat därav lär 18 personer ha döpts och blivit omvända. Vad dessa proselytmakare förkunnade för lära var tidningen inte riktigt klar över. Då de emellertid pläderat för månggifte, låg ju misstanken nära till hands, att de var mormoner och förkunnade den lära som en självutropad profet i Amerika lanserat 1830. Samtidigt misstänkte man, att det kunde röra sig om en annan i Sverige nyligen utbredd "villolära", baptismen, som för första gången förkunnades i landet 1848. Skribenten i vänersborgstidningen förklarar för sina läsare¹⁾: "Baptismen är en lära full av villfarelser, som huvud-

¹⁾ Stavningen moderniserad här och i följande citat ur tidningar och brev.

sakligen förkastar barndopet. Mormonismen är ett under de senare 30 åren tillkommet människopåfund. — — — Huru kan man tänka sig det djuriska månggiftet värdigt människan, med en tänkande själ och ett sunt förstånd.” Det hänvisades vidare till det så kallade Konventikelplakatet av den 12 januari 1726,²⁾ vilket stadgade böter upp till 300 riksdaler riksmünt för religiösa sammankomster utanför kyrkan, och tidningen slutar med uppmaningen att ta Gustaf II Adolfs kamp vid Lützen som förebild i bekämpandet av de irrläror som nu nått även Vänersborg.

Bara en vecka senare kunde Tidning för Wenersborgs Stad och Län lugna sina läsare med det hugnesamma meddelandet, att flera av dem, som övergått till villolärorna, ”krupit till korset” och återgått till den lutherska läran, men manade ändå stadens och traktens prästerskap till ökad vaksamhet. Detta var förmodligen en välbefogad varning, ty tre år senare, den 19 maj 1862, innehöll tidningen en notis om en mormonsammankomst på Fredrikslund, där fyra mormonpräster deltagit. Även i vissa dalslandssocknar, i Vassända och i Västra Tunhem missionerade mormonerna starkt vid denna tid. Vice pastorn A. P. Holmström i Vassända kunde rapportera till stiftsledningen i Skara 1865, att han lyckats återföra de flesta till kyrkan³⁾. Från Västra Tunhem lär ungefär samtidigt inte mindre än 20 personer ha emigrerat till USA, givetvis då med Salt Lake City i Utah — mormonernas ”heliga stad” — som mål.

En viss spridning nådde mormonernas lära i vårt land under senare hälften av 1800-talet, men rörelsen fick inte tillnärmelsevis det säkra fotfäste som de kristna, frikyrkliga rörelserna och är numera i stort sett utan betydelse. Mormonismen har endast tagits med i detta sammanhang för att bidra till att ge en bakgrund åt den osäkerhet de framflyttade fria religiösa rörelserna skapade, och det stora behovet av ett djupare och allvarigare fromhetsliv, än vad huvudparten av kyrkans präster ville verka för. Med dagens mormonrörelse, som kallar sig ”Jesu Kristi kyrka av Sista Dagars Heliga”, har den svenska frikyrkligheten intet att skaffa, liksom den inte heller hade i dess begynnelse.

²⁾ Detta hade upphävts redan 1858.

³⁾ Arvid Norberg: ”Den kyrkliga väckelsen i Skara stift. II.” 1944.

Väckelserörelsens genombrott var, som nämnts, en direkt följd av enskilda människors behov av en andlig frigörelse, och stora grupper människor fick uppleva, att deras andliga liv lyftes upp på en högre nivå. Denna andliga frigörelselängtan förnams också i Vänersborg och trakten däromkring, och även här uppstod smärre grupper av "läsare"⁴⁾. De trotsade konventikelplakatets stränga förordningar och samlades till uppbyggelse, bönestunder och bibelläsning. Så vitt man vet hölls den första fria, eller som den kallades "separatistiska", sammankomsten i Vänersborg på — en krog! Den som förkunnade Guds ord var en baptistisk "sjömansmissionär", som var född i Frändefors men hade utvandrat till USA och där kommit i kontakt med baptismen. Erik Eriksson hette den dalslandsfödde predikanten, som var utsänd till sitt hemland av det amerikanska missionssällskapet Seamens Friend Society i New York.

Att Erik Eriksson kommit till Vänersborg för att predika berodde säkerligen inte i första hand på att Vänersborg vid denna tid var en betydande sjöfartsstad, utan snarare på att en bror till honom var bosatt där, handlanden Abraham Kihlström. Denne hade senare bl. a. diverseaffär vid Kronogatan 40, handlade en tid med fisk och drev även bageri. Den krog man samlades på låg inne på gården, där nu Varmbadhuset ligger vid Kronogatan, Carl Rybergs krog, och det skedde 1866. Året efter bildades en baptist-

ABRAHAM KIHSTRÖM
hörde till baptismens pionjärer i Vänersborg. Från slutet av 1860-talet ända fram till 1918 stod han i församlingens ledning.

⁴⁾ "Läsare" var till en början en förklenande benämning på dem som sam-

församling i Vänersborg — stadens första frikyrkoförsamling. Det var den 9 september 1867, och det var nio personer som ingick i baptistförsamlingen. Bara nio år senare bildades en andra — och större — friförsamling, då inte mindre än 65 andligen väckta personer från vänersborgstrakten den 5 november 1876 beslöt bilda en evangelisk-luthersk missionsförsamling, den nuvarande Vänersborgs missionsförsamling. Den 4 september 1898 startade Vänersborgs Frälsningsarmékår, och Vänersborgs metodistförsamling konstituerades den 27 januari 1905, medan Filadelfiaförsamlingen bildades den 16 september 1923 som den femte i raden av frikyrkliga församlingar i Vänersborg.

*

Även om den om sex år 100-åriga baptistförsamlingen blev stadens första och alltså fortlevande frikyrkoförsamling, hade den en kort tid redan omkring år 1740 en föregångare av ganska ovanligt slag. Den pietistiska⁵⁾ fromhetsströmning, som blev en revolutionerande väckelse- och andlig förnyelserörelse i början av 1700-talet, hade också gripit en ung man, som 1735 fick prästerlig tjänst i Vänersborg. Christian Ulrik Lenberg var hans namn, och han blev ledare för en radikalpietistisk friförsamling i Vänersborg 1738. Denna friförsamlingsbildning var den andra i sitt slag i vårt land; det var egentligen bara i Stockholm det fanns en friförsamling av samma karaktär, och den hade bildats 1734, inspirerad av idéer från en tysk pietistisk läkare och författare, Johan Konrad Dippel, som i slutet av 1720-talet besökte vårt land.

Kring pionjärförsamlingen i Vänersborg, vilken såväl kyrkosom lokalhistoriskt är en synnerligen intressant företeelse, har förre pastorn i Vänersborgs missionsförsamling, Evald Widéll, bedrivit ingående studier. Den 12 oktober 1941 firades 200-årsminnet av denna friförsamling med en högtidsgudstjänst i Missionskyrkan,

lades till bibelläsning och fria andaktsövningar. Senare betraktade "läsarna" själva detta öknamn som en hederstitel.

⁵⁾ Av "pietas" = fromhet.

då föredrag hölls av pastor Widéll⁶⁾, i vilket han gav en historisk teckning av den radikalpietistiska församlingens uppkomst.

Christian Ulrik Lenberg var född 1711 och son till sedermera borgmästaren David Lenberg i Vänersborg (han innehade den befattningen åren 1721—1751). Lenberg sökte prästtjänst i Vänersborg och blev adjunkt åt kyrkoherde Jakob Ahlberg 1735. Vid komministervalet 1736 fick Lenberg samtliga avgivna röster. Han var emellertid inte uppsatt på förslag, eftersom han var känd för sina sympatier för den pietistiska väckelserörelsen. I februari 1738 krävde kyrkoherde Ahlberg, att hans adjunkt skulle skiljas "från predikstolen", och Lenberg blev också nekad att hålla avskedspredikan till sina församlingsbor. Ahlberg rapporterade sedan till domkapitlet i Skara, att Lenberg "hållit straffpredikningar över köttsliga och ogudaktiga präster" samt dessutom "lärt privatim vid enskilda sammankomster". Dessa sammankomster hade t. o. m. förekommit under aftonsången i kyrkan.

Kring den avsatte prästen samlades nu de pietistiska vännerna, av vilka flera rönt påverkan av en vid denna tid stark andlig rörelse i Främmestad. På hösten 1738 tog den pietistiska riktningen i Vänersborg formen av en friförsamling med Lenberg som ledare. Hur stor gruppen var vet man inte exakt; Widéll uppger att 10—12 medlemmar är namngivna i rättegångshandlingar och andra protokoll, men detta antal torde endast ha utgjort den inre kretsen i församlingen. Dessa ledande personer kallades snart till förhör inför kyrkorådet och sedan vid rådhusrätten, där de dömdes till 10 riksdaler vardera i böter för att de försummat gudstjänster i kyrkan och för att de hållit enskilda andaktsövningar. Detta senare betraktades som sabbatsbrott! En omfattande process mot pietisterna inleddes i februari 1739, och inte förrän den 14 juli 1741 avkunnades rådhusrättens slutdom, vilken löd på landsförvisning för dem som inte var villiga att återgå till kyrkans "rätta" lära.

Ett makabert efterspel fick den två år långa religionsfrihetsrättegången genom att en av friförsamlingens medlemmar avled.

⁶⁾ Widéll har bl. a. berört den radikalpietistiska friförsamlingen i Vänersborg i "Minnesskrift över Vänersborgs missionsförsamling 1876—1936", Alingsås 1936. Förf. har dessutom fått ta del av pastor Widells anteckningar i ämnet.

Det var en kvinna, Kristina Bratt. Hon var av adlig börd och begravdes i familjegraven i Vänersborgs kyrka, utan sedvanlig kyrklig jordfästning. Då domen om landsförvisning fallit, avkunnades samtidigt den domen, att Kristina Bratts kropp skulle grävas upp och begravas på "avsides" plats, utanför kyrkan. Ett halvt år hade då förflutit efter dödsfallet.

Rådhusrättens dom blev ett dråpslag mot den fromma gruppen, som härigenom hämmades kraftigt i sin verksamhet. Huvudparten av medlemmarna ställdes genom domsutslaget under tvånget att återvända till kyrkan. Genom personlig påverkan från biskop Petrus Schyllberg i Skara förmåddes också Lenberg att lämna församlingen, vilket medförde att denna strax därefter upplöstes. Den herrnhutiska rörelsen, som vid denna tid nådde trakten kring Vänersborg, torde ha medverkat härtill. Lenberg fick först adjunkt-tjänst i Närunga men flyttade efter någon tid till Göteborg, där han dock fortsatte att ordna fria andliga sammankomster, till mycken oro för de kyrkliga myndigheterna. Han avled i Göteborg 1746, 35 år gammal.

Widéll hävdar, att Christian Ulrik Lenbergs stridbara och trosvissa insatser i kampen för religions- och samvetsfrihet direkt kan visa på en fortsättning i de fria andliga rörelser, som drygt 100 år senare bröt fram i Vänersborg och vars frukter än i dag är verksamma i staden:

Den lilla församlingens tillkomsthistoria och hjältemodiga kamp för personlig, levande kristendom och andlig frihet är av den principiella innebörd och det intresse, att en erinran härom är välmotiverad. Genom sin existens och verksamhet har den lilla församlingen skrivit några betydelsefulla och gripande blad i religionsfrihetskampens historia i vårt land. Och även om församlingens verksamhetstid inte blev så långvarig — till följd av fruktansvärt motstånd och svåra förföljelser — så var dock de grundsatser och de livssanningar, som församlingen kämpade för, ett andligt utsäde, som bar frukt många årtionden framåt och som utgjorde den grund och det arv, varpå det följande århundradets väckelse och församlingsbildning kunde anknyta till och bygga vidare på.

Det kan sägas att direkta personliga band från 1738 års friförsamling i Vänersborg leder fram till missionsförsamlingen i dagens Vänersborg. En av Lenbergs trognaste anhängare var kontorskrivaren Jonas Ingman, som var bror till dåvarande landskam-

reraren, sedermera borgmästaren i Vänersborg Anders Ingman (vilken efterträdde David Lenberg och innehade befattningen åren 1751—1761). Jonas Ingman är mormors morfar till missionsförsamlingens nuvarande ordförande, försäljningschef Hilmer Larson!

*

Om läseriet och läsarfolket i Vänersborg under tiden mellan den radikalpietistiska församlingens upplösning och den fria andliga sammankomsten på Rybergs krog 125 år senare är tyvärr föga bekant. 1866, samma år som baptisten Erik Eriksson predikade på krogen — hans text var f. ö. liknelsen om den förlorade sonen — var också några kolportörer och lekmannapredikanter verksamma i Vänersborg. De var utsända av de s. k. traktatsällskap, som uppstått genom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens verksamhet. Den mest kände var en ung västgöte Carl Johan Lindberg, som med tiden blev efterträdare till den ”lågkyrkliga” väckelsens förgrundsgestalt, C. O. Rosenius i Betlehemskyrkan i Stockholm, Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens centralkyrka. En annan väckelseförkunnare kom från grannskapet, den senare under namnet ”Biskopen på Dal” kände Gustaf Jansson från Bolstad. Jansson var en skräddare, som blivit andligen väckt och omvänd genom inverkan av ett par kolportörer — en baptist och en metodist — vilka 1865 vandrat omkring i Frändefors och Bolstad och predikat. Ytterligare några läsarpredikanter, närmast från Göteborg, besökte redan år 1863 Vänersborg. De fria andliga sammankomsterna hölls i privata hem och var till en början ganska fåtaligt besökta, men efterhand samlades allt fler åhörare⁷⁾. En hel del oro åstadkom dessa läsarsammankomster bland de kyrkolojala vänersborgarna, men kyrkoherde Rickard Warholm tillgrip taktiken att ge dessa lutherskt inriktade läsare en viss frihet, mot det att han fick övervaka predikanternas förkunnelse. Därigenom ansåg han sig få garantier för att dessa inte skulle utvecklas i sekteristisk riktning som baptisterna. Det skulle också dröja något tiotal år, innan de slöt sig samman organisatoriskt.

⁷⁾ Se Widéll, anført arbejde.

Baptistförsamlingen hade under sina första år inte någon egentlig predikant, men redan på hösten 1869 stationerades den förste metodistpredikanten i Vänersborg — där det dock inte existerade vare sig några metodister eller ännu mindre någon metodistförsamling. Denne metodist, som alltså var Vänersborgs förste frikyrkopastor, hette Gustaf Fredengren, men hans verksamhetstid i Vänersborg kom att räcka knappt ett år, till sommaren 1870. Knappast något är känt om Fredengrens arbete i staden, annat än att han hade lyckats samla en grupp på cirka 15 medlemmar kring sig. Inte förrän 1905 bildades metodistförsamlingen, sedan man dock i viss utsträckning sökt bedriva metodistisk verksamhet i Vänersborg.

*

Väckelserörelsen fick under 1800-talets senare decennier en nära nog lavinartad spridning runt om i landet. Trakten kring Vänersborg synes emellertid inte i så hög grad som andra delar av Västergötland ha varit mottaglig för denna andliga rörelse. Stark utbredning fick den i Värmland, Närke, Dalarna, Småland, Skåne o. s. v. Om väckelserörelsen skriver fil. d:r Alf Åberg⁸⁾:

Den bröt oemotståndligt fram över hela vårt land, ingen bygd lämnades obörörd, och i alla samhällsklasser fann den anhängare, hos kungahuset och högadeln lika väl som hos torparna och jordproletariatet. Lika märklig var en annan olikhet mot föregångarna. Den nya väckelsen stod inte som tidigare religiösa rörelser under prästerskapets ledning. Sin bästa jordmån fann den hos de fattigare befolkningslagren, och sina flesta predikanter hämtade den hos lekmännen. Det var denna djupa demokratiska förankring, som gjorde väckelsen till den första stora folkrörelsen i vårt land.

De två andra linjer, vari folkrörelserna kanaliserades vid ungefär samma tid, var nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen. I flera

⁸⁾ Alf Åberg m. fl.: "När väckelsen kom till byn". 1955.

fall finns intima band mellan frikyrkorörelse, nykterhetsrörelse och arbetarrörelse, vilka även i viss utsträckning kom att komplettera varandra. Det var exempelvis en frikyrkopastor, baptistpastorn Olof Bergström i Göteborg, som 1879 bildade den första godtemplarlogen i Sverige. Och vid den stora sundsvallsstrejken — samma år f. ö. — var det frikyrkligt verksamma arbetare som stod i främsta ledet i kampen för arbetarnas rättigheter. Vänersborg fick sin första godtemplarloge redan 1881 — ordenshusens lokaler har sedan i viss utsträckning fått tjäna som gudstjänstlokaler, innan frikyrkoförsamlingarna under den första tiden fick sina lokalfrågor ordnade. En nykterhetsorganisation på kristen grund är Blå Bandet, och sedan många år finns en blåbandsförening i Vänersborg. Den första fackföreningen organiserades 1893, men redan 1872 bevisade skohantverksarbetarna sin sammanhållning genom att etablera en strejk⁹⁾.

Vårt lands kanske främste kännare av folkrörelserna, fil. dr E. H. Thörnberg, framhåller i fråga om frikyrkorörelsen¹⁰⁾:

Väckelse- och frikyrkoväsendet öppnar folkrörelsernas historia i Sverige. I betydande måtto präglas hela folkrörelsekomplexets utveckling av de religiösa väckelserna och den kyrkliga separatismen. På vårt lands politiska liv har den fria religiösa verksamheten ovedersägligen utövat ett starkt både formande och färgande inflytande. Och våra evangeliserande företag i främmande land och världsdelar — denna missionsgärning, som utgör ett av det svenska småfolkets mäktigare och märkligare kraftuppbåd sedan förre seklets mitt — har öppnat de hundratusende boningarnas och stugornas fönster mot jordklotets skilda nejder, mot mänsklighetens skiftande färger.

Läseriet uppstod till stor del som en reaktion mot kyrkans ämbetsmannamässigt uppehållna gudstjänstliv och mot sedligt lättsinne och ett ganska förödande superi. I Vänersborg, liksom överallt annars, kunde man köpa brännvin i obegränsade mängder. Både offentliga krogar och lönnkrogar var det gott om. En kringresande positivhalare och trubadur i Vänersborg på 1850-talet hade följande "lovsång" till staden på sin repertoar:

⁹⁾ För kommande årgångar av Vänersborgs Söners Gilles årsskrift vore det väl tänkbart, att även dessa båda folkrörelser kunde komma att skildras ur Vänersborgssynpunkt.

¹⁰⁾ E. H. Thörnberg: "Folkrörelser och samhällsliv i Sverige". 1943.

*Men tacka vet jag Vänersborg,
se där finns krogar vid alla torg,
ja, där glömmar man bort livets sorg
och stiger in på närmaste krogen.*

Det var mot delvis den bakgrunden som läsarfolket i Vänersborg väcktes och sökte väcka sina, vid 1860—1870-talet, knappt 5.000 medvandrare i staden till insikt om livets djupare värden. Detta kom dock inte att gå helt utan motstånd från den övriga befolkningens sida. Speciellt baptisterna var svårt utsatta; självfallet var det i första hand deras traditionsbrytande och i mångas ögon utmanande doplära man demonstrativt vände sig emot. Med sin anglo-amerikanska bakgrund och med sin doplära — som dock i flera europeiska länder hade existerat minst lika länge som lutherdom och reformert kyrka — stämplades baptisterna, tillsammans med metodisterna, som "främmande trosbekännare" från svensk synpunkt sett, och övergång till deras samfund betraktades som "avfall" från den evangelisk-lutherska läran. Delvis annorlunda förhöll det sig med den friförsamlingsrörelse som samlades kring P. P. Waldenström och hans närmaste män. Den var luthersk och svensk-luthersk, betonar kyrkohistorikern professor Gunnar Westin¹¹).

Ett klipp ur Tidning för Wenersborgs Stad och Län för den 14 juli 1868 ger en intressant tidsbild och visar, hur man i allmänhet såg på baptisternas seder och på "sektaristerna" själva. Det är ett sorts kåseri med rubriken "Lite kallprat" och författat av signaturen "Kurre". Det framgår att skribenten bevistat en av baptistförsamlingens dopförrättningar — den tredje efter församlingsbildandet i september 1867. I det här fallet ägde akten rum vid Djupedalen lördagen den 12 juli 1868, förmodligen endast ett litet stycke från den gamla landsvägsbron vid Djupedalsbäckens utlopp i Vänern, där vägen till Dal förr gick.

"Kurre" går först till angrepp både mot mormoner och baptister, "vilka arbeta var på sitt håll att förvillan och i mörker insnärja eller kvarhålla de enfaldiga". Utifrån denna ståndpunkt skildrar han så vad han blev vittne till:

¹¹) Gunnar Westin: "Den kristna friförsamlingen i Norden". 1956.

Förliden lördag tillställde baptisterna å sin sida en av dessa vedervärdiga ceremonier, som de kalla vederdöpfung. Skyende för dagsljuset drogo dessa vid midnattens skymning uppåt Dalbobergen, varest den "heliga akten" skulle förrättas. De följdes emellertid på avstånd av en skara nyfikna. Framkomna till Djupedalsbron avklädde sig dopförrättaren först sina vanliga kläder och kastade över den nakna kroppen endast en toga; därefter framträdde de "omvända" — en gumma från Dal med dotter och måg — samt avklädde sig helt och hållet, förutom ett plagg, som av Bellman benämns "chauve souris"¹²⁾, varefter döparen, understödd av biträde, utförde i vattnet de båda kvinnorna och sedan mannen, under det vederdöparen frammumlade en dopformel. Sedan denna akt var försiggången och under det de omdöpte påklädde sig, började ett annat skådespel, som, i början komiskt, dock kunnat få ett tragiskt slut. Åskådarna, förbittrade över denna all anständighet sårande ceremonien, drevo nämligen vederdöparen och hans biträde ut i vattnet och var gång de nalkades land blevo de mötte med stenkastning. Baptisternas matknyten slungades långt ut i sjön, och hade icke ett par mera sansade personer tillkommit, skulle säkerligen tumultet slutat illa för de svärmiske anställarne av upptåget.

Dessa fantaster, som affekteras av att vara så bibelsprängda, hava helt och hållet förbisett den grund, varpå aposteln bygger hela den kristna kyrkan: en Herre, en tro, *ett dop*.

Jag har måhända alltför mycket uttänjt denna epistel om läsarföljet, men det har blivit gjort för att visa ihålligheten i dessa sekters läror och ceremonier.

Så långt signaturen "Kurre" i Tidning för Wenersborgs Stad och Län anno 1868. Varken läran eller "ceremonierna" var emellertid så ihåliga som kåsören profeterade om, eftersom församlingen ju är verksam ännu närmare ett sekel efteråt. Om baptistförsamlingens snara död siade tydligen också stadens prästerskap. I en ämbetsberättelse från Vänersborg till prästmötet i Skara 1872 rapporterades det, att "de baptister som tidigare funnits hade upplöst sin församling"¹³⁾.

I en historik vid baptistförsamlingens 35-årsjubileum 1902 berör församlingens dåvarande pastor G. A. Gyllenhammar "några mörka punkter i församlingens historia, som nödvändigheten tvingat oss att vidröra"¹⁴⁾. Det heter där bl. a.:

¹⁴⁾ Ur Vänersborgs baptistförsamlings första protokollbok och matrikel; tidigare ej avtryckt.

¹²⁾ Egentligen "läderlapp": en sorts vid slängkappa eller liknande plagg.

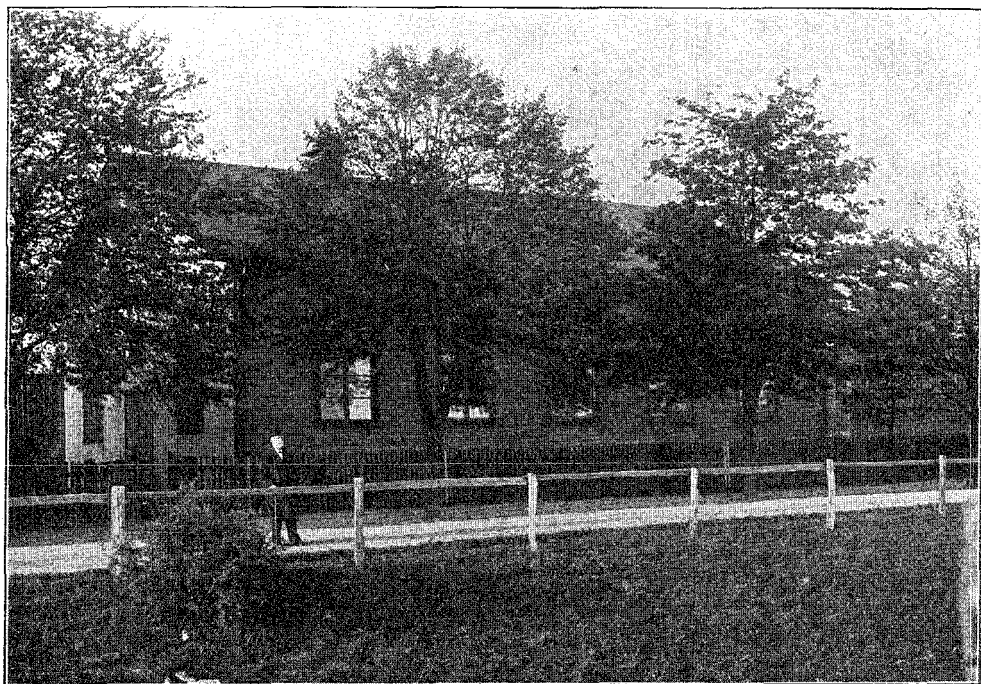
¹³⁾ Arvid Norberg: "Frikyrklighetens uppkomst med särskild hänsyn till Skara stift". 1953. Denna uppgift är således direkt felaktig.

Under församlingens första tillvaro rönt densamma svår fiendskap från stadens högste prästman. Hans namn vilja vi ej nämna, han har gått att avlägga räkenskap för den domare som är församlingens Herre. Mer än en gång blevo medlemmarna uppkallade till förhör inför denne s. k. Herrens tjänare och utsatta för grov brutalitet och otidigheter. Även från allmänhetens sida gjorde sig fiendskap gällande, dock från stadens sämre befolkning, naturligtvis. Ofta blevo medlemmar på öppen gata utsatta för stenkastning och grövre tillmälen. Denna fiendskap har dock under årens lopp försvunnit och, såvitt man kan förstå, äga vi som baptister, såväl myndigheters som prästerskapets och allmänhetens aktning. *Vi äro åtminstone ansedda som vanliga människor!* (kurs. här.)

Det kan synas vara hårda ord och en kategorisk dom över en präst i Svenska kyrkan. Den onämnde prästmannen kan inte vara någon annan än kyrkoherden Rickard Warholm, som tjänstgjorde i Vänersborg 1859—1879. Man kan på goda grunder anta, att prästen handlade efter sin övertygelse och sitt samvete, samtidigt som han såg det som sin ämbetsplikt att hålla sin stad ren från villoläror. Ungefär samtidigt med bekymret med baptisterna fick kyrkoherde Warholm också besvär med de läsare, som blev missionsförsamlingens groningsgrund. Gruppen av dessa läsare blev efterhand så stor, att hemmen inte räckte till för deras sammankomster och andaktsstunder. De begärde då hos kyrkoherden — som också var stadsfullmäktiges ordförande under en tid — att få använda sockenstugan i den då nybyggda folkskolan vid Nygatan—Edsgatan. Kyrkoherde Warholm kom givetvis i en svår ställning: det gällde dels att undvika söndring bland hans egna församlingsbor, dels att hålla den fria andliga verksamheten inom för kyrkan önskvärda gränser. Warholm valde därför, som nämnts, att behandla "sektaristerna" med mild hand, och ville därför inte vägra att upplåta lokalen i skolhuset för de kolportörer och predikanter som besökte de troende vännerna i Vänersborg.

Åtskilliga kyrkolojala vänersborgare protesterade mot den välvilja deras kyrkoherde visade de illa tålda läsarna. Warholm försvarade sig emellertid på kyrkostämmorna med att han genom sin smidiga strategi fick möjlighet att både övervaka vad som förekom på läsarnas gudstjänster, och genom att hålla dem med lokal förhindra att de själva skaffade sig ett bönhus. Det förefaller dock som om kyrkoherden snart måste vika för den kritik han utsattes

för från läsarnas motståndare och drog efter en tid in tillståndet att hålla fria andliga sammankomster i skolan. Detta fick också den av kyrkoherden förutsedda följd, att läsarna 1876 bildade en friförsamling och byggde ett missionshus. Detta uppfördes re-

MISSIONSHUSET,

som byggdes vid Norra järnvägs-gatan 1877 och var Vänersborgs första frikyrkolokal. På dess plats står nuvarande Missionskyrkan.

dan 1877 vid Norra Järnvägs-gatan, på samma plats där nu Missionskyrkan ligger.

Genom att förhöra den "lågkyrkliga" läsargruppens gästade predikanter hade kyrkoherde Warholm möjlighet att kontrollera att dessa verkligen förkunnade en lära, som stämde överens med den evangelisk-lutherska lära han själv förkunnade från sin egen predikstol. Med baptisternas lära var förhållandet ett annat, och därför krävdes ingripanden av hårdare slag mot dem. Det blev

personliga förhör och hot om repressalier. Konventikelplakatet hade visserligen upphävts 1858, men den nya förordning, som trädde istället, var endast i vissa punkter något uppmjukad och fortfarande långt ifrån religionsfrihetsvänlig. Warholm hade därför lagen på sin sida i de aktioner han företog.

I november 1867, således endast två månader efter det att baptistförsamlingen bildats, sände segelmakare J. A. Nordgren, vilken var församlingens ledare den första tiden, en fem sidor lång rapport till pastor Anders Wiberg i Stockholm¹⁵⁾, den f. d. statskyrko-prästen som blev Svenska baptistsamfundets organisatör och förste egentlige ledare. Nordgren berättar i sitt brev om den lilla församlingen i Vänersborg, riktar en enträgen vädjan om ekonomisk hjälp för att kunna bygga en kyrka och slutar med ett P. S., som med önskvärd tydlighet visar den osäkerhet, som den lilla "separatist"-gruppen kände inför överhetens åtgärder och lagens bokstav:

Jag vill nämna, att vår pastor R. Warholm nyligen var på ett av våra möten en söndag, och efter mötet blevo vi såväl som en annan gång hotade med stämning, för att vi håller våra sammankomster. Men trots allt detta fortfar vi. Vi äro tre här — jag och 2:ne till — som tala Guds ord, och skall så gå, att någon får träda i häkte, så fortsättes mötena av dem som äro fria. Dock förtröstar jag på Herren, att han avvärjer alla hinder, fast Warholm går i husen till dem som går på våra möten och förmanar dem, så är likaväl inte våra möten mindre besökta, för vi har lika många åhörare som förr.

För detta krångels skull skulle vi vara Broder mycket tacksamma, om vi kunde få med allra snaraste av Broder upptecknat de viktigaste av de paragrafer som vidrör oss, efter de beslut som fattades vid sista riksdagen. För här finns ingen sådan bok att få köpa. Så får vi av Broder upptecknat det allra viktigaste, så vi kan veta något litet om vad som är beslutat för oss baptister. Jag beder vänligen, att om detta kunde med det första bliva oss veterligt, så vore det bra.

Det var inte bara för gudstjänster och sammankomster myndigheterna sökte lägga hinder. Främst de som slöt sig till baptisterna och därmed bröt med den lutherska statskyrkan fick räkna med att i vissa avseenden bli rättslösa och utsättas för synnerligen för-

¹⁵⁾ I den s. k. "Wibergska brevsamlingen" på Betelseminariet i Stockholm; ej tidigare citerad eller tryckt. Språk och stavning är för läsbarhetens skull här något moderniserade och justerade.

ödmjukande behandling. I december 1867 innehöll Tidning för Wenersborgs Stad och Län en till tidningen insänd notis under rubriken "Ang. giftermål med baptist":

Då även inom vår stad bildat sig ett baptistsamfund med icke ringa utsträckning, samt när vid härvarande rådhusrätt nästa måndag förekommer ett mål som åtskilligt vidrör detta sällskap, skall det tvivelsutan intressera en stor del av allmänheten att erhålla närmare kännedom om vidfogade prejudikat.

I fortsättningen relateras så ett utslag tidigare på året, då pastorsämbetet i Sköllersta i Närke vägrat utfärda lysning för en hemmansägaredotter och hennes trolovade, en banvakt. Båda var baptister, liksom den blivande brudens far, och denne hade för domkapitlet i Strängnäs anmält prästen i Sköllersta. Denne hade emellertid stött sig på 15 kap. 11 § i kyrkolagen, där det tydligt stadgades: "Och skall ingen trolovas som icke kan Luthri Catechimus och haver begått Herrans nattvard". Då baptisterna firade nattvard i sin egen krets och hade "avfallit" från den lutherska läran, ansågs prästen ha varit i sin fulla rätt, då han hindrade giftermålet. Det blev alltså en prejudicerande dom.

Lysningsvägran blev därför ett effektivt vapen i kampen mot "separatisterna". Åtskilliga baptister ingick i alla fall olagligt äktenskap men löpte då risken att bestraffas för "osedligt leverne", och deras barn stämplades som "oäkta". Tvångsdop företogs likaså i stor utsträckning av baptisternas barn, och som ersättning för förrättningen gjorde länsmän utmätning i fattiga familjer. Dessa svårigheter kvarstod ganska länge, och inte förrän 1908 medgavs civiläktenskap eller den s. k. borgerliga vigseln¹⁶⁾. Genom den nya religionsfrihetslag som trädde i kraft 1952 har de frikyrkliga samfundens pastorer vigselrätt, varför ingen som helst åtskillnad nu råder i detta avseende. Från 1926 kan också frikyrklig begravning äga rum utan att följa Svenska kyrkans ordning.

När den borgerliga vigseln hade börjat tillämpas i april 1908, var ett av de första brudparen hos borgmästaren i Vänersborg ett ungt baptistpar. När de fått sitt äkta förbund lagligen stadfäst

¹⁶⁾ Ända fram till 1880 upptog Svenska baptistsamfundets officiella statistik och årsbok en kolumn "Äktenskap utan vigsel".

på rådhuset, skulle en bröllophögtid hållas i Elimkapellet. Då brudparet vandrade Kungsgatan upp till sitt kapell, mötte de ett par arbetskamrater till brudgummen, vilka kände till att han hade vigts borgerligt. Detta var ju något främmande och okänt, och man antog att det inte hade samma verkan att gå till borgmästaren som att gå till prästen i kyrkan, varför de nygifta fick frågan: "Hur många år tog ni det på?" Man hade alltså den uppfattningen att en borgerlig vigsel bara kunde gälla vissa år, helt efter brudparets egen önskan!

*

Det kan förmodligen anses, att allt för mycket utrymme här ägnas åt motsättningarna mellan statskyrkan samt de statliga myndigheterna och de fria andliga rörelsernas anhängare. Här är inte meningen att trycka någon sorts martyrgloria på gångna tiders läsare i Vänersborg, vilka fick utstå trakasserier och tråkigheter, för att de hade en annan uppfattning om det andliga livet, än vad den kyrkliga ordningen på den tiden föreskrev. Man kan emellertid inte underlåta att beundra det mod och den fasthet i övertygelsen dessa människor ägde. Deras uppfattning om hur den kristna gemenskapen skulle praktiseras och åtlydas, betydde mer för dem än ett liv i bekvämlighet och bekymmersfrihet.

Den religionsförföljelse, som för 100 år sedan faktiskt förekom i vårt land, gav på ett för Sverige föga smickrande sätt eko i utlandet. Från exempelvis både USA och England sändes petitioner till Karl XIV Johan med krav på benådning av svenskar som dömts till landsförvisning för att deras trosuppfattning bröt mot den lutherska statskyrkans. Den baptistiske pionjären F. O. Nilsson — en sjöman från Halland, som blev grundaren av den första svenska baptistförsamlingen 1848 — dömdes så sent som 1850 till landsflykt. Inte förrän efter konventikelplakatets upphävande 1858 fick han möjlighet återvända till sitt hemland. Han blev då pastor i den första baptistförsamlingen i Göteborg, och i maj 1867 döpte han f. ö. vänersborgaren Lars Persson, ett halvår innan baptistförsamlingen i Vänersborg bildades. Under senhösten samma år besökte F. O. Nilsson också sina trosfränder i Vänersborg.

1880-talet blev i Sverige emigrationens tid, och en betydande faktor var här det trängda läge, som den växande skaran av läsare befann sig i. Åtskilliga tusental friförsamlingsmedlemmar sökte sig under förra århundradets senare del över till friheten i USA. Den som läst Vilhelm Mobergs utvandrarromaner har där fått en utmärkt skildring av bakgrunden till de religiöst förföljdas utvandring. Förhållandena i Ljuders socken i Småland bör till stora delar ha stämt överens med situationen i Vänersborg och trakten närmast däromkring. Matrikeln för Vänersborgs baptistförsamling under dess första årtionde upptar anteckningen "utflyttad till Amerika" för 12 av de under tiden 35 matrikelförda medlemmarna. Åren 1867 och 1868 var svåra missväxt- och svältår, och till de hårdast drabbade hungerområdena hörde just södra Dal och Vänersborgstrakten. Den första emigrationsvågen kulminerade år 1869 med att inte mindre än 39.064 svenskar då lämnade landet¹⁷).

Bland annat som en följd av denna emigration, som kom att ge inspiration till utvandring till USA också in på 1900-talet, har frikyrkligheten blivit en faktor till internationaliseringen av det svenska samhället. Även från Vänersborg når många band till kristen verksamhet på andra sidan Atlanten. Redaktören fil. lic. Erland Sundström, som sysselsatt sig åtskilligt med religionssociologi, framhåller:

En baptist i Kråkvinkel kände sig inte längre som någon obetydlig skräddare eller torpare. Han hade del i en världsomspännande miljonarmé, vilken därtill kunde rapportera oavbrutna segrar. Frikyrkligt självmedvetande stärktes på detta sätt. Nya sånger, nya mötesformer, nya tonfall kom in i baptistkapell och missionshus med hemvändande svenskamerikaner, vilkas guldplomber och dubbla w i Swanson lockade med det främmandes tjusning¹⁸).

Detta engagemang i en rörelse, som hade internationella kontakter av vidaste omfattning — också genom offergåvor till missionsverksamhet i Kongo, Kina, Spanien, Ryssland, Indien, Sydamerika o. s. v. — stärkte efterhand läsarnas självkänsla. De små troende grupperna i Vänersborg var långt ifrån isolerade;

¹⁷) Enligt Rütger Esséns "Emigrationen från Sverige under 1800-talet" i "Svenskarna i Amerika. I." 1944.

¹⁸) Erland Sundström: "Trossamfund i det svenska samhället". 1952.

baptister, metodister och frälsningssoldater var insatta i ett sammanhang med trosfränder jorden runt, och missionsförbundarna var inte heller de utan kontakt med likatänkande i andra länder. Till den baptistiska världsgemenskapen i Baptist World Alliance är nu 23 miljoner baptister anslutna, Metodistkyrkan räknar med cirka 35 miljoner anhängare — då har man en frikostigare beräkning, som upptar också dem som står som medlemmar i förberedande stadium — och i den internationella salvationistarmén är gott och väl en miljon frälsningssoldater enrollerade. Svenska missionsförbundet ingår med motsvarande samfund i Europa och Amerika i en union av kongregationalistiska kyrkor, International Congregational Council, som omfattar uppskattningsvis cirka 4 miljoner medlemmar.

*

En faktor som i hög grad bidrog till att omdana 1800-talets svenska samhälle var den allt mer utbredda industrialiseringen. Vänersborg fick genom kanalledens öppnande och efter 1834 års förhärjande brand ett kraftigt uppsving som sjöfarts- och stapelstad och var några decennier kring århundradets mitt dominerande som hemort för fartygen i Vänerflottan. Därmed blomstrade också bl. a. skeppsbyggeriet och handeln. 1866—1867 kom så järnvägen, som delvis förändrade transport- och transitoförhållandena. 1848 fick Vänersborg sin första egentliga industri, tändsticksfabriken. Senare kom garverier, färgeri, bryggeri och på 1860-talet växte skoindustrin snabbt fram. Omkring sekelskiftet var närmare 900 av stadens då drygt 6.000 invånare sysselsatta som industriarbetare¹⁹⁾.

Detta uppsving för staden, och i samband därmed också den begynnande utflyttningen från landsbygden, spelade självfallet en stor roll för frikyrkoförsamlingarnas expansion. Också i så måtto blev industrialiseringen en god jordmån för väckelserörelsen, som att denna vände sig inbjudande till "dem som arbetar och äro betungade". Frikyrkligheten blev en gemenskapsfaktor av stort värde och fick samtidigt också stor andel i demokratiseringen.

¹⁹⁾ Gösta Hasselberg: "Vänersborgs historia. II". 1944.

Vänersborgstrakten ligger religionsgeografiskt i ett gränsområde mellan de starkt kyrkliga områdena i det gammalkyrkligt schar-tauanska Bohuslän och den i trakten kring Varaslätten förhärskande kyrkliga fromhetsriktningen, konstaterar lundadocenten Berndt Gustafsson i sin avhandling "Svensk kyrkogeografi". Mellan västkustfromheten och västgötafromheten, båda med kyrklig betoning, finns också "öar" av utpräglat frikyrklig dominans, dock inte så långt västerut som i Vänersborgsbygden. Docent Gustafsson påpekar också det intressanta sambandet mellan exempelvis baptismens utbredning och vattendragen. Vatten är ju en viktig faktor för tillämpning av det baptistiska döpelsesättet, och detta kan då vara en förklaring till att baptismen hörde till pionjärrelserna för den fria andliga verksamheten i Vänersborg.

* * * *

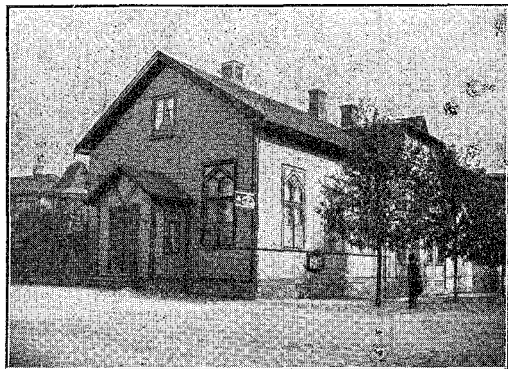
Vänersborgs baptistförsamling

bildades den 9 september 1867. Ledare för församlingen, som kallade sig "Församlingen af döpta Christna i Wenersborg", blev segelmakaren J. A. Nordgren. Denne hade några år vistats i USA, och den 20 januari 1867 hade han slutit sig till en baptistförsamling i New York och döpts i Mariners Church. Nordgren återvände i mars samma år till Vänersborg, där han hade sin familj och sin segelmakarverkstad. Han var också redare i mindre skala i Vänersborg och ägde skonerten "Marie" på cirka 230 ton²⁰). Förmodligen genom kontakt med Nordgren blev handlanden Lars Persson, vilken drev en diverseaffär på Kronogatan 20, påverkad av den baptistiska läran, och den 31 maj 1867 döptes han i baptistförsamlingen i Göteborg. Persson var då 26 år och Nordgren 32.

Det fanns således två baptister i Vänersborg, när baptistförsamlingen skulle bildas. Vid bildandet slöt sig ytterligare sju personer till församlingen, sedan de döpts i Vänern — förmodligen någonstans i närheten av Djupedalen. Bland dessa var handlanden Abraham Kihlström — enligt uppgift halvbror till Lars Persson — en man som sedan skulle komma att bli församlingens ledare under en lång tid. Kihlström var ju också bror till den "sjömansmissio-

²⁰) Hasselberg, anförd arbete.

när” Erik Eriksson, som predikat i den tidigare omnämnda gudstjänsten på Rybergs krog. Bland de nydöpta var också Kihlströms maka och en kvinna, som senare blev Perssons hustru, samt en hemmansägarefamilj från Gestad med 16-årig dotter. Familjen emigrerade endast två år senare till USA. Bara en månad efter den

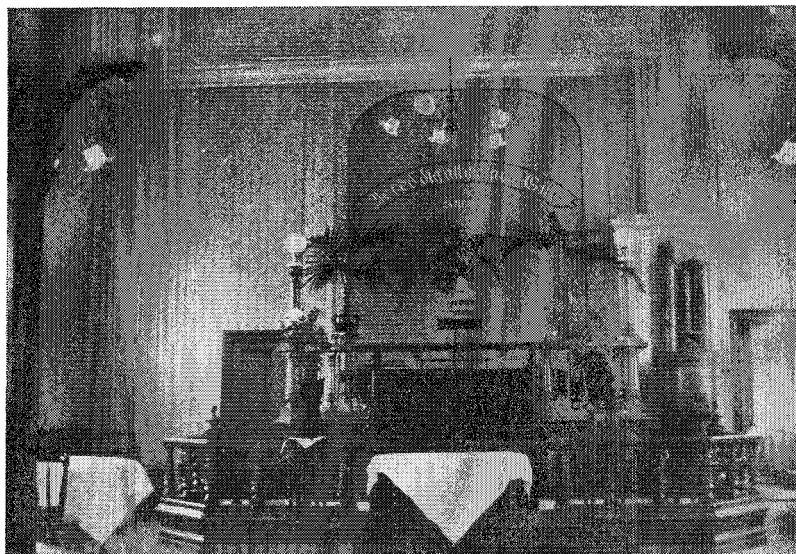
ELIMKAPELLET,
som uppfördes 1895. Bilden är från ett av de tidigare åren.

första dopförrättningen döptes den 6 oktober ytterligare tre personer, och församlingen bestod nu av 12 medlemmar.

Den lilla baptistgruppen i Vänersborg var under sitt första år lierad med den 1861 bildade baptistförsamlingen i Göteborg, varifrån man fick visst ekonomiskt stöd samt även predikobesök. Vid ett församlingsmöte den 7 november 1868 beslöt emellertid den ettåriga församlingen, att den nu skulle stå på egna ben och vara en från Göteborg fristående församling. Man drog upp riktlinjer för församlingens organisation och ekonomi och utsåg Lars Persson till föreståndare och ledare. J. A. Nordgren hade en månad tidigare flyttat till Göteborg.

Den första tiden höll baptisterna sina sammankomster i Nordgrens segelmakeriverkstad. Senare hyrdes bl. a. ett rum av en kvinnlig medlem, som bodde i Sandmarkska stiftelsen på Gasverksgatan. Från hösten 1869 och fram till 1874 fick man hyra en lokal i gamla rådhuset hos en polis Ekberg. Det var i samma hus, där numera Hushållningssällskapetets fastighet ligger, vid Kungsgatan—Kyrkogatan, sedan magistrat och rådhusrätt flyttat in i

det då nybyggda stadshuset, nuvarande Stadshotellet. När den gamla rådhusbyggnaden, där f. ö. stadens store donator, handlanden Adolf Andersohn hade sin affär, försålt till Göteborgsbanken, fick baptisterna flytta till övre våningen i gästgivaregården, den nyligen rivna Frimurarelogen. Under 1880-talet fick baptistför-

INTERIÖR AV ELIMKAPELLET,

sådant det såg ut under den första tiden i tidstypisk utformning med bl. a. särskild plattform för sångarna nedanför talarstolen.

samlingen låna lokal av missionsförsamlingen i Missionshuset, som byggts 1877 vid Norra Järnväggsgatan. I fortsättningen ambulerade baptisterna mellan lokaler, bl. a. i handlanden Tössbergs hus vid torget och i en sal över Centralhotellet i hörnhuset Residensgatan—Sundsgatan, vilket ägdes av en baptist.

Den 18 augusti 1895 kunde församlingen flytta in i eget hus, Elimkapellet vid Östergatan 17, nuvarande Baptistkyrkan intill Vattentornet. Redan 1887 hade Kihlström inköpt tomten i avsikt att bygga ett kapell. I sitt ovan citerade brev till pastor Anders Wiberg i Stockholm väddade Nordgren mycket övertygande om ekonomiskt stöd för ett kapellbygge. "Vår verksamhet går framåt här", rapporterade Nordgren. Han fortsatte: "Blott vi hade

hus! För folket är sådana här, de måste få höra Guds ord i kyrkor, då är det bra, men ska det höras i ett vanligt rum, så synes folket att det icke är rätta platsen för Guds ord. — — — Jag hade tänkt, om Bröderna i Stockholm såväl som de andra församlingarna i Sverige på om än aldrig så ringa sätt kunde hjälpa oss här till

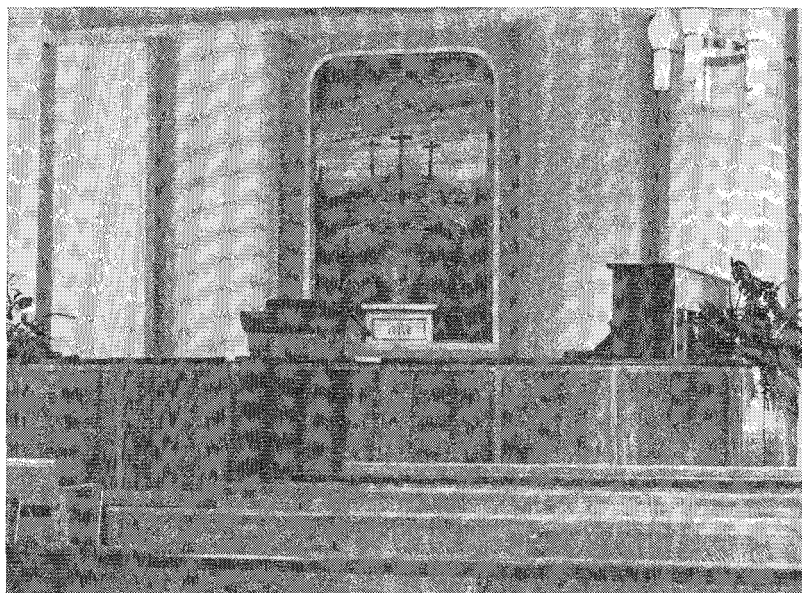
BAPTISTKYRKAN

vid vattentornet, sådant det forna Elimkapellet nu ser ut efter den genomgripande ombyggnaden och renoveringen 1955.

hus! — — — Jag har även ämnat skriva till den amerikanska församlingen i New York, där jag först blev upptagen och står ännu skriven, att de ville ihågkomma oss lite. De gör så stora uppoffringar alla år — och tror jag även de ville tänka på Herrens verk här. Jag skulle så gärna, om det hade varit någon möjlighet, börja bygga nästa sommar.”

Nu gick det alltså inte så fort med det baptistiska kyrkbygget i Vänersborg, som ledaren för den då bara två månader gamla för-

samlingen så förhoppningsfullt hade önskat. Det skulle således dröja 28 år, innan de fick hålla gudstjänst under eget tak. Vid en gudstjänst i Göteborg 1890 upptog baptisterna där en kollekt för kapellbygget i Vänersborg. Den kollekten inbringade 16 kronor och 50 öre och blev grundplåten till vänersborgsbaptisternas kyrka.

BAPTISTKYRKANS INTERIÖR

efter ombyggnaden. Kvar från den gamla interiören från 1932 finns
fondmålningen av Berndt Sörenson.

Efter invigningen har Elimkapellet renoverats, ombyggt och förbättrats flera gånger. En genomgripande inre renovering företogs 1932, och fem år senare drog man in centralvärme och förbättrade lägenheterna. 1954 gjordes den största renoveringen, som berörde de yttre och inre lokaliteterna och kostade 55.000 kronor. Samtidigt bytte man ut namnet Elimkapellet mot det mera tidsenliga Baptistkyrkan.

Redan i januari 1869 bildades en syförening i församlingen, och syftet var, att denna skulle bidra till att stärka församlingens

ekonomi. Det fanns åtskilliga kvinnliga medlemmar, vilka aktive-
rades i syföreningens arbete, men förtroendet att bli syföre-
ningens ledare lades på broder Lars Persson! Söndagsskolverksam-
heten startade också mycket tidigt. I augusti 1872 hade man be-
sök av söndagsskolmissionären August Palm, utsänd av Nerikes
söndagsskolförbund. En protokollsanteckning från den 8 augusti
1872 omtalar, att Palm "muntrade församlingen, i det han väckte
bildandet av söndagsskolverksamhet". Och i ett brev till Wiberg
den 22 november 1873²¹⁾, då Palm åter besökte staden och stod
beredd att resa vidare till Dalsland, rapporterar han, att den största
svårigheten för söndagsskolarbetet i Vänersborg var den bristande
förmågan att leda barnen i sång:

Här finns endast en liten söndagsskola med några få barn. Vi började
sjunga på vår lilla sal, men barnen förökar sig för varje kväll, att vi nödgats
hyra en annan (3 Rdr per kväll). Men jag vet ej hur det skall gå, ty här
finns ingen, som kan undervisa, så att barnens intresse bibehålles. Och bibe-
hålles ej detta, då är det slut, ty föräldrarna varken gå själva eller vilja till-
låta barnen. Det är ömkligt här! Ingen verksamhet alls av något slag, med
undantag av vår. Här borde vi allvarsammare arbeta — — —.

Palm var starkt intresserad av sång och blev med tiden en inom
Baptistsamfundet drivande kraft för bl. a. körsång. Hans besök
i Vänersborg synes ha avsatt inspiration för söndagsskolan och
givit goda resultat, ty i ett församlingsmöte den 9 januari 1874
beslöts, att "söndagsskolan skulle icke allenast fortsättas utan även
med flit och vård skötas". Och så valde man A. Kihlström till
skolans föreståndare.

Den baptistiska verksamheten i Vänersborg spred sig efterhand
allt vidare omkring. Då församlingen bildades 1867, fanns det i
Älvsborgs län ytterligare en baptistförsamling, i Blidsberg. Totalt
fanns det i landet detta år 191 församlingar och cirka 7.500 bap-
tister. År 1890 bildades en dotterförsamling till Vänersborg, Store-
gårdens baptistförsamling i Vargön²²⁾. Den heter numera Salem-

²¹⁾ I "Wibergska brevsamlingen", Betelseminariet.

²²⁾ I en tidig matrikel över Vänersborgs baptistförsamling står för år 1899
en personanteckning: "Levi Petrus Johansson, skomakare. Född i V. Tunhem
11 mars 1884, döpt i Vänersborg 12 febr. 1899. — — — Utflyttad till Norge
4 dec. 1900". Anteckningen har sitt intresse, genom att den 15-årige yngling,
som slöt sig till baptisterna i Vänersborg 1899, är den svenska pingströrelsens

församlingen och är ansluten till Örebro missionsförening, en baptistriktning som i mitten av 1930-talet lämnade Svenska baptistsamfundet. Ytterligare en s. k. dotterförsamling har utgått från baptistförsamlingen i Vänersborg: Vara baptistförsamling, som bildades 1899. Vänersborgsbaptisterna hade då också byggt ett kapell i Essunga i Skaraborgs län.

Stora framgångar noterades i Vänersborg åren 1881 och 1882. Sistnämnda året slöt sig 42 personer till församlingen.

Det är inte bara inom Vänersborgs stad som baptistförsamlingen bedrivit verksamhet. Framförallt under ett tidigare skede utsträcktes evangeliseringsarbetet även till bl. a. Frändefors, Gestad, Vänersnäs, Flo, Västra Tunhem och Väne-Ryr. Från 1927 fick man en replipunkt i Kassaretorpet, där Betelkapellet, en till gudstjänstlokal ombyggd konsumaffär, då togs i bruk. Här har baptistförsamlingen fortfarande regelbunden gudstjänstverksamhet, söndagsskola och ungdomsarbete. En utvidgning av detta arbete är f. n. aktuell. Under 1920- och 1930-talen bedrevs flitigt predikerverksamhet också i Grunnebo, där församlingen i slutet av 1920-talet erhållit en lokal, den s. k. Missionshyddan, en f. d. gevärsmedja invid den tidigare exercisplatsen. Förutom den ovan nämnda, redan 1869 bildade syföreningen, som ännu är aktiv som Baptistkyrkans kvinnoförening, samt söndagsskolan från 1872 bildades också en ungdomsförening 1898, som nu är under viss reorganisation. En juniorförening startade 1927, och ända från den första tiden och fortfarande har köpman Alf Svensson stått i föreningens ledning. Under 1940-talet tillkom den scoutliknande organisationen Goda Kamrater. I församlingens verksamhetspro-

ledare, pastor Lewi Pethrus. Hans föräldrar tillhörde också baptistförsamlingen i Vänersborg och var med i den grupp, som bildade baptistförsamlingen i Vargön (eller Storegården). Pastor Pethrus har i samtal med förf. berättat, att han i januari 1900 fick anställning vid A. F. Carlssons skofabrik i Vänersborg men flyttade i slutet av samma år till Fredrikshald i Norge, dit hans bror tidigare flyttat och tagit anställning vid en skofabrik. De flyttade senare till dåvarande Kristiania, d. v. s. Oslo, då A. F. Carlsson övertagit en skofabrik där.

Om sina minnen från baptistförsamlingen och tiden i Vänersborg har pastor Pethrus berättat i memoarvolymen "Den anständiga sanningen". 1953.

gram har sång- och musiklivet intagit en framträdande plats, och f. n. finns musikförening samt blandad kör.

Den förste fast anställde pastorn i Vänersborgs baptistförsamling var L. E. Dahlstrand, som anställdes 1882. Han flyttade efter två år och efterträddes först 1893 av pastor Carl Eriksson, under vilkens tid Elimkapellet byggdes. Åren 1901—1904 verkade pastor A. G. Gyllenhammar i församlingen, 1904—1906 O. Larsson, 1906—1911 Jonas Lundell, och under tjugoförperioden från 1911 till 1931 var G. E. Lagerqvist församlingens pastor, 1931—1936 Konrad Engwall, 1937—1938 Herbert Johnson, 1939—1942 Gunnar Wallbäck, 1942—1944 Ingemar Gällnö, 1945—1947 Gösta Sandström, 1948—1952 Torvald Holm, 1953—1955 Eric Tullberg och från november 1956 pastor Gotthard Domfors, vilken dock i juni 1961 flyttar till baptistförsamlingen i Gagnef.

Vid årsmötet i år var antalet medlemmar 75. Sedan församlingens bildande för 93 år sedan har närmare 900 tillhört församlingen. Under dessa år har cirka 602.000 kronor insamlats för missionsändamål, därav 31.500 kr. under fjolåret. I församlingens båda söndagsskolor, i Baptistkyrkan och i Betelkapellet i Kassaretorget undervisas cirka 80 elever. Juniorföreningen räknar 25 medlemmar och Goda Kamrater 40.

Församlingens ordförande är pastor Gotthard Domfors, vice ordf. verkmästare Oscar Olsson, sekr. fru Ulla Wontell och kassör köpman A. Joh. Johanson, som innehaft denna post under drygt 30 år. Köpman Alf Svensson och byggnadsingeniör Bertil Lundquist fungerar som söndagsskolföreståndare, och i ungdomskommittén ingår Alf Svensson, fröken Ethel Sjölin, försäljningschef Josef Pilfalk, köpman Gösta Bäckman och pastor Domfors. Tillskärare Alef Bäckelin är sedan länge ledare för sång- och musikverksamheten. Ett par av de tidigare ledarna var bl. a. dennes bröder Richard Bäckelin och sedermera operasångaren Gösta Bäckelin.

Vänersborgs missionsförsamling

räknar sin tillkomst från den 5 november 1876. Församlingsbildandet var en direkt följd av den kolportörsverksamhet, som bl. a. dels från Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, dels av Göteborgs missionsförening bedrevs i Vänersborg, då en växande skara läsare

deltog i de fria andliga sammankomster, som från 1860-talet mer eller mindre regelbundet fortgått. Genom både yttre och inre omständigheter stod det klart, att fastare former måste skapas för denna verksamhet, och en grupp av de troende samlades novemberdagen 1876 hos färgerifabrikören och handlanden Valfrid Andersson i dennes bostad Kronogatan 10. Där beslöt man då att bilda Vänersborgs evangelisk-lutherska missionsförening, som senare ändrade namnet till Vänersborgs missionsförsamling.

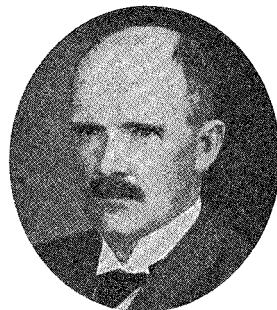
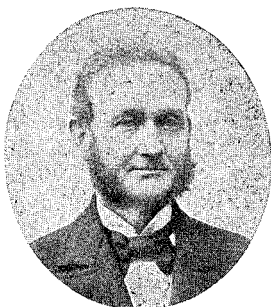
Detta konstituerande sammanträde leddes av en av de ledande männen i en friförsamling av samma karaktär i Göteborg, A. L. Kullgren. Han var då bötesexekutor vid Göteborgs rådhusrätt, blev senare stadsfogde i Göteborg och var därför förtrogen med de praktiska och juridiska förhållanden som var aktuella²³). Under Kullgrens ledning antogs redan vid detta första sammanträde den 5 november 1876 stadgar för församlingen, och man drog upp riktlinjerna för den kommande verksamheten. En verksamhetskassa, som den lilla läsargruppen tidigare förvaltad, överläts på den nybildade församlingen o. s. v. Inte mindre än 65 personer slöt sig till församlingen och antecknade sig vid bildandet för inträde.

Till ordförande i den nu fast organiserade evangelisk-lutherska friförsamlingen utsågs fabrikören Valfrid Andersson, och till hans ersättare valdes handlanden A. J. Olsson. Redan följande år övertog Olsson ordförandeposten, och i två perioder, senast åren 1911—1920, innehade hans son, handlanden Emanuel Olsson, samma förtroendeställning. A. J. Olssons sonson, framlidne gillebrodern, bankkamreraren Verner Olsson, utförde under mer än 40 år en mycket betydande insats i Vänersborgs missionsförsamling, bl. a. som kassör och söndagsskolföreståndare.

I den första styrelsen ingick förutom Andersson och Olsson — vilken f. ö. drev speceriaffär på Residensgatan — även skraddaren J. Malm och lantbrukarna P. Månsson, Lerdalen, F. Samuelsson, Helgestorp, och P. Svensson, Vassända.

²³) Kullgrens maka, fru Olga Holmén-Kullgren, var känd sångförfattarinna och skrev flera sånger, vilka medtagits i Svenska missionsförbundets sångböcker. I den senaste utgåvan av dessa, "Sånger och psalmer", finns fem av hennes sånger och en av hennes make. De gav också ut en samling "Söndagsskolsånger" i Göteborg 1876.

Redan före församlingsbildandet hade de blivande församlingsmedlemmarna bedrivit söndagsskolverksamhet, och även det arbetet fick självfallet nu fastare form. En söndagsskolstyrelse tillsattes, och i den ingick Emelie Hammarström, Märta Pallin och Kristina Åberg. Det var för övrigt hos fru Åberg, som bodde i hörnet Residensgatan—Nygatan, man några år tidigare hade hållit flertalet av de fria andliga sammankomsterna. Söndagsskola hölls första tiden i några av församlingsmedlemmarnas hem.

A. J. OLSSON

EMANUEL OLSSON

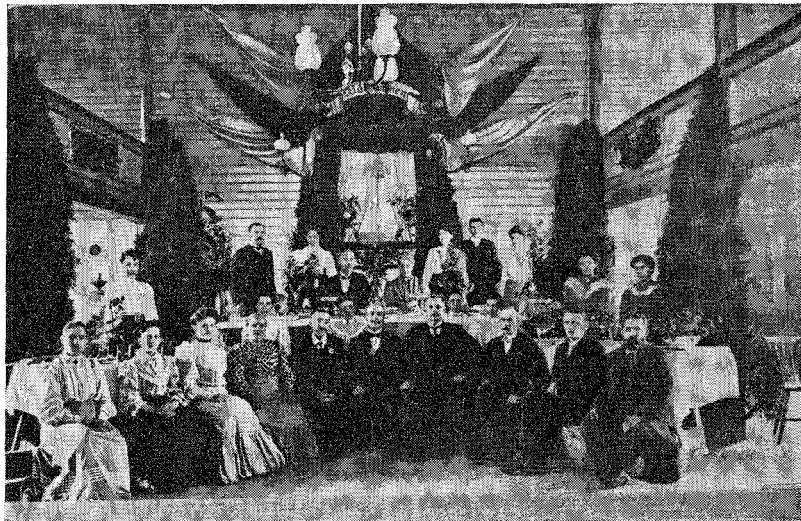
VERNER OLSSON

far, son och sonson, vilka beklätt ledande poster inom
Vänersborgs missionsförsamling.

Som här ovan påpekats var det problemet att skaffa samlingslokal för de allt fler, vilka sökte sig till de fria evangelisk-lutherska gudstjänsterna, som bidrog till att missionsförsamlingen bildades och att församlingen mycket snart byggde ett missionshus. Endast ett halvår efter församlingsbildandet gjordes de första anstalterna för ett bönhusbygge, och i mars 1877 inköpte A. J. Olsson för församlingens räkning den tomt vid nuvarande Norra Järnvägs-gatan, där nu Missionskyrkan ligger. På hösten samma år var missionshuset under byggnad. Trettondag jul 1878 invigdes det, och Vänersborg fick sin första frikyrkliga gudstjänstlokal. Onckligen raskt marscherat av den knappast mer än ettåriga församlingen! Självfallet låg det betydande uppoffringar och stora personliga insatser bakom detta pionjärbygge.

Missionshusets tillkomst kom givetvis att betyda åtskilligt för den unga missionsförsamlingen, som härigenom kunde stärka sin ställning i staden. Samma år hade också Svenska missionsförbundet

bildats och hade vid årsskiftet cirka 4.000 medlemmar och 21 församlingar. Under pingsthelgen fick man dessutom celebrert besök i missionshuset i Vänersborg — ingen mindre än biskopen i Skara A. F. Beckman. Missionsförsamlingen hade inbjudit stiftschefen till detta besök. Han var positivt inställd till de fria andliga rörel-

INTERIÖR AV MISSIONSHUSET.

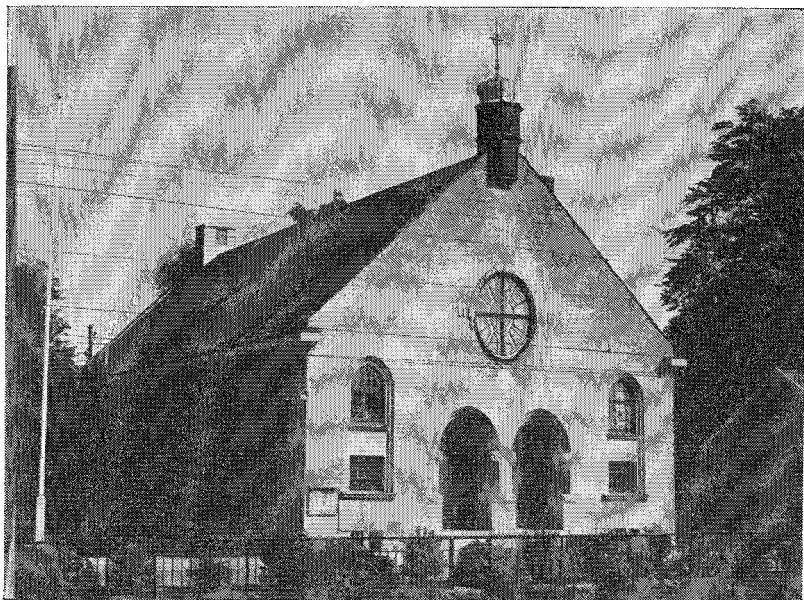
Bilden är tagen vid en skördefest, anordnad till förmån för byggnadsfonden för den planerade nya kyrkan. Vid bordet presiderar i mitten pastor Bengt Finnström med maka.

serna i stiftet, och för "sektaristerna" i Vänersborg gav biskopsbesöket i deras missionshus en ytterligare auktorisation åt deras verksamhet. Vid det laget hade kyrkoherde Warholm flyttat från staden, som domprost i Kalmar.

Denna första frikyrkolokal i Vänersborg var inredd som en enda stor sal, där läktare löpte runt på tre sidor. Måtten var cirka 21 × 14 meter. Huset var inte vinterbonat, varför det givetvis uppstod en del svårigheter vid gudstjänster vintertid. Efterhand gjordes vissa förbättringar, men med åren växte kravet allt starkare på en gudstjänstlokal, som var mer ändamålsenlig. Det var också här i missionshuset, som de under 1880-talet tidvis hemlösa baptisterna fick hålla till för sina gudstjänster, ett bevis redan då på den

praktiska ekumenik som alltfört råder mellan de båda församlingarna.

Under året 1914 påbörjades byggandet av den nuvarande Missionskyrkan, som invigdes söndagen den 7 mars 1915. Högtidsgäst och invigningstalare var lektor P. P. Waldenström, Svenska mis-

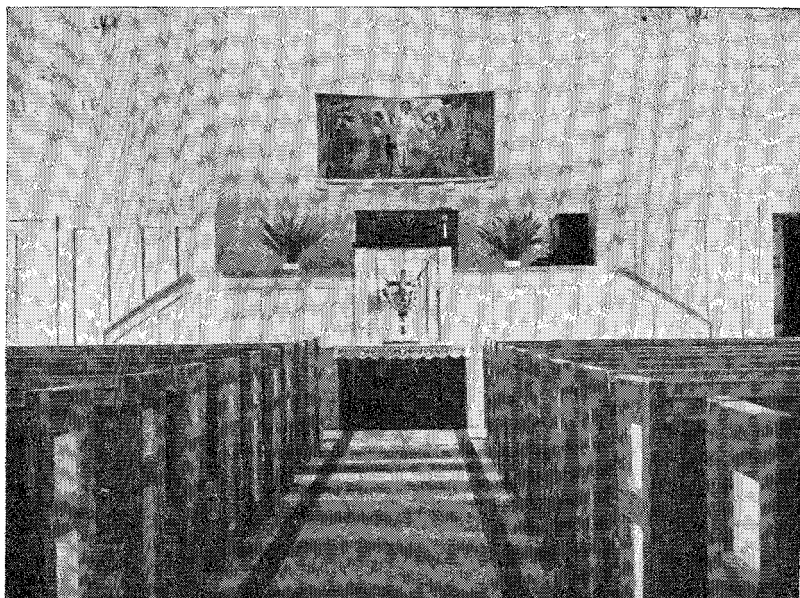
MISSIONSKYRKAN

vid Norra Järnväggsgatan invigdes 1915. Den har en tilltalande monumental men enkel arkitektur.

sionsförbundets kraftfulle ledare och en av den svenska frikyrk-lighetens mest monumentala gestalter. Förberedelserna för detta kyrkbygge — stadens största frikyrkolokal med nära 500 sitt-platser — började redan kring sekelskiftet. Främsta inspirations-källan i det omfattande insamlingsarbete, som inbringade cirka 12.000 kronor, blev pastor Bengt Finnström, som kom till försam-lingen 1904. Missionskyrkan är ritad av vänersborgsarkitekten Wilhelm Paalzow och kostade vid uppförandet 30.000 kr. Senast under år 1950 utfördes en grundlig renovering av kyrkans interiör. Samtidigt inreddes ändamålsenliga ungdomslokaler i källarplanet,

och centralvärme drogs in. Denna ombyggnad belöpte sig på nära 45.000 kronor. Församlingen har också inköpt den angränsande fastigheten, där man bl. a. har ytterligare lokaler för ungdomsverksamheten.

Missionsförsamlingen är den enda av Vänersborgs frikyrkoför-

DEN MODERNISERADE INTERIÖREN

av Missionskyrkan efter renoveringen 1955 visar en stilen och sober utformning med nattvardsbord nedanför talarstolen. Fondmålningen är utförd av S. Wallqvist.

samlingar, som driver egen ungdomsgård och sommarhem. Efter att på 1930-talet ha hyrt en gård vid Hästefjorden i Frändefors, inköptes 1953 gården Karlsro vid Öxneredssjön. Dessförinnan hade man då några år haft sommarsamlingar vid Mankärr i Öxnered. Ungdomsgården Karlsro stod efter en omfattande ombyggnad klar att tagas i bruk sommaren 1956. Till byggkostnaden, 75.000 kr., hade anslag utgått både från Vänersborgs stad och från Allmänna arvsfonden. Karlsro inrymmer en större samlingssal, logement, serveringslokaler o. s. v.

I likhet med baptistförsamlingen har missionsförsamlingen haft

verksamhetscentra även utanför Vänersborg. Regelbunden gudstjänstverksamhet har förekommit bl. a. i Restad, Öxnered och, längre tillbaka, i Helgestorp, Lerdalen och Långemaden.

Den först anställde pastorn i Vänersborgs missionsförsamling var Edvard Pohl, som tillträdde sin befattning 1884 och stod kvar till 1887, då han efterträddes av K. J. Wester, som flyttade 1891. Efter honom blev det ett uppehåll på 13 år, innan församlingen fick egen pastor igen. Under tiden var det predikanter från Väst-kustens missionsförening, d. v. s. den tidigare Göteborgs missionsförening, som bidrog med predikanter tillsammans med Värmlands Ansgariiförening. Åren 1904—1911 var Bengt Finnström pastor i församlingen, 1911—1917 Lars Breum, 1918—1922 L. S. Dahlberg, 1922—1927 Axel Mouchard, 1928—1932 Verner Johansson (Hernell), 1933—1945 Evald Widéll, 1946—1950 Erik Alexandersson, 1950—1955 K. E. Nyvelius och från 1956 Robert Holm.

Församlingens styrelse har nuvarande ordföranden, försäljningschef Hilmer Larson, tillhört i närmare 45 år. Sedan 1926 har han innehaft ordförandeposten, således i 35 år. Som vice ordförande fungerar handelsresande Hadar Karlsson, sekreterare är avdelningschef Henry Larson och kassör kontorist Hugo Andréasson. Söndagsskolföreståndare är Hadar Karlsson, ordförande i ungdomsrådet folkskollärare Karl-Erik Ericson, ledare för SMU-senior socialassistent Karl-Eric Hellåker, för SMU-pojkscout Karl-Erik Ericson och för SMU-flickscout fröken Anja Kujala. I de båda scoutavdelningarna finnes sammanlagt 138 medlemmar, och i senior- och juniorföreningarna är medlemsantalet tillsammans 119. Söndagsskolverksamhet bedrivs förutom i Missionskyrkan också i Norra folkskolan, i Mariero, Öxnered och Sivikan med sammanlagt mellan 400 och 500 elever. Juniorverksamheten startade redan 1916, och så tidigt som 1902 skedde en första omorganisation av den då i viss utsträckning redan existerande ungdomsverksamheten. 1906 upplevde församlingen en andlig väckelse, som medförde att bl. a. ungdomsföreningen tillfördes 102 nya medlemmar.

Vänersborgs missionsförsamling räknade vid senaste årsskiftet 204 medlemmar. Under församlingens drygt 80-åriga tillvaro har över 1 miljon kronor insamlats för missionsändamål. Förra årets insamlingssumma steg till över 78.000 kronor.

Det sångliga och musikaliska inslaget i församlingen har alltid stått på hög nivå och varit av stor betydelse. Redan 1898 bildades en blandad kör, och ungefär samtidigt började man med strängmusik, d. v. s. sång till huvudsakligast gitarrer, fioler, piano och liknande. En manskör har också varit verksam under lång tid; likaså har man en hornmusikkår, som framträtt både i Plan-taget med sommarkonsserter och även medverkat i rikssamlingar, som anordnats av Svenska missionsförbundet.

Frälsningsarméns kår

i Vänersborg hörde första gången av sig söndagen den 4 september 1898, då tre möten hölls i nykterhetslogen Nyblommans lokal Östergatan 15. Talare vid denna gudstjänst var 25-åriga nyutnämnda kaptenen Ida Strömmer, som blev befälhavare för den nyöppnade kåren. Som adjutant hade hon löjtnant Anna Lundberg.

Men redan 12 år innan Frälsningsarmén officiellt "öppnade eld" i Vänersborg, hade ett salvationismöte hållits i staden. Det var i början av år 1886, då den legendariska armépionjären, sedermera frälsningsmajoren Hanna Andersson — "Bergsprängerskan" kallad — talade vid två offentliga sammankomster, därav en i Missionshuset. Då var Frälsningsarmén i Sverige knappt mer än fem år gammal; det första armémötet hade hållits i Stockholm dagarna efter jul 1882.

Kaptenen Hanna Anderssons egen skildring av besöket i Vänersborg ger intressanta interiörer av hur man i skilda kretsar i staden uppfattade kontakten med denna nya, militärt organiserade väckelserörelse²⁴⁾:

Då jag häromdagen kom till Vänersborg för att hålla möten, var det ingen som vågade ta emot mig, utom en yngling som bett mig komma dit²⁵⁾. Han hade rest mig till mötes och skulle sammanträffa med mig en station före Vänersborg, varefter jag ock skulle byta tåg. Detta skedde så hastigt att han ej såg mig. — — — Jag kom alltså ensam till Vänersborg och gjorde mitt

²⁴⁾ E. Malmström: "Femtio års fälttåg".

²⁵⁾ Enligt uppgift skulle denne yngling ha hetat Moen.

första inträde hos en baptist²⁶). Vårt första samtal blev förstas om titlar och märken. Han sade till sin hustru att hon skulle giva mig middag, men hon var så rädd för mig att middagen blev inställd den dagen. Halleluja! Det var otänkbart att få hålla något möte på lördagskvällen, men baptisten kände sig så orolig öfver att hysa mig inom staden öfver natten att han måste sammankalla sina vänner till ett enskilt möte på aftonen, då jag skulle tala och man sedan skulle komma öfverens om vad som vore att göra. Omkring 100 personer voro närvarande. Staden äger ej mer än 150 troende kristna och bland dessa är hälften baptister och hälften lutheraner.

Baptisterna hava av missionen hyrt missionshuset för varannan söndag och varannan söndag äro de lutherska vännerna samlade där. Då jag nu stod upp och sade att jag skulle hava ett möte, syntes de närvarandes sinnen av blotta förskräckelsen spända till stor uppmärksamhet, men inom femton minuter gråto nästan alla. Då jag slutat frågade jag, om någon ville giva Gud tack för detta möte. Då stod den baptisten, som hyste mig, upp och sade: "Herren vare evinnerligen tack och lov för detta möte. Sådant hade jag aldrig väntat i kväll. Här har många fördomar ramlat och icke minst från mitt hjärta".

På söndagen kl. 11 hade jag möte för allmänheten. Det sades att 300 personer voro inpackade i den lilla salen, men mycket folk lyssnade utanför. Då de för andra gången hörde mig tala, utlyste jag ett möte till kl. 7 em. på samma ställe, men efter mötets slut samlade baptistpastorn styrelsen i missionsföreningen och sade: "Vi böra icke förhindra denna kvinna att tala i missionshuset i kväll". De utlyste möte för mig därstädes kl. 7 em. Omkring 800 personer voro närvarande, och lika flitigt som vi Arméns folk vifta med våra näsdukar, lika flitigt använde de här närvarande sina att torka tårar denna afton²⁷).

"Bergsprängerskan" var, vad man kallar, ett "resolut fruntimmer"; hon var den första svenska kvinnliga frälsningssoldat som blev officer och blev tidigt känd för sin förmåga att ha god hand med bråkstakar, spelade både gitarr och fiol och sjöng med dånande stämma. Smeknamnet lär hon ha fått för sin förmåga

²⁶) Denne hette Hans Svensson, var byggmästare och bosatt i Björred vid Ramnered men ägde flera fastigheter vid Sundsgatan i Vänersborg. Svenssons dotter, fröken Adina Hansson, Blåsut, har berättat för förf., att Hanna Anderssons uppgifter om den uteblivna middagen inte är riktiga. Det verkar ju också orimligt, att man före och efter sammankomsten i Vänersborg på lördagskvällen skulle rest den bortåt en mil långa vägen mellan staden och Björred. Svensson hade läst om "Bergsprängerskan" i någon tidning och ansåg, att hon borde få komma till Vänersborg och predika.

²⁷) Man får här reservera sig för de uppgifter kapten Andersson lämnar om åhörarantalet. Det förefaller orimligt att 800 personer skulle ha rymts i det tämligen lilla missionshuset. Den lokal, vari man samlades vid lördags-

att spränga sig igenom alla svårigheter, om de så vore väldiga som berg. Under sitt besök i Vänersborg — hon var då knappt 30 år — fick kapten Andersson god användning för sina kunskaper i att få bråkiga individer lugna. I ett brev till Frälsningsarméns högkvarter i Stockholm några veckor senare berättas om en vänersborgare — som då nyligen fått skylta i tidningen under rubriken "Vänersborgs värste slagskämpe" — att han blivit omvänd genom den kvinnliga salvationistkaptenens förkunnelse. Det sades om mannen, att han "gång på gång var av polisen anklagad för fylleri och gatuuppträden; han har mången gång fått sitta inom lås och bom för sitt vilda liv. Farligt var att möta honom." Att denne vildsinte vänersborgare kom på bättre tankar genom Frälsningsarmén, är ett typiskt exempel på Arméns sätt att verka som social faktor bland "samhällets olycksbarn". Redan i en rapport 1898 från den då några veckor gamla vänersborgskåren heter det, att man arbetar troget och gör besök bland fattiga och sjuka.

När Frälsningsarmén blev bofast i Vänersborg i september 1898, fanns det redan kårer i grannstäderna och i trakten; 1889 hade kåren i Trollhättan öppnats, i Uddevalla 1894 och i Mellerud och Vara 1897. Vänersborg kom således sist i raden, och man kan förmoda, att det väl främst var salvationisterna i Trollhättan som bidrog till att en kår bildades också i Vänersborg. Beklagligtvis har kårens första soldatrullor förkommit. Enligt uppgift skall emellertid skofabriksarbetaren Gustaf Johansson ha varit kårens förste fanjunkare. Han flyttade år 1902 till Oslo och senare till Kumla. Av de övriga underbefälen de första åren vet man, att skattmästaren hette Adolf Peters, och den förste sekreteraren var också han skofabriksarbetare och hette Gustaf Svärd. Peters, som innan han kom med i Frälsningsarmén var en skicklig illusionist och känd trollkarl, emigrerade efter någon tid till USA. Hans omvändelse väckte stor uppmärksamhet i staden.

kvällens och söndagsförmiddagens gudstjänster, var den sal över dåvarande Centralhotellet i hörnet av Sundsgatan—Residensgatan (nuvarande Kruuska huset), som baptistförsamlingen hyrde. Huset ägdes av Hans Svensson. Vid Hanna Anderssons besök lär det ha varit så många samlade i mötessalen, att man utrymde rummen under, då enligt uppgift taket bägnade och man fruktade, att det skulle braka ned.

I kårens andra rulla finns två namn från startåret, den nyssnämnde Gustaf Johansson och en Karl Johansson; säkerligen var dessa två bland de första frälsningssoldaterna i Vänersborg. En soldat från 1899 var Marina Larsson, som senare gifte sig med en av kårens första befälhavande officerare, kapten Ernst Lundström. Fru Lundström, som nu är 81 år och bosatt i Stocksund vid Stockholm, är förmodligen en av de få som minns de första mötena i den nybildade frälsningsarmékåren i Vänersborg. Hon blev soldat 1899, kom därefter in på Krigsskolan i Stockholm 1902 och har sedan tillsammans med sin make tjänstgjort både i USA, Kanada och vid kårer i Sverige. Då det första mötet hölls den 4 september 1898, var logen Nyblommans lokal till sista plats fullsatt, och fru Lundström omtalar, att hon fick stå utanför fönstret och se och lyssna, så gott det gick.

Fridstörare infann sig ofta på mötena den första tiden, berättar fru Lundström. En tjänsteman vid järnvägen var flitig besökare på armémötena, och fastän han inte var omvänd, tog han parti mot fridstörarna och steg gång på gång upp från sin plats på en av de främsta bänkarna och tystade ned busarna. Det gavs också exempel på uppskattning av Frälsningsarmén, och fru Lundström minns, att studenterna vid några tillfällen kom och uppvaktade kårofficerarna med sång.

Frälsningssoldaterna fick liksom de övriga läsarna utstå trakasserier och möta motstånd. Speciellt under Arméns första år i Stockholm uppstod ideliga bråk vid mötena. Polisen måste tillkalla militärhjälp för att skingra skarorna av bråkmakare, vilka sökte hindra att salvationisterna höll sina sammankomster. Förbud utfärdades också mot att hålla frälsningsarmémöten efter mörkrets inbrott.

Om fridstörande element på Frälsningsarméns möten i Vänersborg är också omvittnat. En av kårens soldater från 1900 har berättat²⁸⁾:

Vår divisionsofficer major Tubbin från Göteborg kom på besök. Vi hade våra möten i lokalen, men majoren tyckte att vi var fega, som inte hade några friluftsmöten. Försök hade väl gjorts att hålla sådana, men det var inte lätt. Alltnog, tillsammans med majoren tågade vi upp till Dalaborg (invid nuvarande Folkets park) och beredde oss att hålla ett möte där. Vi sjöng en sång eller

²⁸⁾ Enligt brev till förf. från sjukvårdare Allan Nyman i Vänersborg.

två, men plötsligt började fridstörare rusa fram och kastade grus, stenar och jordtorvor över oss. Den förste, som fick brått tillbaka mot staden, var vår divisionsofficer, och även vi övriga måste hals över huvud ge oss iväg.

Att visa sig ute på sta'n iklädd Arméns uniform var inte heller utan komplikationer, och det kastades glåpord efter salvationisterna.

Från september 1898 och till 1904 hyrde Frälsningsarmén alltså lokal hos nykterhetslogen Nyblomman, som tillhörde Nationaltemplarorden och låg vägg i vägg med det baptistiska Elimkapellet vid Östergatan, där numera en bilfirma har sina lokaler. Senare hyrde man in sig i en lokal på Kronogatan, där auktionskammaren var inrymd tills för några år sedan. Där höll man till, ända tills kåren för första gången kunde hissa den röda fanan med "Blod och Eld" från egen fastighet 1909. Den 22 oktober flyttade man in i den nuvarande armélokalen vid Gasverksgatan 28. Största delen av frälsningssoldaterna var skofabriksarbetare, och då byggnadsfrågan blev aktuell, skänkte Skofabriken 100 kronor till kåren för detta ändamål. Det blev grundplåten till bygget, som sedan dåvarande kårbefälhavaren A. Johansson själv grävde grunden till. Genom tillbyggnad utökades fastighetens lokaliteter 1914.

Redan 1902 startade söndagsskolverksamheten med sergeant Anna Haglund som ledare, 1908 invigdes de första juniorsoldaterna, en hornmusikkår kom igång 1911 med Evald Nordgren som ledare, Hjälptruppen startade 1916, Hemförbundet 1936 och Solstrålebrigaden (scouter) 1944. Totalt omfattar kåren 54 vuxna medlemmar. Söndagsskolan har ett 40-tal elever, och i det övriga ungdomsarbetet är ungefär lika många engagerade.

Sina största framgångar hade frälsningsarmékåren i Vänersborg åren 1920—1921 samt 1950—1951. Vid den förra tidpunkten var

Frälsningsarmén.

Fredagen den 22 okt. kl. 8 em.

Lokalinvigning.

Bridgadör G. Blomberg leder.
Flere främmande deltaga.

Lördag kl. half 4 Helgelsemöte,
kl. 6 Barnmöte. Kl. 8 em.

**Stor Sång- & Musikguds-
tjänst.**

Solo och Duetsånger. Fiol Man-
dolinduct m. m. m. m.

Söndag kl. 8 fm. Bönemöte. Kl.
9 Söndagsskola. Kl. 11 Helgelse-
möte. Kl. 3,30 **Kaffefäst.** In-
träde 25 öre, kaffe fritt. Kl. 7,30
Frälsningsmöte. *Mayer V. Mård-
berg leder söndagens möten.*

Hjärtligt välkommen

kapten Eskil Hellman²⁹⁾ kårchef och vid det senare kapten Lizzie Måårdh.

Det var en kvinna som införde Frälsningsarmén i Sverige, Hanna Ouchterlony, och på det lokala planet står oftast kvinnor i främsta ledet. De första representanterna för denna nya rörelse i Väners-

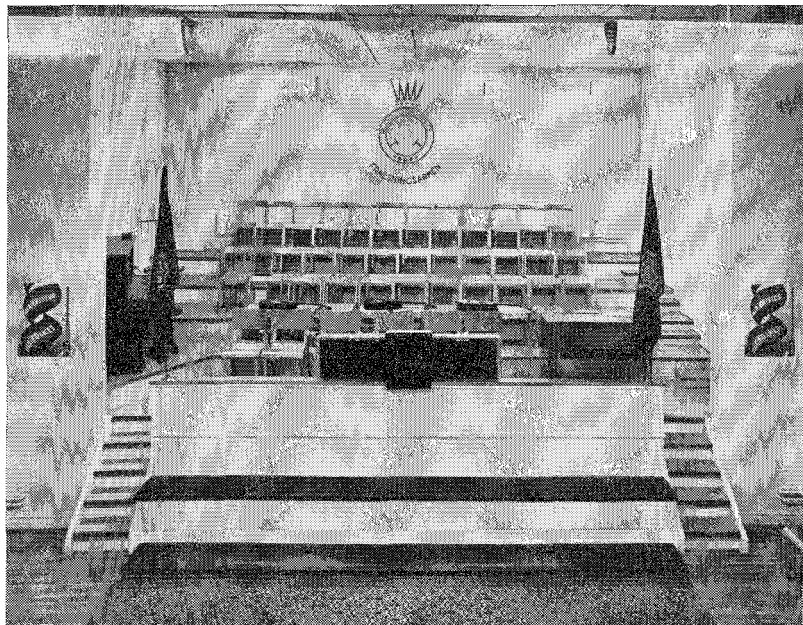
FRÄLSNINGSSARMÉNS KÅRLOKAL

vid Gasverksgatan byggdes redan 1909 och blev tillbyggd 1914.

borg var kvinnor, och en stor del av de drygt 60 kårofficerare, som varit stationerade i Vänersborg, har varit kvinnor. Första kårbefälhavare var alltså Ida Strömmer, som kom 1898. Hon efterträddes i april 1899 av en annan kvinna, Therese Eriksson. Samma år kom också Ernst Lundström, 1900 P. Lundqvist, 1901 A. Hedström, 1902 A. Fredriksson och E. Mårdberg, 1903 H. Lagerberg och E. Mattsson, 1904 J. L. Görling, 1905 H. Holm, 1907 A. Jo-

²⁹⁾ Hellman började ganska sent studera till präst och prästvigdes efter fyllda 50 år. Han är numera pensionerad komminister, bosatt i Gnesta och riksbekant som innehavare av en av vårt lands mest betydande samling biblar.

hansson, 1909 E. Andersson, 1910 E. Jonsson, 1911 Amelia Sandberg och Adrian Olsson, 1912 O. Lidén, 1914 S. Höckert, 1915 A. Pettersson, 1916 Ida Jonsson, 1917 K. Dahllén, 1918 M. Dahllöf och F. Bergenlund, 1919 Eskil Hellman, 1921 Ida Samuelsson, 1922 Gurli Karlsson, 1923 Edvin Persson, 1924 Otto Ljungholm, 1925

BOTBANKEN

hör till det typiska i fonden i alla frälsningsarmélokaler. Vända mot åhörarna har sångarna och musikanterna under gudstjänsterna sina platser på stolarna på plattformen under arméemblemet på fondväggen.

Evald Törnkvist, 1926 Fritz Johansson, 1927 Gullan Johansson, 1928 Edvin Andersson, 1929 Olga Ljungdahl och Signe Winther, 1930 Hedvig Lööv, 1931 Elin Eriksson, 1932 Cecilia Lindgren, 1933 Ida Andersson, 1934 Ester Rehnström, 1935 Emanuel Berg, 1936 Oscar Andersson, 1937 Signe Nilsson, 1939 Harry Ouchterlony, 1940 William Larsson, 1941 Algot Ahlsbäck, 1942 Axel Sundin, 1943 Olle Carlsson, 1944 Anna Larsson och Eric Bonnevier, 1945 Jonas Ageheim, 1946 Elsa Oltäng, 1947 Marta Olsson, 1948

Wiktor Ambrosius-Jansson, 1950 Lizzie Måårdh, 1952 Bengt Gustavsson, 1955 Britta Ljungdahl, 1956 Vera Nilsson, 1957 Anna-Lisa Nilsson, 1958 Sture Kjellgren, 1959 Kerstin Olsson och från den 25 augusti 1960 Runa Borg. Denna uppräknig gäller endast de befälhavande officerarna; ett stort antal assistenter har arbetat vid dessas sida under åren.

SOLDATER OCH OFFICERARE VID FRÄLSNINGSARMÉKÅREN
I VÄNERSBORG 1902.

I övre raden fr. v. Gustaf Svärd, Johan Hallsten, Erik Åkerblom, Rikard Gullbrand, Gustaf Karlsson och Gustaf Johansson. I andra raden hette mannen längst t. v. Alm; sedan följer Karl Lindgren, Maria Johansson (Gullbrand), Anna Kall samt Adolf Peters och hans maka. I tredje raden (sittande) Marina Larsson (gift Lundström) och därefter de båda officerarna kapten Hedström och löjtnant Olsson samt soldaten Olga Vesterbom. Sittande på golvet Signe Linder.

Kapten Runa Borg och hennes assistent kapten Kerstin Nilsson har som underbefäl i kåren Agnes Hansson, som är fanjunkare; Signe Jakobsson är skattmästare, Maja Hedkvist sekreterare, Ingeborg Brask hemförbundssekreterare, Viktor Johansson kvartersmästare och Sonja Johansson ungdomssergeant.

Sedan gammalt utgör Frälsningsarméns friluftsmöten ett uppskattat inslag i gatubilden i Vänersborg, speciellt under de tider då kårens hornmusikanter varit i verksamhet. Som regel förekommer någon mindre grupp salvationister med sång och musik på torget mellan kl. 9 och 11 på lördagarna under tiden april—oktober.

Metodistförsamlingen

i Vänersborg daterar sin tillblivelse till den 27 januari 1905. Då besökte distriktsföreståndaren i Metodistkyrkan Gustaf Wagnsson³⁰⁾ den lilla grupp metodister, som redan fanns i staden, och organiserade "Metodist-Episcopalförsamlingen i Vänersborg", som vid starten fick åtta medlemmar. I församlingens första styrelse invaldes kanalvakten Simon Augustsson, lokalpredikanten Sven Wallkvist och G. Johansson samt fru Selma Wallkvist, som var föreståndare för både söndagsskolan och "fruntimmersföreningen". Wallkvists, som tidigare varit baptister, flyttade i november 1905 till Falköping. Till pastor i församlingen hade utnämnts en av den svenska metodismens pionjärer, den då pensionerade pastorn J. P. Larsson. Som möteslokal hyrde man Ordenshuset vid Edsgatan.

När denna församling bildades, hade emellertid metodistisk verksamhet pågått i Vänersborg under flera år. De flesta av den nya församlingens medlemmar hade tidigare tillhört den år 1889 bildade metodistförsamlingen i Trollhättan, och Vänersborg räknades som en s. k. utpost till trollhätteförsamlingen, som alltså hade ansvar för den metodistiska verksamhet som förekom i Vänersborg. Men redan så tidigt som år 1869 hade den förste metodistpredikanten framträtt i Vänersborg, där han hade stationerats av kyrkans ledning. Han hette Gustaf Fredengren och var faktiskt den förste i Vänersborg permanent verksamme frikyrkopastorn. Visserligen utan församling att verka i.

Gustaf Fredengren var endast 24 år, då han kom till Vänersborg som nyutnämnd metodistpastor. Tidigare hade han varit lärare

³⁰⁾ F. ö. fader till bl. a. landshövdingen och goodtemplarchefen Ruben Wagnsson.

vid ett par läroverk i Uppsala men anslutit sig till den första svenska metodistförsamlingen, den år 1868 bildade S:t Pauls metodistförsamling i Stockholm. Via en kort tid i Göteborg och Mönsterås — där han av kyrkorådet blev förbjuden att predika och måste lämna orten — kom han till Vänersborg den 1 oktober 1869. Här verkade han under nio månader och reste på sommaren 1870 till Filipstad som pastor i metodistförsamlingen där. Pastor Fredengren blev så småningom föreståndare för S:t Paulsförsamlingen i Stockholm och var senare även under flera år föreståndare för metodisternas predikantseminarium.

Om den unge Gustaf Fredengrens verksamhet i Vänersborg är mycket litet känt. Han var alltså predikant i staden, samtidigt som baptistförsamlingen nyss hade startat sitt arbete och samtidigt med att också en del av Fosterlands-Stiftelsens kolportörer började predika här. Liksom baptisterna var han ju icke-luthersk och därför "främmande trosbekännare" och bemöttes med åtskillig illvilja från befolkningens sida. I en rapport om Fredengrens arbete heter det: "Vänersborg var en mycken hårdarbetad plats, vadan resultatet av den nio månader långa verksamheten ej blev synnerligen stort. Vid avflyttningen därifrån fanns blott en klass med omkring 15 medlemmar"³¹). Det uppges att Fredengren vid sin avresa från staden som avskedshälsning från negativt inställda vänersborgare fick både stenar och ruttna ägg efter sig.

Vad som blev av de 15 metodister pastor Fredengren samlat omkring sig tycks inte vara känt. Inte heller vet man bestämt, om den år 1905 bildade församlingen kunde betraktas som något resultat av Fredengrens pionjärinsats 35 år tidigare. I en lista över utnämningar inom Metodistkyrkan år 1871 finns för Vänersborg antecknat: "Att besökas från Göteborg en gång i månaden". Det blev i viss mån en regelbunden kontakt med den lilla metodistgruppen i Vänersborg från den större gemenskapen i de båda metodistiska göteborgsförsamlingarna S:t Jakob och Emanuel. När metodisterna i Trollhättan växt till och bildat egen församling, blev Vänersborg en utpost. År 1903 rapporterade distriktsföreståndare Wagnsson bl. a.: "I Trollhättan har en kraftig väckelse pågått under året. 85 personer har ingått på prov och 40 i full förening. Även i Vänersborg

³¹) J. M. Eriksson: "Metodismen i Sverige". 1895.

har regelbunden verksamhet upptagits, som kröntes med stor framgång. Hundratals åhörare har samlats för att lyssna till Ordets predikan." Året efter gör Wagnsson en anhållan, "att Vänersborg måtte skiljas från kretsen eller att missionsanslag från yttre eller inre missionssällskapet må göras, ty skall Vänersborg skötas av pastor från Trollhättan, inkräktar det på allt sätt på verksamheten där...".

Denna anhållan blev snart beviljad, och i oktober placerades pastor J. P. Larsson i Vänersborg. Under en vistelse i USA hade Larsson 1851 kommit i kontakt med metodismen på det flytande sjömanskapellet "Bethelskeppet", där en svensk, O. G. Hedström, var pastor. Larsson fick utbildning som metodistpastor och sändes 1855 till Danmark och Norge som metodistisk missionär. Han var sedan också pastor i ett antal metodistförsamlingar i Sverige och hade, innan han pensionerades, en tid också hand om de svenska metodistpastorernas avlöningsmedel. Det var efter denna tjänst han kom till Vänersborg 1904 och var då över 80 år.

Om sin entré i staden har J. P. Larsson själv berättat³²⁾:

Fredagen den 21 oktober omkring kl. 9 em. anlände tåget som jag var med till Vänersborgs järnvägsstation. Fru Wallkvist och Simon Augustsson mötte mig och hälsade mig välkommen. De ledsagade mig till vännerna Wallkvists hem. Hos dessa vänner har jag alltsedan bott. Söndagen den 23 oktober höll jag min inträdespredikan, som började kl. 11 och hölls i en stor goodtemplarlokal. Kl. 5 var välkomstfest anordnad i Frälsningsarméns lokal. Herren var på ett förnimbart sätt nära. Över 40 personer var närvarande på fm., och festen var talrikare besökt.

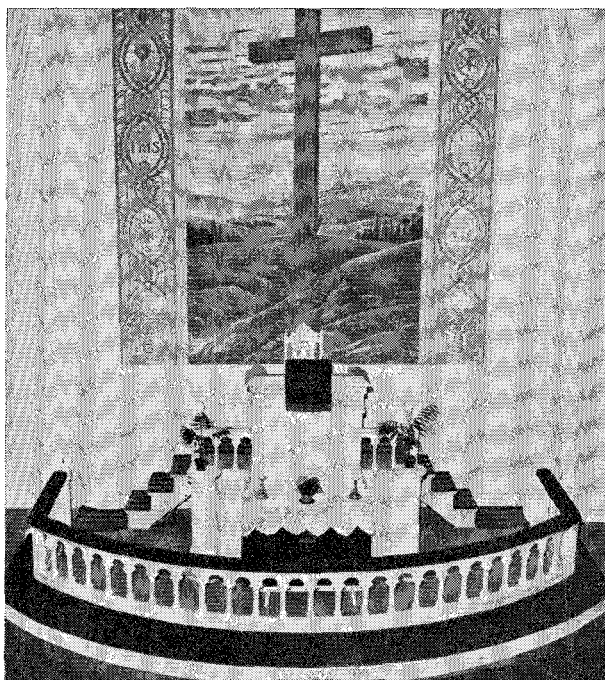
Den nybildade metodistförsamlingen höll från 1905 sina gudstjänster på skilda lokaler, på Frälsningsarmén, i Ordenshuset vid Edsgatan och i blåbandsföreningens lokal vid Kronogatan. Den 1 juli 1910 flyttade församlingen in i en lokal, som ställts i ordning i huset Kyrkogatan 11, och där höll man sina gudstjänster de närmaste elva åren. I oktober 1921 måste metodisterna lämna sin lokal och flyttade då tillfälligt över till en lokal i Tekniska skolan. Redan 1919 hade emellertid en tomt i hörnet Kyrkogatan—Södergatan inköpts av församlingen, och i augusti 1921 började Metodistkyrkan byggas. Pastor Karl Westlund, som i 12 år var verksam

³²⁾ Återgivet i Elfsborgs Läns Annonsblad den 17 nov. 1955.

METODISTKYRKAN
vid hörnet av Kyrkogatan—Södergatan stod klar 1923. Också den har en
dominerande utformning.

som metodistpastor i Vänersborg, var den drivande kraften för kyrkbygget, och den 7 februari 1922 kunde dåvarande metodistbiskopen över Norden, Anton Bast, inviga Metodistkyrkan i Vänersborg. För kyrkans byggande hade församlingen bl. a. fått bety-

INTERIÖR AV METODISTKYRKAN

med den karakteristiska utformningen av nattvardsbordet och av altarrunden nedanför talarstolen. Fondmålningen är utförd av O. N. Kjellgren.

dande ekonomiskt bidrag från moderkyrkan i USA. En omfattande invändig restaurering av kyrkan gjordes 1957, då den som enda frikyrka i Vänersborg även utrustades med piporgel.

Pastor J. P. Larsson efterträddes som pastor för församlingen på sommaren 1905 av pastor John Adelbert. Efter honom kom 1907—1908 Harald Raine, 1908—1911 Svante Svensson, 1911—1913 Hjalmar Andergren, 1913—1925 Karl Westlund, 1925—1928 Hugo

Magnusson, 1928—1937 Ruben Haglund, 1937—1942 Lars Pettersson, 1942—1944 Olof Hellberg, 1944—1947 Hugo Magnusson igen, 1947—1949 Sixten Lindell, 1949—1953 Arvid Nordieng och från 1953 pastor Gottfrid Eldh.

Vid årsskiftet 1960/61 räknade metodistförsamlingen 56 medlemmar i s.k. ”full förening” samt åtta ”provmedlemmar”. Styrelsen eller församlingsrådet, som det även heter, utgöres av pastor Gottfrid Eldh, ordförande, muraremästare Karl Gustafsson, hr Karl Andersson, fröken Ruth Larsson, fru Sally Errestad, kassör, fröken Anna-Lisa Bergman, sekreterare, fröken Maj Berg, fru Elin Gustafsson, fru Elin Johansson, sjuksköterskan Karin Bäckström och fröken Helga Pettersson, som är systraföreningens ordförande.

Metodistförsamlingen i Vänersborg har sedan länge haft regelbundna gudstjänster i Ramnered, där ett kapell invigdes påskan 1922, således strax efter det att kyrkan inne i staden tagits i bruk. Församlingen bedriver söndagsskolverksamhet med cirka 40 elever samt en juniorförening, som har 15 medlemmar. Redan från församlingens bildande samlades de kvinnliga medlemmarna i en s. k. fruntimmersförening, vilken ännu fortlever som systraföreningen och arbetar genom församlingens båda syföreningar.

Filadelfiaförsamlingen

i Vänersborg bildades som den yngsta av staden fem frikyrkoförsamlingar söndagen den 16 september 1923. Då samlades ett 30-tal personer från Vänersborg och Restad i Ordenshuset vid Vallgatan och beslöt bilda en pingstförsamling, som fick namnet Taborförsamlingen. Ända fram till år 1935 behöll församlingen det namnet, men då ändrades församlingsnamnet till Filadelfia i likhet med de flesta av landets pingstförsamlingar. Församlingsbildandet hade förberetts på en sammankomst redan den 11 september hos furir Gustav Borg på Petersberg, där 32 personer samlats och enhälligt uttalat sig för att bilda en ”fri” församling³³).

³³) Knappt 60 år efter det den första ”fria” församlingen bildats i Vänersborg, uppstod således kravet på en församling, som stod ännu mera ”fri” än de hittillsvarande frikyrkoförsamlingarna. Vid denna tid hade den starkt

Förhistorien till denna nya frikyrkliga organisation i Vänersborg börjar redan 1919 på Restad, där en grupp likatänkande — huvudsakligast sjukvårdare — hade slutit sig samman till gudstjänster i "den nya rörelsens" anda. Man fick där disponera en lokal inom sjukhusområdet, men en nackdel var att gudstjänsterna måste vara avslutade redan kl. 21, då det skulle vara tyst inom sjukhuset. Senare flyttade man över till det av gruppen uppförda Hebronkapellet i Brinkebergskulle. Gruppen på Restad hade under flera år samlat in pengar just för detta ändamål och arrenderade en tomt på det Haijska fideikommisset Onsjös ägor. Filadelfiaförsamlingen i Vänersborg håller fortfarande gudstjänster i Hebronkapellet och har söndagsskolverksamhet där.

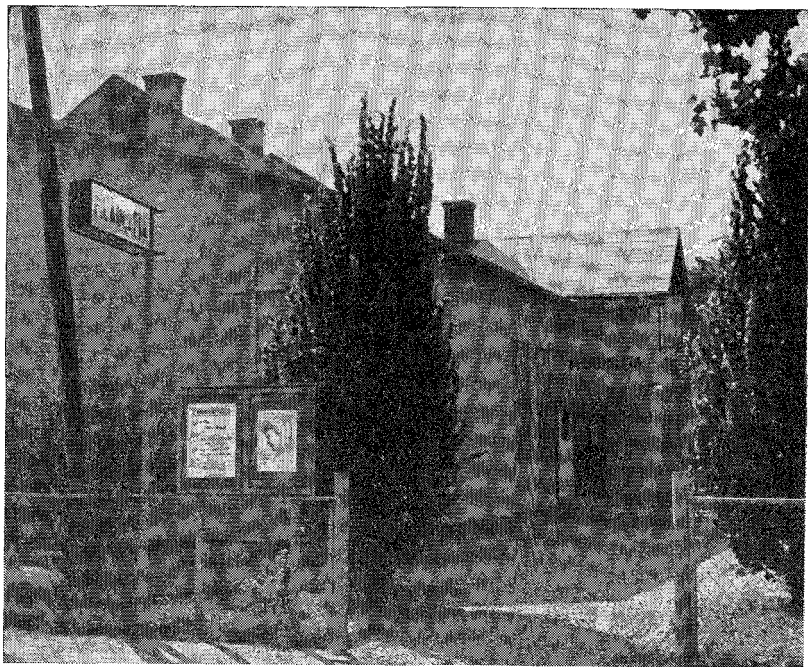
En av de ledande inom den troende gruppen på Restad var evangelisten i Helgelseförbundet H. F. Sahlström, som fick fungera som predikant. Han hade också hjälp av evangelisterna Carl Lidby, Arvid (Johansson) Bramvall, Gustaf Djurfeldt och Fredrik Alm, vilka i början av 1920-talet fullgjorde sin värnplikt som vapenvägrare på Hunneberg. Föreståndare för den nybildade pingstförsamlingen i Vänersborg 1923 blev evangelist Lidby, och till diakoner (med funktionen av församlingsstyrelse) utsågs Robert Hägg, Sanfrid Andersson, Gustav Borg och Algot Johannesson.

Till en början höll församlingen sina offentliga gudstjänster i Ordenshuset vid Edsgatan. Dopgudstjänster fick man ha hos baptisterna och sedan i Vargöns Filadelfia. År 1936 köpte man för 15.000 kr. den nuvarande gudstjänstlokalen vid Nygatan 33 B, som då ägdes av biografen Stjärnan och tidigare hade uthyrts som samlingslokal. En grundlig renovering företogs av lokaliteterna 1950, då man lade ned cirka 25.000 kronor på en in- och utvändig ombyggnad. Filadelfiaförsamlingen har emellertid sedan några år planer på att bygga en mer funktionsduglig kyrka

känslomättade andliga s. k. "nya rörelsen", som förts till Norden genom metodistpastorn T. B. Barrat, vunnit allt större spridning i Sverige. Dess främste förkunnare här blev dåvarande baptistpastorn Lewi Pethrus, vars församling, Stockholms sjunde baptistförsamling, Filadelfia, genom divergerande uppfattningar i vissa lärofrågor, blivit skild från Svenska baptistsamfundet. Filadelfiaförsamlingen blev säte för den nya, stundom extatiska väckelserörelse, som samlades i pingströrelsen.

på den tomt i hörnet av Edsgatan—Nygatan som är i församlingens ägo. För närvarande (när detta skrives i april 1961) är dessa planer inte slutgiltigt fastställda.

Den förste predikanten i pingstförsamlingen i Vänersborg var, som nämnts, Carl Lidby. Han efterträddes av Arvid Bramvall, där-

FILADELFIAFÖRSAMLINGENS NUVARANDE LOKAL vid Nygatan ligger något undanskymd. Om några år räknar dock församlingen med att ha en ny modern och centralt belägen kyrka.

efter av Artur Nilsson och efter honom Axel Svenhard; 1935—1941 var Einar Abrahamsson pastor, åren 1942—1944 Ivar Bagler, 1945—1947 Paul Åsberg, 1947—1948 Bagler igen, 1949—1954 Sture Palmqvist och 1954—1960 Roland Magnusson. F. n. är Svante Nordahl vakanspastor, och i juni 1961 installeras pastor Eskil Lind från Visby.

Någon direkt personlig anknytning till pingströrelsens lokala utveckling i vänersborgstrakten har pastor Lewi Pethrus inte haft.³⁴⁾

³⁴⁾ Se. f. ö. not å sid. 26—27.

Ganska nära pastor Pethrus' barndomshem i Storegården bildades den 7 februari 1915 en pingstförsamling, Filadelfiaförsamlingen i Vargön. Då församlingen byggde sitt kapell, fick man ett bidrag från pastor Pethrus — en summa, som han erhållit vid överlåtande av en sångsamling. Den 21 maj 1949 uppgick Vargöförsamlingen i Vänersborgs Filadelfia.

INVÄNDIGT

är Filadelfiaförsamlingens lokal moderniserad men rent och enkelt utformad utan konstnärlig utsmyckning.

Vid senaste årsskiftet var församlingens sammanslagna medlemsantal 153. Under fjolåret hade närmare 60.000 kronor samlats in till verksamheten. En missionär i Tanganyika underhålles helt av pingstvännerna i Vänersborg, och dessutom lämnas regelbundna bidrag till ytterligare fyra missionärer i Kongo och Indien. På fyra platser bedrivs söndagsskolverksamhet, förutom i Filadelfia i Vänersborg och Vargön också i Hebron i Restad samt i f. d. kommunalhuset i Blåsut. Någon speciell form av organiserad ungdomsverksamhet har man ej, i likhet med övriga pingstförsamlingar.

Den nuvarande styrelsen utgöres av: ordförande pastor Svante Nordahl, vice ordf. vaktmästare Henry Vänerlöv; dessutom ambulansförare Emil Gustafsson, fabrikör Tage Gustafsson, fabriksarbetare Gunnar Alfredsson samt pensionär Oskar Andersson.

De fem frikyrkornas folk i Vänersborg är numerärt ingen stor grupp i staden — mellan 600 och 700 personer. Men genom sina söndagsskolor och ungdomsverksamheten står man i kontakt med inemot 2.000 vänersborgshem.

Procentuellt sett utgör frikyrkofolket i Vänersborg en genomsnittligt ordinär andel av stadens befolkning. Utslaget på hela landets folkmängd har de fem i Vänersborg representerade frikyrkosamfunden 48,3 promille som riksnorm. I Vänersborg blir andelen 47 promille, vilket således ligger något under riksnormen.

Vänersborgs frikyrkofolk är representanter för fem av vårt lands mest kända frikyrkosamfund. Det betyder inte att det är en sträng inbördes uppdelning genom samfunds- och församlingsgränser medlemmarna emellan. Frikyrkornas folk betraktas ofta — utifrån sett — som en enda grupp, vilket i stor utsträckning bör tillämpas också på de frikyrkliga i Vänersborg, som är samman slutna organisatoriskt sett i en lokal frikyrklig samarbetskommitté. Inom ramen för dessa gemensamma evangeliseringssträvanden fortsätter man ett ekumeniskt samarbete, som inleddes redan ganska tidigt på 1900-talet. Pingstförsamlingen deltar mindre aktivt härvidlag, men mellan baptister, metodister, missionsförbundare och frälsningssoldater råder regelbunden alliansverksamhet, som tar sig uttryck i bl. a. gemensamma uppbyggelsekonferenser och mötesserier vintertid. Sommartid är det de välkända alliansmötena, antingen i Plantaget eller också i badhusparken på Skräcklan o. s. v. Man har också gemensamma söndagsskolkurser och liknande.

Numera är också det i början av denna uppsats relaterade spända förhållandet till svenska kyrkans präster under väckelserörelsernas första tid i staden helt borta ur bilden. Likaväl som det inbördes förhållandet mellan frikyrkoförsamlingarna präglas av gemensam strävan och ett gemensamt ansvar, är relationerna till statskyrkans prästerskap präglade av ömsesidig förståelse, aktning och uppskattning. I en sammanslutning för stadens frikyrkopredikanter är Svenska kyrkans män gäster då och då.

Även kommunalpolitiskt har frikyrkligheten i Vänersborg sedan 1920-talet haft förespråkare i stadsfullmäktige och vissa andra kommunala organ, där de haft tillfälle och möjlighet att

föra fram kristligt-sociala och etiska synpunkter. Inte minst i nykterhetsfrågor o. d. Den förste frikyrkliga ledamoten i Vänersborgs stadsfullmäktige var metodistpastorn Karl Westlund, som 1919—1925 representerade frisinnade landsföreningen, nuvarande folkpartiet. En mycket uppskattad och betydande insats under 25 år fick en av missionsförsamlingens förtroendemän, bankkamrer Verner Olsson, göra. Redan 1927 blev han invald för högerpartiet och satt med bland "stadens fäder" till år 1951. Hr Olsson beklädde också posten som drätselkammarens ordförande åren 1937—1939 samt som vice ordförande och ordförande i dess finans- och fastighetsavdelning 1940—1951. En 30-årig fullmäktigetid har också en annan av missionsförsamlingens ledande medlemmar, försäljningschef Hilmer Larson, som invaldes 1931. Han representerar folkpartiet. Hr Larsson fungerar sedan år 1955 som stadsfullmäktiges vice ordförande och är dessutom ordförande i skolstyrelsen. Ytterligare två missionsförbundare sitter i fullmäktige, nämligen lagerförman Lars Kihlström, som är kristen socialdemokrat och invaldes 1939, och handelsresande Hadar Karlsson, folkpartist, stadsfullmäktig sedan 1951. Hr Kihlström är dessutom ordförande i nykterhetsnämnden. Även baptisterna har haft en man med i stadsfullmäktige, byggnadsingenjör Bertil Lundqvist, som åren 1951—1958 var invald som folkpartirepresentant. Utöver dessa har ytterligare en frikyrkoman blivit invald i stadsfullmäktige, byggmästare Enok Svensson, som tillhör Fribaptistsamfundet, vilket dock inte har någon församling i Vänersborg. Hr Svensson är folkpartist, invaldes 1951 och är bl. a. vice ordförande i drätselkammaren och byggnadsnämndens vice ordförande. Pastor Evald Widéll har i 25 år varit ledamot i Stadsbibliotekets styrelse och dess ordförande sedan ett årtionde tillbaka.

*

För den ytlige betraktaren kan det synas tillkrånglat och en onödig uppdelning i så många skilda riktningar och kyrkor inom kristen verksamhet. Vänersborg har ett ganska ordinärt genomsnitt av svensk frikyrklighet, även om denna uppdelning på fem skilda församlingar inte är den mest rationella. Starka krafter är

också på högsta nivå sedan flera år verksamma för att söka åstadkomma ett enhetligt frikyrkoförbund, en den svenska frikyrkan. Tills det projektet blir genomfört, kan ännu många år återstå. F. ö. råder en ädel strävan mot gemensamma mål. Den organisa-

Vänersborgs fem frikyrkor arbetar till väsentliga delar på en enad front. På flera platser i staden möter man "De frikyrkligas anslagstavla", som här får symbolisera gemenskapen kyrkorna emellan.

toriska uppdelningen har en stimulerande inverkan, det må gälla kristen verksamhet, samhällspolitik eller andra livsområden.

Det må vara en son av "Lilla Paris" tillåtet att i detta sammanhang slutligen erinra om några diktrader av Birger Sjöberg, strofer som kan sägas äga sin tillämpning också på de frikyrkliga församlingarnas strävan och mål i Vänersborg³⁵⁾:

³⁵⁾ Ur diktykeln "Konferensman" i samlingen "Kriser och kransar". 1926.

*Till stoftets fattigspråk, till virrordskören
har lyssnaren den ädelblå parlören.*

*Ur klumpig lera stiger skönhets vilja.
På ler och längtan kan nog lyssnarn skilja.*

Sex—sjuhundra människor i fem bönhus bland 18.000 medmänniskor kan kanske tyckas bilda en "virrordskör". Det är dock ingen tvekan om att de fem gruppernas medlemmar är förvissade om att "Lyssnaren" — med stort L — kan tolka deras "fattigspråk" och att Han äger förmågan att se till deras mödas och längtans uppsåt, att vilja ge sina medvandrare ledning mot värden, som är av evighet och som är förmer än denna världen.

STURE JOHANSON.

För välvilligt, intresserat och stimulerande bistånd vid insamlandet av uppgifter om församlingarnas verksamhet, personalia, m. m. i denna uppsats står förf. i tacksamhetsskuld till bl. a. pastor Evald Widéll, försäljningschef Hilmer Larson, pastorerna Gotthard Domfors, Gottfrid Eldh och Svante Nordahl samt sjukvårdare Allan Nyman, samtliga i Vänersborg.

Vällingby i april 1961.
Förf.

Svensk frikyrklighet.

Till de tidigaste yttringarna av svensk frikyrklighet, som har direkt fortsättning ännu i våra dagar, hör den verksamhet som år 1830 inleddes i Stockholm av den engelske metodistprästen George Scott. Han kom att ge impulser i andligt hänseende, som först resulterade i den "lågkyrkliga" väckelse som fick sitt centrum i Betlehemskyrkan (vilken revs vid den sanering som föregick det nuvarande Hötors-City), där så småningom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen fick en central med C. O. Rosenius som ledare.

Scott blev genom ett pöbelupplopp regelrätt utkörd ur Sverige 1842, men hans förkunnelse hade redan kommit att bli av en avgörande betydelse för män, vilka sedan skulle bli pionjärer inom svensk frikyrklighet, framför allt Missionsförbundets grundare P. P. Waldenström och baptisternas ledare Anders Wiberg. Båda dessa hade varit präster i Svenska kyrkan.

Folkväckelsen kom att grena ut sig i tre huvudriktningar: en evangelisk-luthersk i Fosterlands-Stiftelsen och i Svenska missionsförbundet, en baptistisk-frikyrklig i Svenska baptistsamfundet, senare i pingströrelsen och i Örebro missionsförening, samt en metodistisk, dit då Metodistkyrkan hör men också Frälsningsarmén.

Beteckningen frikyrka anger, att den är oberoende av staten, och i frikyrkans princip ingår frivillighetens idé: Individen tar själv ställning till frågan om sitt medlemskap. Medlemmarna är alltså *frikyrkliga*; benämningen "frireligiösa" är både olämplig och felaktig!

För att stärka den frikyrkliga gemensamhetsfronten slöt sig 1918 Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionsförbundet samman i Frikyrkliga samarbetskommittén, som nu omfattar åtta frikyrkliga samfund. Utanför samarbetskommittén står pingströrelsen och Frälsningsarmén.

Svenska baptistsamfundets första församling bildades 1848 i Vällersvik i Halland. Initiativtagare till den församlingen var den senare landsförvisade F. O. Nilsson. Baptistsamfundets ledare under de första decennierna var en f. d. statskyrkopräst från Hälsingland, Anders Wiberg. Han grundade bl. a. samfundets predikant- och missionärsskola Betelseminariet i Stockholm 1866. Nuvarande ledare för Svenska baptistsamfundet är missionsföreståndare Simon Öberg. Cirka 530 församlingar är anslutna till samfundet med tillsammans närmare 33.000 medlemmar. De svenska baptisterna bedriver missionsverksamhet i Kongo, Indien och Japan. Tidningsorgan är Vecko-Posten. Svenska baptistsamfundet ingår i Baptist World Alliance, som har sin tyngdpunkt i USA.

Ordet baptist kommer av ett grekiskt ord, som betyder "döpare". Baptisterna hyllar principen, att endast den som kommit till tro skall döpas och därmed berättigas till medlemskap. I motsats mot tidigare vinner nu den uppfattningen allt vidare insteg, att även den som är personligt kristen men icke döpt, inbjuds till nattvarden.

Metodistkyrkan i Sverige grundades genom medverkan från metodister i USA 1868, då S:t Paulsförsamlingen i Stockholm bildades som den första svenska metodistförsamlingen. En av den svenska metodismens pionjärer var Victor Witting, som liksom åtskilliga andra svenskar fått metodistisk fostran i USA. Med engelsk metodism hade åtskilliga svenskar kommit i kontakt genom George

Scott i Stockholm på 1830-talet. Metodistisk biskop för Sverige — och den s. k. Nordeuropeiska æran, som bl. a. omfattar Norden — är f. n. den norskfödde Odd Hagen. Antalet metodister i Sverige är drygt 11.000 och församlingarnas antal omkring 140. Vid Teologiska skolan i Överås vid Göteborg utbildas pastorer från samtliga de nordiska länderna. Tidningsorgan är Svenska Sändebudet.

Metodisterna fick ursprungligen sitt namn genom att de praktiserade sitt kristna liv efter ett metodiskt sätt, som leder sitt ursprung till engelsmannen John Wesley i början av 1700-talet. Man lägger stor vikt vid helgelsen. Medlemmarna får gå viss provtid, innan de upptagas i s. k. "full förening". Läromässigt står man nära den engelska anglikanska kyrkan, tillämpar barndop men har en kyrkoorganisation, som skiljer sig från de övriga frikyrkorna.

Svenska missionsförbundet grundades 1878, då en grupp friförsamlingar inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen beslöt gå en egen väg i bl. a. nattvardsfrågan. Missionsförbundets förste ledare blev dåvarande kyrkoherden E. J. Ekman och vid sidan av honom lektor P. P. Waldenström. Som samfundsbildning är Missionsförbundet en inhemsk skapelse och har blivit vårt största frikyrkosamfund. Missionsförbundet räknar bortåt 100.000 medlemmar och har 1.560 församlingar. Missionsföreståndare Gösta Nicklasson är den nuvarande ledaren. En betydande yttre mission bedrivs i Kongo, Indien och Japan. Pastorer och missionärer utbildas vid Teologiska seminariet på Lidingö, där även infödda pastorer från Kongo studerar, vilket f. ö. också förekommer vid baptisternas Betelseminariet. Tidningsorgan är Svensk Veckotidning. Internationellt samarbetar Svenska missionsförbundet med International Congregational Council.

Ur lärosynpunkt tillämpar Missionsförbundet en närmast luthersk trosuppfattning, praktiserar både barndop och vuxendop, men personlig avgörelse förutsätts för medlemskap.

Frälsningsarmén kom till Sverige 1882 genom Hanna Ouchterlony, som då förde in den av William Booth i England 1878 grundade rörelsen i vårt land. Huvudsakligast inriktade man sig på slumverksamhet vid sidan av kristen väckelseförkunnelse och sång. Kommendör för Frälsningsarmén i Sverige är f. n. finländaren Ragnar Åhlberg, och han "för kommando" över cirka 41.000 frälsningssoldater och övriga till Frälsningsarméns 475 kårer anslutna. Tidningsorgan är Stridsropet. Officerarna får sin utbildning vid Krigsskolan i Stockholm.

Frälsningsarmén har uppstått ur engelsk metodism och har militära insigrier i stället för sakrament. Det internationella hög-

kvarteret ligger i London. Liksom de svenska metodisterna ingår Frälsningsarméns missionärer i den internationella kyrkans eller organisationens missionsverksamhet.

Pingströrelsen i Sverige uppstod genom att en av baptistförsamlingarna i Stockholm, Filadelfia, 1911 lämnade Svenska baptistsamfundet, då församlingspastorn, Lewi Pethrus, hade en avvikande uppfattning i flera lärofrågor, bl. a. angående nattvarden. Genom en kraftig åderlåtning av främst Baptistsamfundet växte rörelsen ganska snabbt och omfattar nu uppskattningsvis mellan 90.000 och 100.000 anhängare i cirka 650 församlingar. Någon enhetlig organisation eller ledning har man ej; församlingarna är i huvudsak fristående enheter. Den största församlingen är Filadelfiaförsamlingen i Stockholm med omkring 6.000 medlemmar. Rörelsens starke man är alltfört pastor Lewi Pethrus, tidsningsorgan är Evangelii Härold och dagstidningen Dagen. En synnerligen omfattande yttre missionsverksamhet bedrivs av de svenska pingstförsamlingarna med missionärer i både Afrika, Sydamerika, Indien o. s. v.

Ursprungligen uppstod pingströrelsen i Los Angeles 1907, och de svenska pingstvännerna samarbetar internationellt med trosfränder runt om i världen.

Utöver de fria trossamfund, som är representerade i Vänersborg och vilka härovan mycket summariskt presenterats, är ytterligare en rad samfund verksamma i vårt lands kristna liv. Ett av de större är Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen; vidare Svenska Alliansmissionen, Örebro Missionsförening, Svenska Frälsningsarmén, Fribaptistsamfundet och Helgelseförbundet. Därtill kommer också exempelvis Evangeliska Brödraförsamlingen och Adventistsamfundet.

I runt tal 60 av 1.000 svenska medborgare tillhör något trossamfund. De egentliga frikyrkosamfundet redovisar en sammanlagd medlemskader om närmare 360.000, och man räknar med att cirka en miljon svenskar på ett eller annat sätt är förbundna med de fria kristna samfunden.

S. J - n.

Några glimtar från Nordstaden för 60 år sedan.

Det är mycket av folklivet i Vänersborg som gått förlorat genom att de gamla traditionsbärarna aldrig kom i tillfälle att berätta om vad som hände så där för en 75 à 100 år sedan. Mig veterligt har det inte funnits någon här i staden, som avlyssnat och gjort uppteckningar om de gamlas berättelser rörande den muntliga eller levande traditionen, som den kallas. Nu finns inte så mycket att fånga ifråga om seder och bruk och gammaldags folkliv i vår stad; vi är ganska sent ute, och de som visste och ville berätta om det vi nu fåfängt söker efter, vilar innanför "jämlighetens portar". Berättare av i dag bläddrar i minnenas ofta dunkla albumblad och tankegömmor, som gör bilderna suddiga och otydliga. Jag tror dock, att denna lilla uppsats inte skall avvika allt för mycket ifrån verkligheten, så som jag erinrar mig människor och händelser under barnåren.

Vid sju års ålder flyttade mina föräldrar ifrån den s. k. "Kråkegården"*) , som låg på Sundsgatan i södra staden, till Nygatan 37 i Nordstaden. Så var mina bröder och systrar återbördade till den stadsdel, där vi alla var födda. Mina föräldrar var med de första goodtemplarna i Vänersborg, och när de gifte sig, hade de s. k. "goodtemplarebröllop", varvid de i present av dessa erhöll ett par ganska stora, vackert ornamenterade ljusstakar. Som ett tidstecken kan nämnas, att övriga hyresgäster sysslade med annat än goodtempleri.

Värden, som ägde huset, var gammal, och enligt tidens sed hade han en rätt stor trädgård med potatisland och fruktträd och ganska många bikupor. När tiden var inne, rökades kuporna, som därefter plundrades på sitt innehåll. Detta väntade vi barn på; värden gav oss alltid smakbitar av "skotten". Så var dagen inne,

*) Fastigheten Sundsgatan 13.

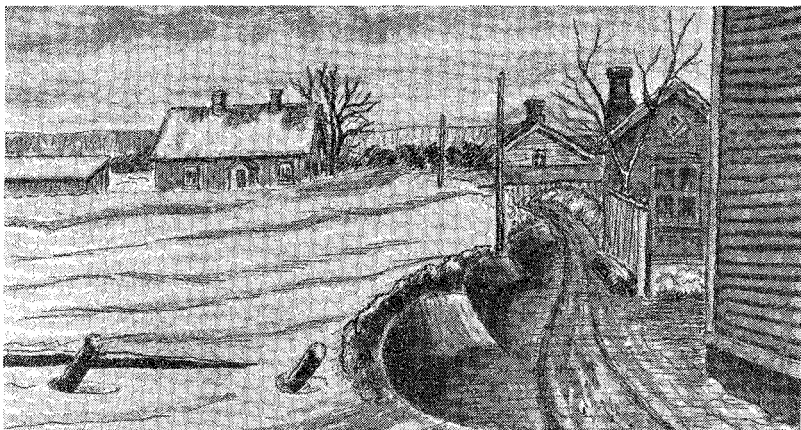
då potatisen skulle rivas till mjöl. Då fick vi hjälpa till att draga potatiskvarnen, som gick mycket tungt, inne i ett brygghus på gården. Det malda tvättades och lades sedan ut i solen för att torka till mjöl. Lite mjöl erhöles alltid för besväret med kvarndragningen.

Detta är Nygatan 37, sådant det var i sitt ursprungliga skick; numera är det ombyggt. Längst t. h. står sergeanten Gustaf Adolf Hjorts hustru tillsammans med barn och barnbarn.

Tänk, vad allt förändrats på dessa 60 år! Mitt emot Nygatan 37 låg Lovisebergs gamla ladugård med tillhörande lada. Där kunde man i tröskningstider få höra, hur slagan eller "prägel" dunkade ur kornet mot loggolvet. Tröskningen började tidigt om morgnarna, och man lyste sig fram med lyktor. En av gubbarna, som kunde sköta slagan på det rätta sättet, hette Anders Lust. Han var även en mycket skicklig bergsprängare. I östra ändan av ladan låg ett berg ända ut i Nygatan mot Östergatan. Det var alltid ett fasligt skramlande, när hästhovar och hjulskoningar drog över detsamma. Men en vacker dag fick Anders Lust uppdraget att skjuta bort detta, vilket han också gjorde till belåtenhet. Folk, som bodde i närheten, hade sina betänkligheter; det fanns ju både väggar och fönster, som låg illa till, ifall skotten skulle misslyckas. Allt gick dock vägen; de som var ledsnast var vi ungar,

som vintertid miste vår backe, där vi slog kana och åkte kälke. Visst var det kusligt många gånger i höstetid, då någon belysning ej fanns på närmare håll än hörnlyktan vid Vallgatans goodtemplarhus. I trädgården utanför hördes ofta ugglans "klä-vitt", så att det skar i märg och ben. Vi får också komma ihåg,

Vägen ut till Sjöberget eller "Hölet", som gammalt folk kallade det, gick förbi skräddare Åströms lilla hus åt höger. Bortom detta låg skoarbetaren Kulins stuga, varav gaveln syns. T. v. ligger Anders Jonssons stuga, vilken är det enda av de gamla sjöbergshusen, som ännu står kvar i ograverat skick.

(Teckning av Carl Nordberg.)

att de gamla följde sina fäders tro; ugglan bådade dödsfall. Jag vet ingen, som vågade sig på försöket att jaga iväg den skrikande fågeln; den höll obehindrat på i hur många timmar som helst. Ett annat tecken på människans dödlighet satte man tro till, då hundarna ylade utanför något bostadshus. Det bådade död och ofärd för någon av husets innevånare.

En händelse inträffade år 1904 under pågående gudstjänst i kyrkorna. Det var söndag, och för en stund hade jag lämnat min enkla träsoffa och krupit ner i far och mors stora gammaldags säng. Ungefär en kvart över elva hörde vi ett dån, som i början liknade det vanliga ljud, som uppstod då häst och vagn körde över bergknallen utanför. Men när huset började skaka, förstod vi, sedan den värsta förskräckelsen lagt sig, att det måste ha varit

ett jordskalv, och vi fruktade ett nytt. Några pojkar, som stod och pratade vid Landgrenegården med ryggarna ställda mot väggen, fick en knuff, så att de flyttade sig ut på trottoaren. Det var också detta skalv, som förorsakade att en av väggarna i Sundals-Ryrs gamla kyrka på Dal rämnade.

Några år före denna händelse blev det en förfärlig åsknatt, som jag ännu har i minnet. Mina syskon och jag var inte så gamla, och så länge far och mor inte visade någon rädsla inför ovädret, kände vi oss trygga. Men knallarna ökade; det brakade och slet i husets alla fogar. Till sist orkade inte fotogenlampan hålla sig brinnande utan slocknade av trycket från blixterna. En filt hängdes upp framför fönstret för att dämpa trycket utifrån och även ett täcke för att mildra blixternas hemska ljuskaskader, som trängde in i rummet. Lampan slocknade gång på gång, och tändstickorna måste ständigt vara till hands, för att vi skulle kunna se oss omkring i lägenheten; ingen visste ju, om blixten antänt på något ställe. Ännu ser jag efter 60 år gamla far och mor, som hunnit att uppleva så mycket, i en svår situation hålla sig uppe under denna fruktansvärda ovädersnatt, som höll alla människor vakna.

En morgon avfyrades brandkanonerna i plantaget; elden var lös. Min äldre bror sprang ut i den tidiga morgonen för att möjligen se efter var det brann. Röken slog emot honom, och han kunde inte fatta annat, än att det var i ett skräddaremästare Åström tillhörigt mindre hus som eld utbrutit. Detta hus låg efter Sjöbergsvägen. Sedan han varit inne och meddelat oss detta, kastade han lite kläder på sig och skyndade ut igen och fick då se, att det var Ströms hus på Sjöberget som brann. Då var den tidens brandmanskaps redan i gång med släckningen. Utan att ge mig i kast med detaljer vill jag endast omnämna, att två män innebrändes, som senare obducerades i sprutboden, som låg mitt emot logen vid Vallgatan. Vid detta tillfälle hade gatan delvis avspärrats med rep och var under polisbevakning. Händelsen timade antagligen år 1901.

Vi, som ännu gick i skolan, fick inte vara ute hur länge som helst om kvällarna. Undantag gjordes i vissa fall, som t. ex. då arbetareföreningen avslutade sina fester i Dalaborg för säsongen,

varvid ett fyrverkeri avbrändes i en båt utanför Dalbobron. Ut-
efter hela bron och stränderna vid Skogshyddan stod folk i massor
för att åse det fräsande fyrverkerispelet. Jag var möjligen i elva-
årsåldern och hade sällskap med två flickor och en pojke, som vi
bodde grannar med. Vi tyckte det blev sent, varför vi begav oss
på hemväg, och just som vi skulle skiljas, rusade den första rake-
ten upp mot den dunkla sensommarhimlen. Som vanligt hurrade
åskådarna för varje raket, som avbrändes. Raketen nummer två
kom med en ljusskärpa, som ingen människa skådat förut. Hela
rymden upplystes för några sekunder. Applåderna och hurraropen
hördes för ett ögonblick; sedan blev allt dödstyst. Ingen av oss
kom sig för att säga något, men luften skalv av den framilande
himlakroppen, som var en meteor. Tysta och skrämda skildes
vi åt. Någon dag senare hittade vi på ett gärde en svart sten
med röda ränder i. Meningen var ju att visa denna sten för någon
lärdd man, då vi antog att det möjligen kunde vara en spillra från
meteoren. Stenen blev dock liggande i en vedbod på Nygatan 37
och blev aldrig undersökt.

Efter dessa små händelser, nedskrivna ur minnet, vill jag övergå
till en del andra, kanske mindre kända förhållanden i staden. Det
har skrivits om att Loviseberg var den enda bebyggelsen norr om
Nygatan i öster, men det s. k. Hafvenströmska huset låg ju strax
intill Loviseberg, vars marker gränsade intill den låga stugan
(se bild 3 i V. S. G:s årsskrift 1959). I detta hus bodde svarvare
Hedberg, och vi på Loviseberg, vi var närmaste grannar. Hed-
berg var en ganska stor karl, och till sällskap hade han nästan
alltid en katt på axel. Ägaren till omskrivna hus hette alltså Haf-
venström och hade en större fastighet på Östergatan.

Nu gör vi en avstickare mot väster efter Nygatan ända ned
till det s. k. "Skvalpås", huset närmast kanalen. Det talas ofta
om att namnet Skvalpås uppkommit, genom att vågorna slog mot
stenfoten på skräddare Svenssons hus*). Men traditionen har annat
att berätta. Det röda gårdshuset på Nygatan 3 lär ha varit upp-
byggt på exakt samma plats, där Svensson senare uppförde sin
fastighet. Detta hus sägs delvis ha varit byggt på pålar, varvid
vågorna ständigt skvalpade underifrån till stor förtret för de inne-

*) Svensson ägde fastigheten Nygatan 1.

boende, som till sist tröttnade på detta, varför byggnaden flyttades till sin nuvarande plats. Där hade charkuterist Jonsson sin rörelse och senare hans måg Rickard Holm. Nu är vi nära Kokhuset, där sjömännen lagade sin mat i forna dagar, då skutorna låg för ankar i hamnen och hindrades av hårt väder att fortsätta sina resor. Att det blev luft i luckan vid sådana tillfällen, får man ta för givet. Jag minns ett ordspråk, som ofta användes förr bland folk och som löd så här: "Inget buller i kokhuset". Jag

MAJA-LISA I "GRÖNE GÅNGEN"?

(Teckning av Carl Nordberg.)

ta från kallkällan vid gamla kallbadhuset. Träspänner och ok måste ju användas. Den bifogade teckningen kan gott föreställa Maja-Lisa. Hur intressant det än vore att stanna kvar vid människor och minnen från "Grönegången" och dess omgivningar, måste jag ännu en gång återvända till östra ändan av Nygatan.

Det talas om att Lovisebergs "löcker" var ett paradiset för pojkar. Jag kan inte helt instämma i detta, åtminstone inte under den tid då Gustaf Andersson, kallad "Rättarn", innehade arrendet på stället. Efter honom arrenderade slaktare Runo Dafgård både marken och uthusen, stall och ladugård, av staden. Båda dessa personer var mycket noga med att åkrar och ängar icke ned-

trampades. Under tiden, då Dafgård arrenderade Loviseberg, bodde vi där. Dafgård, som handlade inte blott med slaktdjur utan även med livdjur, använde sig av det gamla stallet på Loviseberg, där djuren inställdes under nätterna. De djur, som behövde mjölkas, skötte min mor om; mjölken erhöll hon för sina besvär.

"HAGA SLOTT", ÅKARE HEDS STENHUS I ÖSTRA HAGA.

Fasaden låg mot Östergatan. Utanför se vi några av de kvinnliga invånarna med en del barn, som då bodde i "slotter". Fr. v. står lokförare Holmgrens äldsta dotter, vidare Klara Nilsson, Hilda Kahnberg, Tekla Andersson, fru Johansson och fru Holmgren. Flickan i bakgrunden är Annie Holmgren.

Djuren gick i tjuder och måste flyttas emellanåt under dagens gång. Detta hade jag fått på min lott, jämte utsläppande och intagande av kreaturen på morgnar och kvällar. Ofta inträffade att både kor och andra kräk blivit sålda såsom varande farliga för människor. Jag erinrar mig en stor bagge, som stängt ihjäl en stallare. Denne bagge skötte jag om en längre tid. För att klara mig använde jag mig av metoden att överrumpla honom med att få tag i ett av hornen och molhålla honom.

Många minnen står ju kvar från gamla Loviseberg, men här måste obevekligen sättas punkt, åtminstone för denna gång. Jag vill bara tillägga, att mor dog år 1916, och med denna händelse

splittrades de sista resterna av vårt hem. Vad som sedan hände med Loviseberg vet jag inte mycket om; kontakten med hemstaden bröts i nästan 35 års tid.

Något annat, som gällde Nordstaden, tror jag mig ur minnet kunna så gott som — låt mig kalla det — kartlägga. Vad som

Tvåvåningshuset t. h. är nr 30 vid Östergatan. Därifrån ser man så gott som hela Östra Haga framför sig, det verkliga som låg mellan Östergatan och Vallgatan och utefter Kronogatan.

är särskilt intressant är, när det skrives och talas om Östra Haga. Var låg Östra Haga? Det finns ingen anledning att blanda in goodtemplarhuset vid Vallgatan i nämnda område. Jag vill här ur mitt eget minne och med ännu levande Östra Haga-pojkars hjälp utstaka linjerna för Östra Haga. Åkare J. A. Heds tvåvåningshus*) låg mitt emot där Einar Pettersson nu har sin affär i hörnet av Krono- och Östergatorna. Detta hus var det största, som fanns i det "riktiga" Östra Haga. Folkhumorn hade döpt det till

*) Fastigheten Östergatan 27 B (Aspen 1) byggdes 1887 och revs i samband med nybyggnad 1949—50.

"Haga slott". Om vi säger, att Östra Haga låg mellan Vallgatan och Östergatan, en bit mot muséet och knappt halva Östergatan mot norr, torde gränserna i det närmaste vara uppdragna för det egentliga Östra Haga. Namnet Östra Haga omnämnes, när koleran gick i staden, som en av de platser, som var mest utsatt för sjuk-

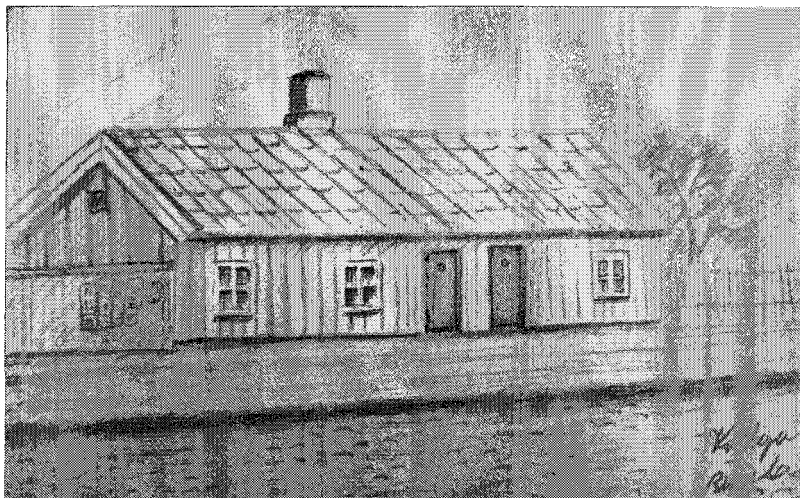

"Hårklipparns" hus t. v. och "Nubbe-smens" t. h., Nygatan 42 och 44.

domsfall. På 1870-talet ägdes fastigheten Kronogatan 42 av tre personer. En av dem hette Sjöström. Han tillverkade lerkärl, pottor och spräckliga kakelugnar, som han även satte upp. Den andra delägaren var knekten och gratialisten Loo. Tredje man i bolaget kallades rätt och slätt "Ola i Haga". Han var grovarbetare och hjälpte bl. a. till i jordbruken.

Östra Haga var en plats för sig själv. Så blev det i hela norra staden. Jag skulle vilja säga, att ungdomarna hade var sina distrikt för sammanträffande. Dessa distrikt uppstod av sig själva. Sålunda samlades vi från Nygatan 37 mot väster, ända upp till "Kajsas hörne", som inrymde i den dåvarande fastigheten, utom boningshus, även en speceriaffär och låg i korsningen av Ny- och Kyrkogatorna. Där var ändpunkten för våra sammanträffanden åt väster. En anhalt hade vi på Nygatan, där det fanns en gas-

lykta vid det s. k. "Hårklipparns" hus, där vi ofta samlades. På bilden av detta hus, ligger åt höger gaveln på ett hus, som i gamla tider kallades "Nubbe-smens". Antagligen hade dessa namn uppkommit av husägarnes yrkesutövning. Båda dessa hus ägdes sedan av målare F. J. Fröberg. Där skuggan faller starkt på "Hår-

HUSET, DÄR "SVEN TVÄGÅNGER" BODDE.
(Teckning av Carl Nordberg.)

klipparns" hus, gick en gränd ut mot gamla idrottsplatsen och Skräcklan. Maria Thomæus ägde fastigheten, vars knut skymtar åt vänster, numera Glassells, och som ännu står orubbat kvar. När vi gick till Skräcklan, använde vi oss av de vägar och stigar, som gick från Loviseberg och Kyrkogatan. Både den sistnämnda och Östergatan slutade vid Nygatan. Andra gång använde sig av andra lika enkla gångbanor ner till bad- och fiskevatten. Sålunda kan vi konstatera, att pojkarna samlades lagvis på fritiden, sjöbergspojkarna för sig, likaså i Östra Haga, vi på Nygatan höll oss inom vårt distrikt o. s. v.

Strax söder om goodtemplarhuset vid Vallgatan låg ett litet hus*) som ägdes av två personer. På mitten av detta gick en gång,

*) Huset Vallgatan 27 (Cedern 19) revs troligen 1909 för att ge plats åt handlanden O. G. Svenssons (son till Qvart) nybygge.

som löpte rätt igenom hela huset. Denna hade till uppgift — har det berättats — att var och en av ägarna fick sin egen ingång. Jag tror, att denna även användes för att komma till uthusen; man behövde då inte först gå ut på gatan. I denna låga koja bodde en man vid namn Sven Svensson Qvart, kallad "Sven Tvågång". Detta tillnamn lär han ha fått, genom att en annan person, som även hette Sven, skulle skilja dem åt. "Sven Tvågång" levde så långt tillbaka, att skeppsvarven var igång här i staden. Hans egentliga sysselsättning bestod i att driva eller "dikta" nåtarna på segelfartygen, som tillverkades på varven. Qvart hade en yngre släkting i uppväxtåren, som hette David. Han kokade knäck, som han sedan sålde. När vi fick tag på 2 öre, kanske mera någon gång, köpte vi knäck hos David. Makarna Qvart var alltid pratsamma och vänliga mot

oss; de hade alltid rent och snyggt. Det var som om deras egna lugna väsen vilade ut efter en lång arbetsdag och fyllde hemmet med ro och trevnad. Det kan nämnas, att David började som kopparslagaregesäll här i staden och slutade som egen företagare i Köpenhamn.

Så lämnar vi dessa människor och gör en titt över till motsatta sidan av gatan. Där bodde Mathilda Östling i ett litet hus. Hon hade tre pojkar och en flicka. Pojkarna tillhörde gängen på Nygatan; någon kontakt med Östra Haga fanns inte.

Fotbollsintresset började sätta sina spår på folklivet här i staden. V. I. F. hade ju börjat med att förvandla "Robertska lyckan" till idrottsplan. Pojkarna på Nygatan hade inte långt dit, och förmodligen inspirerades vi av deras spelare, så att tanken började ta form på att ett pojklag borde bildas. Så skedde. Laget fick heta Haga Bollklubb. Detta har inte något med Östra Haga att göra. Namnet tog vi efter någon klubb; jag tror det var i

Göteborg. Det värsta problemet gällde anskaffande av pengar till en boll. Nåja, vi lyckades till slut, och så kom bollen från en firma i Göteborg. Med frakt och allt fick vi ut med kr. 8:50 i pengar, men vi hade en boll. Det blev en hård vinter det året och mycket snö. En lördag efter slutat jobb började vi skotta

TYPISK GÅRDSBILD FRÅN ÖSTRA HAGA.

Inne på gården Kronogatan 47 låg det på bilden synliga huset, som ägdes av nr 3 fr. v. i bakre ledet, Johan Egersson och hans hustru, som står t. h. om honom. Nr 1 t. v. i bakre ledet är Tage Essenholm och nr 4 fr. v. i främre raden är skolpojken Aller Andersson, numera skolvaktmästare i Vänersborg och gillebroder.

av planen; dagen efter skulle vi sparka mot VIF:s 3:dje lag. Söndagen kom; det hade snöat under natten, och planen var väl obrukbar, tänkte jag och stannade lugnt hemma. Men pojkarna kämpade ut den första halvtiden; sedan kom de hem efter mig. Skada att det inte fanns en själ, som kunde plåtat denna snömatch, där våra ben emellanåt inte räckte till. Vem som vann minns jag inte, men troligen var det VIF. Vad jag emellertid kommer ihåg är, att Haga Bollklubb var det första pojklag, som fanns i nordsta'n. Sedan vi i laget spelat bl. a. i Vargön och mot ett lag, som pojkarna på Sjöberget satt upp, började andra vindar blåsa

i H. B. Några av pojkarna i Östra Haga önskade gå in i vårt lag. Det beviljades men på ett villkor: att de erlade en mindre summa för underhåll av fotbollen. De vägrade, och när de kom till planen, då vi tränade, och utan vidare gav sig in i leken, då hände något. En av våra pojkar fick tag på bollen och satte en fällkniv i den. H. B. fanns inte längre till. Något lag i Nordstaden, som kallade sig Vikingen har jag aldrig hört talas om, och ingen annan i min ålder heller, som jag talat med. Men det sägs, att långt efter vår klubb hade ett par lag bildats, som påstås ha kallat sig "Tigern" och "Liljan".

Det har i vissa sammanhang skrivits om Gustaf Krafft och en annan smed Blomstrand. Den senare säges haft sin smedja, där Möbeltjänst på Edsgatan nu har sina lokaler. Att smeden Blomstrand bodde där är nog riktigt, men smedjan låg norr om den Krafft var ägare av. Denna smedja revs för ett 5-tal år sedan. Det nyuppförda huset, som ligger närmast Gillets hus, är delvis byggt på smedjetomten.

Efter denna något brokiga inventering från gångna tider och ur minnet hämtade händelser, hoppas jag få återkomma vid annat tillfälle.

JULIUS V. NORDBERG.

BIRGER SJÖBERG-SÄLLSKAPET.

Efter inbjudan av Humanistiska Förbundet i Vänersborg stiftades den 14 april 1961 vid ett synnerligen talrikt besökt möte i läroverkets aula ett Birger Sjöberg-sällskap, som har till syfte att vidmakthålla intresset och vidga förståelsen för skalden och hans verk samt att främja forskningen om honom. Sällskapet ämnar utge en skriftserie, vari kommer att publiceras dels artiklar och uppsatser om Birger Sjöberg, bl. a. personliga minnen, dels förut otryckta noveller, dikter m. m. av skaldens egen hand. Både i privata samlingar och framför allt i Sjöbergsarkivet i Göteborgs universitetsbibliotek finns ett rikt manuskriptmaterial, som därvid kan utnyttjas.

I stiftelsens styrelse, som har landshövding Mats Lemne som ordförande, återfinnas åtskilliga av det svenska kulturlivets spetsar, såsom en av de aderton i Svenska akademien fil. dr Harry Martinsson, skalden fil. dr Johannes Edfelt, Uppsalaprofessorn Gunnar Tideström, Sjöbergskännaren fil. dr Gunnar Axberger och skaldens vän chefredaktören Ove Sommelius. Sekreterare är Humanistiska Förbundets ordförande, lektorn Harald Nissen, och skattmästare 1:e landskanslisten Per Edw. Gustafsson. Inom styrelsen, däri även Vänersborgs Söners Gille är representerat, har utsetts ett arbetsutskott, bestående av hrr Nissen och Gustafsson samt fil. dr Nils Molin, och ett redaktionsutskott med hr Axberger samt fil. lic:na L. H. Tunving och Ingemar Wizelius som medlemmar.

Medlemsavgiften är 10 kr för år (annan familjemedlem hälften). Ständig medlem betalar 200 kr. Organisationer kunna inträda som stödjande medlemmar mot en årsavgift av minst 50 kr. Sällskapets postgirokonto har numret 57 41 70.

Vänersborgs Söners Gille, av vilket Birger Sjöberg var hedersledamot och som ingått som stödjande medlem i sällskapet, hälsar dettas tillblivelse med stor tillfredsställelse och tillönskar sällskapet all möjlig framgång.

GUNNAR HJORTH

förste älderman.

Museets tillbyggnad.

Den 13 mars 1891 invigdes Vänersborgs museum. Byggnaden hade börjat uppföras 1885 helt enligt den tidens museitekniska status.*) Detta innebar bl. a., att man strävade efter att exponera samtliga samlingar och följaktligen inkränka magasinutrymmena till minsta möjliga. Under många år fungerade sedan museet på ett synnerligen lyckligt sätt.

Så småningom började emellertid andra vindar blåsa beträffande uppfattningen om hur ett museum bör visas. Det blev alltmer modernt att inskränka de utställda föremålen till de verkliga dyr-griparna och att följaktligen magasinera i allt större omfattning. Situationen utvecklades efter hand för Vänersborgs museums del därhän, att man insåg nödvändigheten av tillbyggnad. Under 1930-talet diskuterades ingående en sådan, och man räknade med att den skulle få formen av två flyglar. En noggrann utredning verkställdes av behoven, och man kom fram till en siffra av c:a 2000 m² som önskvärd. Man underhandlade även med de statliga myndigheterna om statsbidrag. Enligt uppgift visade sig dessa därvid positiva och ställde i utsikt upp till 90 % statsbidrag för den tilltänkta utbyggnaden. Under 1938 utfördes även preliminära ritningar. Man började förbereda ombyggnaden. Då kom kriget 1939. För lång tid lamslogs att kulturell byggnadsverksamhet av detta slag, och de uppgjorda planerna fick följaktligen ställas på framtiden.

När kriget väl var över, hade museet i första hand behov av en grundlig renovering. Undan för undan har därför sal efter sal, våning efter våning genomgått, uppsnyggats och moderniserats. Denna långa renoveringsperiod kan nu sägas vara avslutad i och med 1960 - 61 års modernisering och konservering av museets trapp-

*) Se Nils Ivan Svensson: Hur museet kom till. V. S. G:s årsskrift 1949, sid. 67 ff, och Densamme: Vänersborgs Museum under 60 år. V. S. G:s årsskrift 1951, sid. 31 ff.

hall. Därmed kommer åter frågan om museets tillbyggnad i blickpunkten.

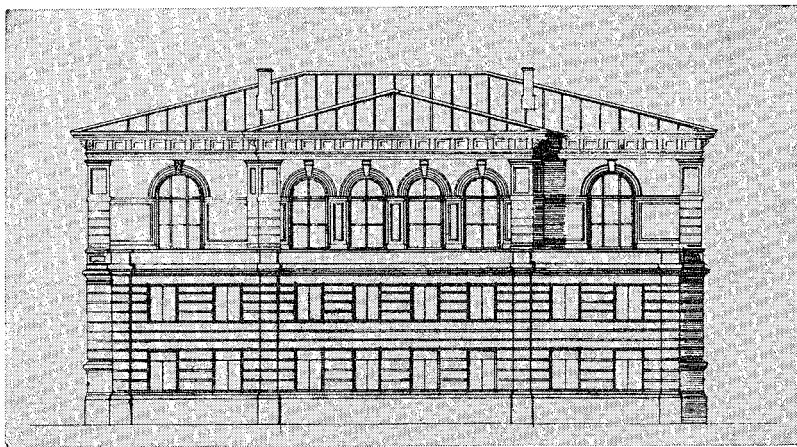
Vänersborgs museum är numera även expeditionslokal för landsantikvarien i Älvsborgs läns norra landsantikvariedistrikt. Arbetsbördan på denna sektor har på tio år ökat från c:a 300 till 2000 handlagda ärenden per år. En utökning av personalen har därför varit nödvändig. Som kontorslokal har man tvingats använda en tidigare utställningssal, som dock måste anses för liten och inte fullt lämpad för sitt nuvarande ändamål. Magasinsfrågan har hela tiden varit synnerligen brännande. Den har fått en tillfällig lösning, genom att staden för närvarande upplåter lokaler utanför museet, en lösning som dock erbjuder många problem. Museet saknar arkiv, något som blir allt mer kännbart, ju mer de handlagda ärendenas antal ökar. Museet har heller ingen hörsal och modern utställningssal, vilket ävenledes visat sig vara en stor nackdel vid de många välbesökta evenemang, som hålls i museet. Vid krigsfara saknar museet även splitterfria skyddsrum, en sak som kan bli ödesdiger. Dessutom finns ett påtagligt behov för ett utökande av samlingarna från stad och trakt, t. ex. en exponering av Birger Sjöbergs kvarlämnade föremål och personalia.

Allt detta och mycket mer har bidragit till att styrelsen för Vänersborgs museum i skrivelse till stadsfullmäktige erinrat om det gamla projektet om museets tillbyggnad. Stadsfullmäktige har därvid visat sig synnerligen välvilliga och föranstaltat om en utredning och om uppgörande av nytt förslag till tillbyggnad. Detta som nu presenteras, är utarbetat av stadsarkitekten Victor Landén. Eftersom förutsättningarna nu är något olika mot 1930-talets — bl. a. på grund av det planerade läroverksbygget — har förslaget koncentrerats till en utbyggnad åt öster. Utan att förändra den gamla museibyggnaden vinnes härigenom erforderligt utrymme; samtidigt kan man konstatera, att varken museibyggnadens exteriör eller dess interiör förfulas. Det nya förslaget understryker istället på ett förtjänstfullt sätt det horisontella och vilande i museets arkitektur.

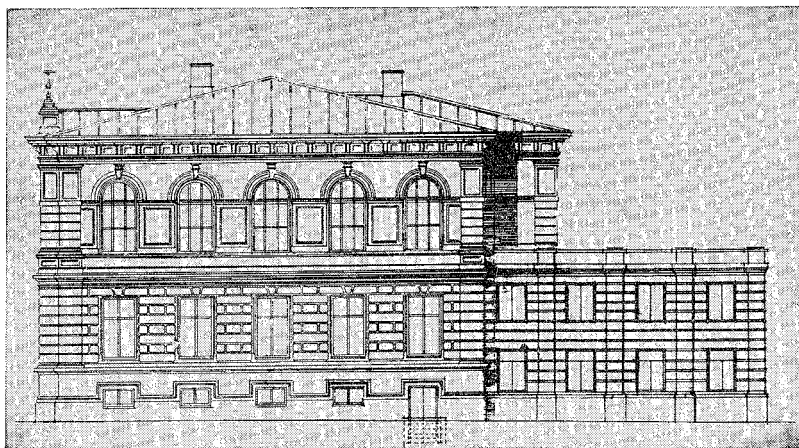
Förslaget har mottagits mycket positivt och accepterats av stadsfullmäktige, som nu i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om största möjliga statsbidrag till projektets realiserande.

Det är museistyrelsens förhoppning, att tillbyggnaden skall kunna genomföras samtidigt med läroverksbygget, så att museet skall kunna bli ännu mera effektivt och att hela det vackra området där-
efter skall kunna ordnas på ett så tilltalande och värdefullt sätt
som möjligt.

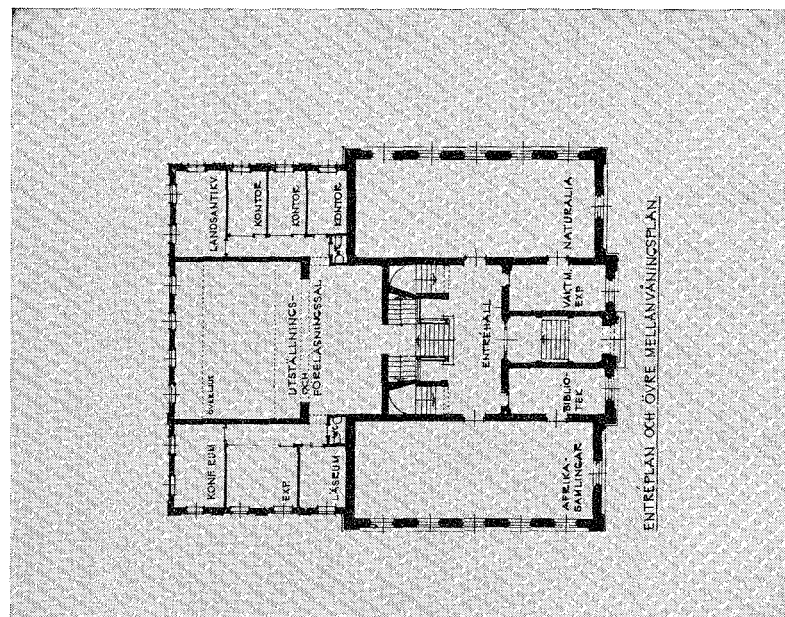
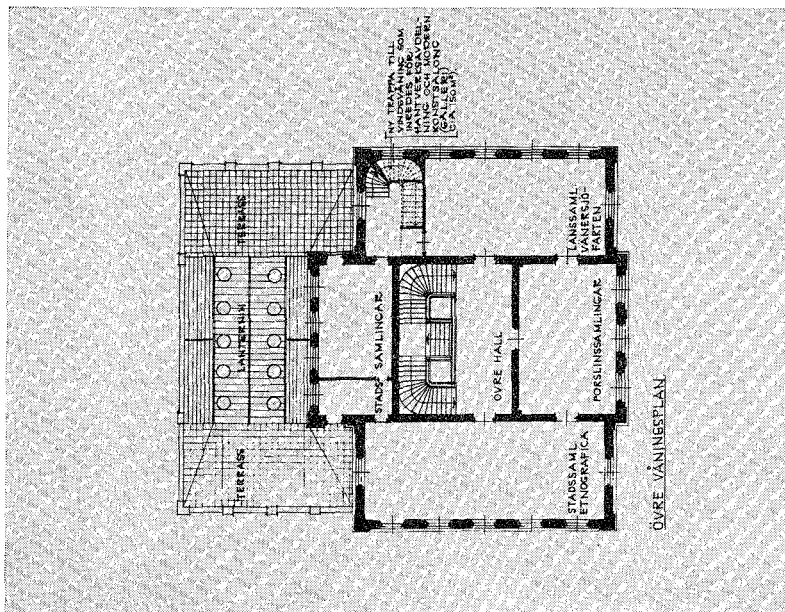
Sven Axel Hallbäck.

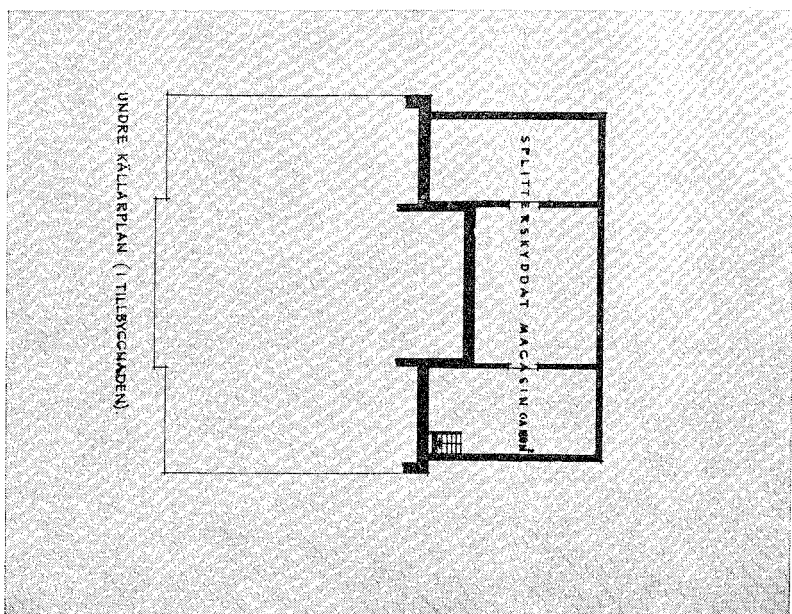
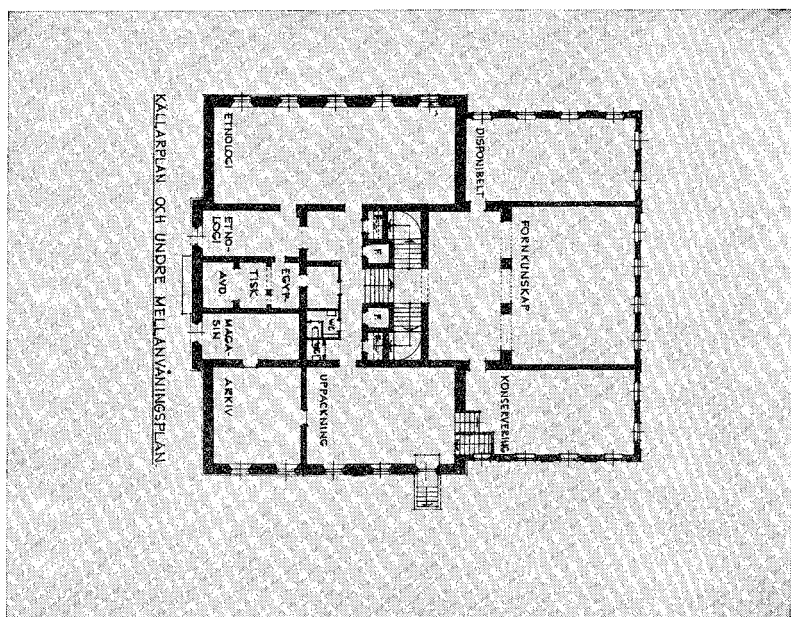

FASAD MOT ÖSTER.

FASAD MOT SÖDER.

Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1960.

År 1960 har för museets del varit gagnarikt. Besökssiffran 11.482 personer är rekordhög, om man tar i betraktande, att museet under året varit stängt c:a 2 månader på grund av reparationer.

Sålda biljetter	4.396
Skolklasser, elevantal, inom länet	5.268
med	236 lärare
utom länet	472
med	27 lärare
Medlemmar av Musei Vänner och Konstföreningen	493
Årsmöten, föredrag, gruppbesök ..	440
Tisdagar, fribesök	150
Summa	11.482

Museets diarium upptager för året 525 ärenden.

Tio *utställningar* har arrangerats, nämligen

- 24/1: *Museets nyårsutställning*, omfattande Herman Rosells träskulptur, marionetteater, film.
- 5—7/2: *Axel Salto*, grafik, keramik, textilier. (I samarbete med ABF.)
- 21—28/2: *Måleri och skulptur*. Vandringsutställning nr 204. (I samarbete med Göta Älvdalens Konstförening.)
- 6—15/3: *Italienveckan*. italiensk litteratur, konst, musik. (I samarbete med Konstföreningen och Musei Vänner.)
- 27/3—3/4: *Folke Ricklund*, oljemålningar. (Konstföreningen.)
- 26/6—18/9: *Sommarutställning* av Birger Sjöberg-minnen.
- 23—29/9: *Fria gruppen*, elva utställare.
- 9—16/10: *Ruben och Helga Wagnssons konst*. (I samarbete med Vänersborgs Godtemplarråd.)
- 23—28/10: *Sixten Lundbom*, olja, teckningar. (Konstföreningen.)
- 29/10—13/11: *Fotoutställning*. (Vänersborgs Fotoklubbs jubileumsutställning.)

Utställningarna, som varit synnerligen uppskattade, har samlat talrik publik. Stora framgångar har särskilt Nyårsutställningen, Italienvveckan och Sommarutställningen varit.

Beträffande *personalen* har under året följande förändringar skett: Sekreterare Sven Malm åtnjöt tiden 15/6—14/9 tjänstledighet för journalistpraktik i Göteborg. Den 15/9 anhöll herr Malm om entledigande från sin tjänst för genomgående av journalistkola i Stockholm. Under tiden 16/9—31/12 har museet icke haft någon sekreterare (kanslibiträde). I stället har fil. stud. Margareta Dymling fungerat såsom amanuens. Fröken Christina Bernstone, som innehaft halvtids arkivarbetaranställning å museet, avslutade denna under augusti månad för fortsatt utbildning. Från 1/9 har fröken Karin Karlberg tjänstgjort såsom heltidsanställd arkivarbetare utan kostnad för museet. I övrigt har personalen varit oförändrad.

I fråga om *reparationer* har museet genom stort tillmötesgående från stadsfullmäktiges sida kunnat påbörja en grundlig översyn av fastigheten, såväl in- som utvändigt. Denna reparation pågår i skrivande stund. Samtidigt har en grundlig renovering av salen för nordiska djur påbörjats. Museets stuprännor, som varit helt sönderrostade, har utbytts mot kopparrännor. I skrivelse till stadsfullmäktige har museistyrelsen aktualiserat den gamla frågan om en eventuell *tillbyggnad* till museet. Frågan är nu under utredning.

Beträffande *samlingarnas* vård- och förkovran har fortsatt katalogiseringsarbete utförts, främst genom amanuensens och vaktmästaren. I samband härmed har stora arbeten utförts för ordnande av museets magasin, varvid även ytterligare extra arbetskraft anlåtats. Under året har konservator Beda Westman, Skara, utfört mycket värdefulla konserveringsarbeten utan kostnader för museet.

Inköp har skett bl. a. från hrr Leif Johansson, Vänersborg, Julius V. Nordberg, Vänersborg, och Lennart Andersson, Vänersborg, samt av tavla (Hesselbom) från Börjessons Konsthandel, Göteborg.

Museet har av intendent Benjamin Liedholm fått en laxbåt, en av de sista som använts för detta fiske på Vänern.

En deposition av ett konstverk av den engelske marinmålaren H. S. Tuke ("Midsommarmorgon") har kommit museet till del under cirka fyra månader.

Museet har under året dels omdisponerat de skyltskåp, som tidigare inretts på Vänersborgs lasarett, dels nyinrett ännu ett skåp. Samlingarna där omfatta nu nordiska allmogesmycken, afrikanska fåglar, textilier och mynt.

Museet har under året låtit trycka fyra olika vykort från samlingarna.

I likhet med vad som varit fallet tidigare har en rad *donationer* kommit museet till del, nämligen (kronologiskt uppräknade) från herr Arvid Bylund, N. Björke, herr Arvid och Gustaf Dahlstrand, Frändefors, herr Adolf Melin, Vänersborg, fru Karin Tell, Kungälv, fru Elsa Hegethorn, Vänersborg, folkskollärare Erik L. Johansson, Gålstad, Axel Rambergs dödsbo genom advokat Bertil Landberg, Vänersborg, läroverksadjunkt Birger och fru Hedvig Nilsson, Vänersborg, Trollhättetraktens fornminnesförening, läroverksadjunkt Anders Edestam, Karlstad, herr Folke Tengeland, Grästorp, rektor Erland Borglund, Dals Långed, dr. Albert Grönberg, Vänersborg, herr och fru Stigen, Färgelanda, sjukvårdare Sven Livenstein, Uddevalla, herr Sven Johansson, Vänersborg, dr. och fru C. G. Ingvarsson, Vänersborg, Sparbanken, Falköping, fröken Valborg Anderssons sterbhus genom fröken Alma Larsson, Vänersborg, bokbindare Anders Sahlin, Vänersborg, herr Karl Andersson, Vänersborg, fru Gerda Johansson, Vänersborg, herr Ossian Bengtsson, Vänersborg, landsantikvarie Ingegerd Wallin, Borås, Svenska Handelsbanken, Vänersborg, fröken Barbro Andersson, Uddevalla, fröken Karin Johansson, Vänersborg, fru Dina Friedländer, Vänersborg, dövlärare Helmer Unander, Vänersborg, Östads kyrkostiftelse, Östad, herr Nils Moss, Trollhättan, herr Julius V. Nordberg, Vänersborg och fru Anna Lake, Vänersborg.

En ytterligare, mycket påtaglig ökning har skett, vad det gäller *forskarbesök vid museet*. Under året har museet besökts av inte mindre än 101 forskare.

Även *konsultationsverksamheten* har ökat avsevärt. Studieverksamheten har som tidigare varit livlig med föreläsningar, studiebe-

sök etc. Nämnas bör att museet alltmer utnyttjas av såväl läroverk som flickskola både i grupp och enskilt, ett mycket glädjande förhållande.

Styrelsen har i år bestått av rektor Sune Lundgren, ordförande, lasarettsläkare Albert Grönberg, vice ordförande, centraldispensärläkare Erik Salander, f. ombudsman Fjalar Åström, adjunkt Håkan Noring, bankdirektör Karl Koch, kassaförvaltare, köpman Lennart Andersson och landsantikvarie Sven Axel Hallbäck, sekreterare.

Vänersborg i januari 1961.

SUNE LUNDGREN.

ordf.

Sven Axel Hallbäck.

sekr.

Föreningen Vänersborgs Musei Vänners årsredogörelse för 1960.

Styrelsen har under året varit densamma som tidigare, nämligen ordförande länsassessor Torsten Bredin, v. ordförande dispensärläkare Erik Salander, kassör bankkamrer Tord Bjernudd, sekreterare landsantikvarie Sven Axel Hallbäck, landskamrerare Gunnar Hjorth, landstingsassistent Stig Kjällerström, sekreterare Sven Malm, arkitekt Per Molnit, f. ombudsman Fjalar Åström och konstnärinnan fru Brita Emanuelsson.

Även arbetsutskottet har varit identiskt med förra årets, nämligen fru Emanuelsson, hrr Hallbäck, Kjällerström, Malm och Molnit.

Som revisorer ha riksbanksdirektör Erik Lindgren och landstingskamrerare Sten Swarén fungerat med hr Manfred Emanuelsson som suppleant.

Årsmötet hölls i samarbete med Göta Älvdalens Konstförening å Rånnums herrgård, Vargön, måndagen den 4 april. Dessförinnan besöktes Folke Ricklunds utställning å museet samt de nyrenoverade lokalerna därstädes. Ett fyrtiotal medlemmar närvaro vid årsmötet. Efter detsamma inbjöds deltagarna till kaffe, smörgåsar och bak-

verk. Redaktör Folke Edwards höll därefter ett synnerligen intressant och givande föredrag med titeln: "Att vara redaktör för en konsttidskrift (Paletten)".

Årets stora händelse för föreningen har annars varit den s. k. Italienvveckan å museet 6 — 15 mars. Programmet under denna vecka med förnämliga föreläsningar och italiensk kultur, konst, litteratur och musik samt en konsert blev en betydande framgång med tre helt fullsatta "hus" och med de övriga mycket välbesatta. Från alla håll uttalades stor glädje över detta initiativ.

Föreningen har under året gjort en rad donationer, nämligen 500 kronor till museets fjärilsamlingar, 500 kronor till inköp av ornitologiska fotoplåtar, 200 kronor såsom bidrag till förvärv av en Otto Hesselboms-målning och 200 kronor att ställas till intendentens förfogande i samband med uppvaktningar, telegram, representation etc.

Av den av konstnären Lars Norrman inköpta litoragrafiupplagan med Vänersborgsmotivet "Vårvinterdag vid hamnen" har ytterligare exemplar försålts.

Vänersborg i januari 1961.

TORSTEN BREDIN.

ordf.

Sven Axel Hallbäck.

sekr.

Gillebroder!

När Du får årsskriften i Din hand, tänker Du då på att den är en länk mellan Dig och Gillet och Din kära hemstad?

Vad Vet Du om Vänersborg? Kan Du visa en främling omkring här och peka ut och beskriva dess sevärdheter? Kan Du Din stads historia, som inom parentes är mer fängslande, än man kan ana? Om inte, lär Dig allt detta och verka för att denna stad, som Du förvisso anser underbarast bland alla städer i Svea rike, blir känd och uppskattad av främlingen! Visa honom och lär honom njuta av vår stads charm och skönhet!

Och Du Gillebroder i förskingringen! Propagera för Vänersborg! Tala om för Din omgivning, vad vår stad har att bjuda av sevärdhet och naturskönhet! Berätta om Skräcklan och allt det andra! Gör Vänersborg till ett populärt resemål!

Allt detta är Du skyldig Din gamla hemstad!

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE.

ÅRSKRÖNIKA 1960.

Hur skulle man som god västgöte börja denna krönika utan att först tala om färgen på residenset. En västgöte börjar ju med de stora och centrala problemen och övergår sedan, om han ids eller orkar, till de något mindre och lättare frågorna för att slutligen stanna vid någon liten detalj. Detta kallas västgötaklimax.

Och vem vill här stå upp och påstå, att en svart Lumumba, en röd Krusjtjov eller en vitskrudad Sixten Jernberg har något att betyda, ställd vid sidan av vårt skära residens.

Residenset har alltså bemålats skärt. Färgen är inte riktigt gris-skar, inte heller lingon och mjölk; den kallas slottsrosa, och detta låter ju bestickande förnämt och vackert. Generellt kan ju sägas, att alla färger är förnäma och vackra, var och en tagen för sig; det är först, då de ställs sida vid sida, som disharmonier och omöjliga kombinationer kan uppstå. Våra damer är i allmänhet väl bevandrade i denna oskrivna färgkodex. Jag vill rekommendera bröderna att ta med frun eller fästmon på en promenad längs jetén. Be damerna låta blicken svepa från kiruddska syfabriken till Bryggeriet! Fråga sedan, om den anblick husfasaderna utmed Hamngatan erbjuder verkar genomtänkt och harmonisk. Svaret kan endast bli ett: Nej, gräslig! Erkännas bör, att felet inte enbart är det skära residensets, men dettas påträngande färg har liksom kommit bågaren att rinna över.

För byggnadsnämnden måste det bli ett huvudbry att hålla i alla glada gossar, som vill leka med färgpytsarna den dag, då byggelsen runt torget och utmed hamnen skall saneras och färgsättas. Och denna sanering måste påskyndas med alla medel, sedan nu residenset med sin pockande kulör framtingat en helt ny inramning, i fråga om såväl färg som stil. Problemet hade varit enkla-re, mindre farligt och mindre brådslande med ett vitt residens. Men kanske inte så roligt. För somliga.

Efter dessa funderingar om färgers betydelse för stadens framtida utseende känner man kanske en önskan att för en stund få drömma sig bort från alla påskbrevsfärgade fasader, och denna dröm kan lätt

förverkligas, om man har Sven Malms och Carl-Göran Hagbergs "Vandring i Vänerstad" inom räckhåll. Teckningarna i boken betonar det idylliska och är i svart-vitt, tack och lov! Den bör finnas till hands i varje vänersborgshem, när man någon gång vill vila sina ögon och sinnen. Vilket man troligtvis kommer att behöva, då och då.

I Vänersborg har 1960 bland mycket annat också varit jubiléernas år. Äldst bland jubilarerna var 100-åriga A. F. Carlssons Skofabrik. Detta gamla familjeföretag, som under det gångna seklet betytt så mycket för stadens utveckling och dess innevånares bärgning, har också gjort namnet Vänersborg välkänt över hela vårt land. För stora delar av vårt folk och även för många utlänningar har faktiskt Vänersborg blivit ett begrepp, som innefattar det solida och det hederliga tack vare företagets produkter och dess sunda affärsprinciper. Jubiléet firades som en luciafest i tidig morgonstund med flammande marschaller och levande ljus, och bland de inbjudna gästerna märktes också vår ålderman, bjuden just i egenkap av sådan. Förklaringen till detta kom, då disponent Carl-Anders Carlsson, sedan gratifikationer utdelats till alla anställda och pensionärer, till Gillet överlämnade en gåva av 20.000 kronor att användas till stadens prydnad och försköning. Denna gåva visar återigen den ställning och det förtroende Gillet åtnjuter i vårt samhälle. Äldermannen tackade i ett kärnfullt tal för gåvan och den hedersbevisning, som därmed visats Gillet.

Nästa jubilar i ålder räknat var också ett familjeföretag, det 75-åriga ELA. Alla här vet, att tidningen är välskött och att dess inlägg väger tungt i debatterna om stadens väl och ve. Vi få ej heller glömma den stora betydelse tidningen har för de vänersborgare, som tvingas att framleva sina liv i förskingringen och som genom densamma kan hålla kontakten med hemstaden.

Vänersborgskretsen av Röda Korset, med gillebrodern Sven Thunström som primus motor, har firat sin 25-åriga tillvaro och som fyra i raden bland jubilarer kom Vänersborgs hemvärn med sina 20 år. Elov Nordén sade i denna sal Annandag Jul för 20 år sedan: "Skulle ofreden nalkas våra landamären, stå vi dock icke oförberedda. Igelkotten är beredd att låta den ovälkomne känna taggarna". Dessa ord, uttalade det mörka året 1940, är lika sanna

i dag som då, och kan gott tjäna som vinjett för hemvärnets uppoffrande arbete.

På Nobeldagen hade Vänersborg sin egen nobelfest, då 75-årsminnet av Birger Sjöbergs födelse firades. Stadens Birger Sjöbergspris om 2.500 kronor tilldelades därvid litteraturforskaren docent Gunnar Axberger för hans studier i skaldens liv och dikt, dokumenterat i boken "Lilla Paris' undergång". Festen ägde rum i Humanistiska förbundets regi och hade samlat stadens kulturella elit.

Med detta lämnar vi den solenna och kulturella avdelningen och övergår till det lättare reportaget.

För att riktigt markera övergången, tror jag, att vi börjar med reningsverket. Reningsverket har sitt så att säga huvudkontor förlagt till "Tippen" med en filial på Fisktorget framför Residenset — nu är jag där igen — men filialen går ej att måla, ty den är byggd av natursten; tack snälle byggnadschefen! Reningsverket renar avloppsvattnet, som bröderna naturligtvis redan gissat sig till, och resultatet blir ett kristallklart och rent badvatten kring Skräcklans stränder och skär. Tack ännu en gång!

Den nya Dalbobron börjar ta form. Fullt medveten om att åldermannen ej i alla avseenden delar krönikörens uppfattning om brons betydelse ur kommunikationssynpunkt, vågar jag dock påstå, att bron kommer att bli en turistattraktion av rang, minst en klass över de nyinvigda Tjörnbrorna. Man är väl lokalpatriot. Men nu är jag där igen: Ordna snarast stadens fasad västerut!!! (Tre utrops-tecken).

Att rena badvatten och ordna fasader m. m. kostar pengar, men smakar det, så kostar det, och med detta talesätt i tankarna gick stadens fäder åstad och höjde skatten med 50 öre. Totalt summa kr. 16:55. Men vi får väl försöka ta igen något på turister och badgäster.

I radion har gillebrodern Lars Madsén berättat om sjöfolk på och kring Vänern. Hans erkända förmåga att få de utfrågade att verka spontana och naturliga firade som vanligt stora triumfer, och krönikören har låtit sig berättas, att trakterna kring Sjöberget, Östra Haga och Gröne gången var totalt folktomma de kvällar programmet sändes. Som ögonvittne kan jag ej bestyrka detta, ty min familj och jag satt också klistrade vid radioapparaten.

På tal om radio, så har höstens riksdagsmannaval betecknats som Sveriges första TV-val. Även under valvakan medverkade TV, och i detta program förekom två suspekta figurer, kallade Mina och Mona. Det meddelades, att Mina och Mona skulle matas under kvällens lopp, men ganska snart hade tittarna anledning misstänka, att bemälda damer även drack en del till maten. Redan efter en timme var saken klar: Mina och Mona var snurriga och måste avkopplas, och Hyland och Öman fick hjälpa sig fram bäst de kunde med de gamla pålitliga räknesätten.

Sommarolympiaden i Rom gav ej de svenske några större framgångar. Betydligt bättre gick det vid vinterolympiaden, men då stod också den svenska truppen under mäktigt beskydd av sheriffen i Squaw Valley, alias Harry "Ritar'n". Att finnar, norrmän och ryssar kände sig mjuka och svaga i knäveckan, när Harry gick omkring och fingrade på sin sexpipiga och satte ögonen i vederbörande, förklarar ju tillfullo våra 7 medaljer.

Medan vi ändå befinner oss over there, kan anmälas att Kennedy valts till president och att mrs Kennedy mycket påpassligt i samma veva skänkte sin make en baby. Just detta gjorde att Kennedy vann valet, påstår de initierade. Med detta faktum för ögonen förblir det en gåta, hur en man i Erlanders ålder kan vinna val på val i ett land med världens lägsta nativitet.

Kung Baudouin av Belgien har funnit sin drottning, och bröllopet ägde rum en hel torsdag. Den dagen vankades det inte ärter och fläsk i svenska hem, inte; i lyckligaste fall blev det litet vidbränd burkmat, ty bröllopet sändes i svensk TV.

Att titta på TV kan vara nog så behagligt, liksom att från en fåtölj göra "Vandring i Vänerstad". Att göra denna vandring bokstavligen har däremot sina besvärigheter, sedan alla tänkbara gångbanor och promenadvägar belagts med Diabasbolagets mest glaskarpa grus. Vågar vi be Väderlekstjänsten om en kraftig tjällossning och för säkerhets skull be Byggnadschefen hjälpa till att gruset sjunker ned i underjorden, så att vänersborgarna slipper att planera varje förflyttning och återigen kan börja flanera?

Om bröderna trots dessa inskränkningar i rörelsefriheten tänker motionera ned julmaten, så har jag två mål att föreslå för promenaden. Gå först till Frimurarelogen. Detta är ej en uppmaning till

krogsväng. Ta en sista ordentlig titt på byggnaden, som för dej och de flesta andra av oss säkert rymmer många glada minnen. "Logen" skall nämligen rivas på nyåret, och du kommer aldrig mera att sitta i matsalen och plocka i dej av Nisse Hanssons smörgåsbord eller ha några glada gillestämmor en trappa upp.

När du sedan samlat dessa glada hågkomster och sorterat in dem i ditt minnes kartotek, så sök upp någon av dina vänner bland stadens fäder. Be honom följa med till nästa mål för promenaden: södra Edsgatan. Be honom tänka sig gatan utan julgirlanger och utan lindar. Be honom titta på alla sneda, ryggbrutna, till-, om- och påbyggda, omålade en- och tvåvåningshus. Fråga honom, om han tror att alla stadens lyxbilar parkerade framför kåkarna kan maskera förfallet lika bra som lindarna gör. "Trafiken"! säger han. "Trafiken på Edsgatan går nog lika bra ännu många år, lika bra som rikssexans genom Alingsås och 186:ans genom Uddevalla." Men, Broder, lägg dina ord väl, så du sparar krönikören obehaget att läsa en gravskrift över fallna lindar nästa gång vi träffas, och så bra, att inte du och vi andra förlorar tron på de män vi valt att tänka för oss.

Och med denna fromma uppmaning ber jag att få önska gillebröderna en god fortsättning på julen och ett Gott Nytt År!

Vänersborg Annandag Jul 1960.

THORSTEN GULZ.

MINNESRUNOR 1960.

"Bort gå de, stumma skrida de,
en efter en, till skuggornas värld."

Gillebröder!

Under år 1959 bortgick — efter vad som numera blivit känt — ännu en av våra medlemmar, varför dödens skördar det året uppgick till 12 bröder:

F. lokföraren ARVID JOHANSSON, född i Vänersborg den 9 juli 1897, avled i Uddevalla den 22 februari 1959. — J. anställdes i unga år vid UVHJ:s verkstad och blev sedermera eldare och lokförare. För 30 år sedan placerades han i Uddevalla och pensionerades från SJ i april 1958. — Arvid Johansson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1947.

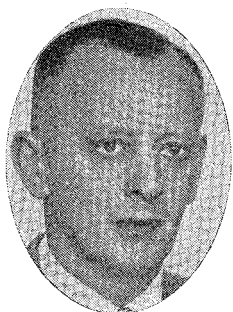
Under det snart tilländagångna året ha — såvitt vi nu ha oss bekant — inte mindre än 14 gillebröder gått ur tiden och lämnat tomrum efter sig i brödrakretsen. Några av dem voro i vår stad mycket kända män, några av dem hade en mer än 40-årig medlemstid, några hade gjort alldeles särskilda insatser inom vårt gille. Om dem alla har det vittnats, att de redligen fyllt sitt värv och därigenom hedrat den stad, som sett dem födas eller där de fostrats eller satts att verka.

Civilingenjören LARS GUNNAR SANDH, född i Borås den 2 april 1924, avled vid en tragisk flygolycka i Turkiet den 19 januari 1960. — Sin skoltid tillbragte S. i Vänersborg, där han 1944 tog studentexamen, varefter han följande år flyttade till Uddevalla. Efter avlagd ingenjörsexamen kom han 1951 till L. M. Ericsson och dess utlandsförsäljning. Under en tjänsteresa mötte han sitt öde. — Lars-Gunnar Sandh invaldes i Vänersborgs Söners Gille år 1945.

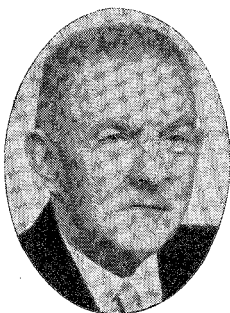
F. stationsmästaren ERIK HALLQVIST, född i Vänersborg den 27 september 1893, avled i Grästorp den 20 mars 1960. — H. anställdes i unga år vid UVHJ och stationerades redan 1915 vid Lilleskogs station, först som stationskarl och sedermera som stationsmästare, tills han 1956 avgick med pension och bosatte sig i Grästorp. — H. var en ståtlig och populär man, välkänd särskilt i samband med kungajakterna på Halle- och Hunneberg, varom svenska guldmedaljer och utländska nådevedermålen buro rikt vittne. — Erik Hallqvist inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1930.

Bagaremästaren NILS ERICSSON, född i Vänersborg den 10 februari 1907, avled där den 11 april 1960. — Efter skolgång började E. 17-årig i yrket hos sin fader Axel Ericsson och övertog 1938 tillsammans med en broder faderns rörelse. Han tillhörde styrelserna för sina yrkessammanslutningar. — Nils Ericsson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1946.

F. länsassessorn RAGNAR FALK, född i Karlstad den 14 augusti 1890, avled i Vänersborg den 11 april 1960. — Efter studentexamen i födelsestaden 1909 och kansliexamen i Uppsala 1913 inträdde F. i landsstaten, först i Värmlands län och 1917 i Älvsborgs län, blev länsbokhållare 1918 och häradsskrivare i dåvarande Väne fögderi 1927. Vid uppboordsväsendets omorganisation 1946 blev han länsassessor vid länsstyrelsen och pensionerades 1957. — F. var en framstående forskare i gamla handlingar och nedlade ett omfattande arbete för Vänersborgs museum, vars styrelseordförande han var i åtskilliga år. — Ragnar Falk invaldes i Vänersborgs Söners Gille år 1947 och var ledamot av dess årsskriftsnämnd från år 1954.

insatser för och inflytande i staden och bygden voro betydande. — Karl Gustaf Wassenius invaldes i Vänersborgs Söners Gille år 1957.

F. chefredaktören KARL GUSTAF WASSENIUS, född i Halmstad den 17 augusti 1890, avled i Vänersborg den 14 april 1960, underligt nog på dagen lika gammal som sin vän Ragnar Falk. — Efter real-examen 1918 medarbetade W. i olika tidningar, blev 1917 redaktör för tidningen Trollhättan och 1923 för Elfsborgs läns Annonsblad, från vilken sistnämnda tjänst han pensionerades 1957. — I och utanför sitt yrke kom W. att tillhöra ett stort antal sammanslutningar och styrelser. Han tillhörde bl. a. Sparbankens i Vänersborgs styrelse sedan 1939, var dess ordförande sedan 1954 och avgick från dessa uppdrag 1960. Hans

Handlanden ERIC LUNDBORG, född i Vänersborg den 6 januari 1888, avled där den 29 april 1960. — Efter utbildning i skrädderiyrket, bl. a. i Stockholm och Köpenhamn, startade L. 1913 egen herrekipering i Vänersborg, som han bedrev till sin bortgång. — L. var livligt engagerad i skilda yrkessammanslutningar och även i allmänna värv. I besittning av en vacker och kultiverad barytonstämma var han verksam i flera sällskap och körer, där han också framträdde som uppskattad solist. — Eric Lundborg inträdde i Vänersborgs Söners Gille redan år 1907 och erhöll följaktligen dess medalj år 1956. Han var ersättare i Gillets styrelse åren 1949—56.

F. köpmannen JOHN NYSTRÖM, född i Vänersborg den 12 december 1870, avled i Göteborg den 6 maj 1960. — N. började i förvärvslivet som korrespondent hos en exportfirma i Göteborg, flyttade så till Stockholm men återkom till Göteborg under första världskriget och var 1917—18 anställd hos stadens livsmedelsnämnd. Han startade så 1919 tillsammans med en kompanjon en engrosrörelse i kemisk-tekniska artiklar, 1936 ombildad till aktiebolag. Efter kompanjonens bortgång 1952 fortsatte N. ensam rörelsen till 1955, då han drog sig tillbaka. — John Nyström inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1919.

Kontoristen AXEL BERGMAN, född i Vänersborg den 17 februari 1898, avled där den 12 juni 1960. — Efter realexamen 1912 anställdes B. vid UVHJ men övergick 1921 till AB A. F. Carlssons Skofabrik. 1946 öppnade han tillsammans med sin hustru egen affärsrörelse men anställdes 1952 som kontorist vid Vänersborgs allmänna sjukkasse. — B. var aktiv inom hemvärnet och tidigare inom idrotten. — Axel Bergman inträdde i Vänersborgs Söners Gille 1946.

F. handlanden BIRGER FRIEDLÄNDER, född i Vänersborg den 10 juli 1887, avled där den 21 juni 1960. — Efter skolgång ägnade sig F. åt affärsrörelse och bedrev under en följd av år torghandel med fisk, ända tills ohälsa bröt hans krafter. — F. var i yngre år en framstående roddare. — Birger Friedländer inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1943.

F. posttjänstemannen VIKTOR WALLSTRÖM, född i Vänersborg den 29 april 1882, avled i Kil den 23 juli 1960. — W. började sin postala bana 1901 i födelsestaden men flyttade 1905 till Borås, där han blev ordinarie brevbärare 1909 och pensionerades 1942, varpå han slog sig ned i Kil. Han fick uppleva textilstadens expansion under dessa år och var en i Borås mycket välkänd postman, sedan 1924 tjänstgörande på postkontorets stora paketavdelning, där alla postorderfirmorna avlämnade sitt gods. — W. var bl. a. ordförande åtskilliga år i sin yrkessammanslutning. — Viktor Wallström inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1944.

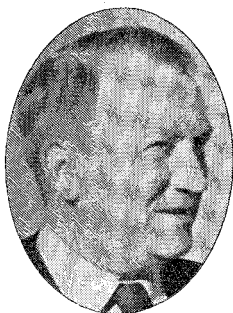

F. vaktmästaren CARL CARLSSON, född i Vänersborg den 27 juni 1878, avled där den 11 oktober 1960. — Efter skolgång och anställning vid Lundviks mekaniska verkstad blev C. 1914 vaktmästare vid Dalbobergens sanatorium, där han pensionerades 1939. — Utrustad med en mycket vacker tenorröst var C. — liksom Lundborg — medlem i det gamla Kvartettsångarsällskapet och av Par Bricole-kören m. fl. — Carl Carlsson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1919.

Stadskamreraren ELOV NORDÉN, född i Vänersborg den 22 februari 1901, avled i Uddevalla den 19 november 1960. — Efter studentexamen 1919 i hemstaden och civilekonomexamen 1924 i Stockholm blev N. sistnämnda år stadsbokhållare i Vänersborg och 1938 stadskamrer i Uddevalla. Vid sidan härav hade han en mängd olika uppdrag. Han var ordförande i Sveriges stadskamerala förening och hade där tidigare i många år varit sekreterare och styrelseledamot. — Elov Nordén inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1916, var såsom gilleskrivare medlem av Gillets styrelse åren 1929—43, var därutöver krönikeskrivare

och medlem av beredningsnämnden ända fram till år 1949, medlem av årsskriftsnämnden ända fram till år 1953, var initiativtagare till och årsskriftens redaktör under de första åren och erhöll som en av de första gilletts medalj för ådagalagd förtjänst vid 50-årsjubiléet 1955. — Elov var min gamle skolkamrat och vän och en oförgätlig arbetskamrat under många gemensamma år i Gillet. Hans insatser för detta skola aldrig glömmas.

Charkuteristen ROBERT CARLSSON, född i Vänersborg den 15 januari 1894, avled där den 13 december 1960. — Efter skolgång utbildade sig C. för charkuteristyrket och bedrev tillsammans med en kompanjon charkuterirörelse i hemstaden under ett 30-tal år. — C. var intresserad medlem i stadens motorbåtsklubb. — Robert Carlsson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1955.

F. handlanden KARL THÖRNQVIST, född i Vänersborg den 20 januari 1884, avled i Öxnered den 19 december 1960. — Efter skolgång och utbildning i handelsyrket arbetade Th. under en följd av år hos den kända firman Jonsson & Ullgren, varefter han förvärvade och drev egen specerihandelsrörelse i Öxnered, som han för något år sedan överlät. — Karl Thörnqvist inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1919.

Vänersborg Annandag jul 1960.

GUNNAR HJORTH.

*Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra då sol gått ner.*

*Skuggorna breda sig över dem,
vilan är djup och lång.
Nattliga vinden sover dem,
susar sin vaggande sång.*

(Anita Halldén.)

Vänersborgs Söners Gilles styrelseberättelse för år 1960.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1960, Gillets 55:e arbetsår:

Gillet har under året varit samlat till årsstämma den 23 mars och till högtidsstämma annandag jul. Till den senare, som avhölls i Stadshotellets festvåning, hade infunnit sig 47 gillebröder. Vid stämman utdelades en jubileumsmedalj*) och ett antal 25-årsteccken till därtill berättigade gillebröder. Efter högtidsstämman föredrog åldermannen protokoll och krönika från stämmorna åren 1906 och 1910, alla författade av Halvord Lydell. Därmed skulle inledas en tradition att årligen avlyssna vad som skrevs för 50 år sedan. Därefter samlades gillebröderna med sina damer och representanter för Vänersborgs Döttrars Gille till den vart femte år återkommande julfesten med åtföljande dans i societetssalen.

Gillets årsskrift har under året utkommit med sin 29:e årgång.

Ur gillet allmänna kassa har anslagits 500 kronor till den matrikel över läroverkets elever, som kommer att utgivas i föreningen Vänersborgs Skolpojkers regi och med gillebrodern, förre rektorn Ernst Lundberg som redaktör, ävensom sedvanliga 100 kronor till "De gamlas utfärd". Ur "Knut Hernströms understödsfond" har utdelats en julgåva och ur "Major Oscar Wenerströms understödsfond" likaledes en julgåva. (För Gillets övriga understödsverksamhet redogöres i "Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles åldersdomshems" särskilda styrelseberättelse.) Liksom tidigare har ur "Wilhelm och Nora Malmbergs donation" utgått stipendier, 150 kronor, till elever vid stadens folkskolor.

*) Till f. förmannen Axel Johansson, som inträtt i Gillet under år 1911.

Gilletts medlemsantal utgjorde vid årets början	597.	
Under året ha tillkommit	26	623.
Ur Gillet ha på egen begäran utträtt	2	
och på grund av stadgeföreskrift avförts	5	7,
varför medlemsantalet under året utgjort		616.
Under året ha avlidit		15,
varför medlemsantalet vid årets slut alltså utgjorde		601,
varav 27 ständiga medlemmar.		

Beträffande Gillets fastighet med tillhörande fond hänvisas till ålderdomshemsstiftelsens särskilda styrelseberättelse.

Över Gillets allmänna kassa och övriga fonder lämnas följande redogörelse:

1. ALLMÄNNA KASSAN:

Behållning från år 1959		3.122:93
Avgift från ständig medlem	100:—	
Medlemsavgifter för år 1960	2.870:—	
Uttagna porton	347:85	
Ränta	133:90	3.451:75
	Kronor	6.574:68

Bidrag till kostnaden för årsskriften 1960 ..	1.340:13	
Sammanträdeskostnader	850:15	
Uppvaktningar	750:66	
Gåvor	600:—	
Böcker	30:22	
Arkivkostnader	32:—	
Trycksaker	508:89	
Porto och telefon	481:75	
Ränta	19:50	
Utskylder	30:—	
Gravkostnad	121:—	
Diverse	56:55	4.820:85
Behållning till år 1961: Innestående i bank..	1.774:53	
å postgiro	869:—	
	2.643:53	
Avgår främmande poster	889:70	1.753:83
	Kronor	6.574:68

2. VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES FÖRSKÖNINGSFOND:

Behållning från år 1959		5.332:73
Räntor		175:75
	Kronor	5.508:48

Utskylder		49:—
Behållning till år 1961: Obligationer	4.000:—	
Innestående i bank	1.459:48	5.459:48
	Kronor	5.508:48

3. NAMNKUNNIGA VÄNERSBORGARENS MINNES FOND:

Behållning från år 1959		863:24
Ränta		28:39
	Kronor	891:63

Behållning till år 1961: Innestående i bank		891:63
	Kronor	891:63

4. KNUT HERNSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1959		2.204:94
Räntor		72:67
	Kronor	2.277:61

Julgåva		75:60
Behållning till år 1961: Obligationer	2.000:—	
Innestående i bank ..	202:01	2.202:01
	Kronor	2.277:61

5. HJALMAR A. LINDEDALS MINNES FOND:

Behållning från år 1959		6.019:27
Räntor		198:34
	Kronor	6.217:61

Behållning till år 1961: Obligationer	6.000:—	
Innestående i bank ..	217:61	6.217:61
	Kronor	6.217:61

6. MAJOR OSCAR WENERSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1959		3.601:25
Räntor		618:70
	Kronor	3.719:95

Julgåva		100:60
Behållning till år 1961: Obligationer	3.000:—	
Innestående i bank..	619:35	3.619:35
	Kronor	3.719:95

7. WILHELM och NORA MALMBERGS DONATION:

Behållning från år 1959		10.876:49
Räntor		358:49
	Kronor	11.234:98

Stipendier till elever vid stadens folkskolor..	150:—	
Utskylder	219:—	369:—
Behållning till år 1961: Obligationer	10.000:—	
Innestående i bank..	865:98	10.865:98
	Kronor	11.234:98

8. RICHARD DYMLINGS ÅRSSKRIFTSFOND:

Behållning från år 1959		5.846:01
Försålda årsskrifter	110:50	
„ särtryck (Aug. P.)	84:—	
Annonser i årsskriften 1960	2.730:—	
Bidrag till kostnaden för årsskriften 1960	1.340:13	
Räntor	192:70	4.457:33
	Kronor	10.303:34

Kostnad för årsskriften 1960	4.070:13	
Utskylder	57:—	
Diverse	—:30	4.127:43
Behållning till år 1961: Obligationer	4.000:—	
Innestående i bank..	2.175:91	6.175:91
	Kronor	10.303:34

9. LAURA och ESTER DANIELSSONS DONATIONSFOND:

Behållning från år 1959	6.086:74
Ränta	200:65
Kronor	6.287:39

Behållning till år 1961: Obligationer	6.000:—	
Innestående i bank..	287:39	6.287:39
Kronor		6.287:39

10. AKTIEBOLAGET A. F. CARLSSONS SKOFABRIKS DONATION:

Gåva	20.000:—
Ränta	47:50
Kronor	20.047:50

Behållning till år 1961: Innestående i bank	20.047:50
Kronor	20.047:50

Allmänna kassan utvisar för året ett underskott av c:a 1.370 kronor, vilket huvudsakligen föranletts av ökat bidrag till årsskriften, merkostnaden för högtidsstämman på grund av julfesten och engångskostnad för anskaffande av citografplåtar över medlemmarna. Vidare har Halvord Lydells gravplats slutligt ordnats.

De gemensamt förvaltade fonderna (2—9) förete minskad ränteavkastning. Denna är emellertid endast skenbar. Styrelsen har nämligen under året inköpt nom. 10.000 kronor Svenska statens 5 1/2 % obligationer av år 1960, å vilka första årsräntan utfaller först i april 1961.

I samband med sitt 100-årsjubileum har Aktiebolaget A. F. Carlssons Skofabrik till Gillet överlämnat 20.000 kronor att användas för något Gillets ändamål, närmast stadens förskönande. För denna storslagna donation frambär styrelsen Gillets varma tacksamhet. Det skall bli styrelsen angeläget att på lämpligt sätt och i samråd med stadens myndigheter söka förverkliga gåvan i enlighet med donators intentioner.

Inom sig har styrelsen för året utsett: till andra älderman f. sparbankskassören Bror Fock, till gilleskrivare driftschefen Thorsten

Gulz och till kassafogde handelsföreståndaren Harry Peterson.

Styrelsen har under året haft 6 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 28 mars 1960.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

PRIMUS ANDERSON.

KURT HALLBERG.

VALTER KARLSON.

THORSTEN GULZ.

HARRY PETERSON.

Granskningsberättelse.

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning under år 1960, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Den av styrelsen i dess berättelse lämnade sammanställningen över Gillets och dess olika fonders ställning är i full överensstämmelse med de oss förelagda räkenskaperna.

Räkenskaperna äro förda med omsorg och noggrannhet. Kapitalbehållningen per den 31 december 1960, tillhoppa Kronor 63.520:69, har av oss kontrollerats. Fondernas innehav av obligationer har inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Protokoll, förda vid styrelsens sammanträden samt Gillets stämor, har för oss företetts.

Då ingen anledning till anmärkning förefinnes, tillstyrka vi full ansvarsfrihet för 1960 års förvaltning.

Vänersborg den 14 april 1961.

LENNART ANDERSSON.

G. ANDERSSON.

Granskningsmän.

Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems styrelseberättelse för år 1960.

Styrelsen för Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshem får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1960, stiftelsens nionde arbetsår:

Räkenskaperna utvisa följande:

FASTIGHETEN.

VINST- och FÖRLUSTKONTO:

Inkomster:

Arrende konto	10.368:—	
Räntors konto	140:07	10.508:07
	Kronor	10.508:07

Utgifter:

Räntors konto	2.100:—	
Löners konto	300:—	
Renhållningskonto	245:70	
Reparationers konto	2.042:01	
Försäkringsavgifters konto	200:—	
Skatters konto	962:—	
Diverse omkostnaders konto	23:80	5.873:51
Understöds konto		3.200:—
Kapital konto (årets överskott)		1.434:56
	Kronor	10.508:07

IN- och UTGÅENDE BALANSKONTON:

Tillgångar:

	den 1/1	den 31/12
Fastighetens konto	105.000:—	105.000:—
Inventariers konto	100:—	100:—
Obligationers konto	50:—	50:—
Bank konto	576:26	2.917:81
Utestående fordringars konto	—	27:—
	Kronor 105.726:26	108.094:81

Skulder:

Låne konto	40.000:—	40.000:—
Utestående skulders konto	73:37	1.007:36
Reservfondens konto	10.000:—	
Kapital konto	55.652:89	67.087:45
	Kronor 105.726:26	108.094:81

SYSKONEN INGEBORG och GOTTFRID ELIASSONS DONATION:

Behållning från år 1959	33.233:31
Räntor	1.420:01
	Kronor 34.653:32

Behållning till år 1961: Fastighetens lån	20.000:—	
Obligationer	9.200:—	
Räntefordran	950:—	
Innestående i bank..	4.503:32	34.653:32
	Kronor 34.653:32	

Under året har nytt staket mot Norra gatan utförts, varigenom den under flera år pågående renoveringen av fastigheten får anses avslutad. Denna framstår nu i vårdat skick.

Stiftelsens understödsverksamhet har under det gångna året ytterligare utökats. Styrelsen uppmanar i detta sammanhang ånyo medlemmarna att för styrelsen anvisa fall, där understöd kan vara påkallat, även utan samband med julhelgen.

Sedan — för 9 år sedan — Gillets gamla fastighetsförening övergått till stiftelse, torde det vara onödigt med särskild reservfond. Styrelsen har därför överfört reservfonden, 10.000 kronor, till kapitalkontot och anhåller om årsstämmans godkännande härav. I samband härmed torde åt styrelsen givas uppdrag att avgiva förslag till stadgar för stiftelsen.

Inom sig har styrelsen för året utsett: till vice ordförande f. sparbankskassören Bror Fock, till sekreterare driftschefen Thorsten Gulz, till kassör handelsföreståndaren Harry Peterson och till fastighetsförvaltare köpmannen Valter Karlson.

Styrelsen har under året haft 6 protokollförda sammanträden, varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 28 mars 1961.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

PRIMUS ANDERSON.

KURT HALLBERG.

VALTER KARLSON.

THORSTEN GULZ.

HARRY PETERSON.

—————

Revisionsberättelse.

Undertecknade, som av Vänersborgs Söners Gille utsetts att granska Stiftelsen Vänersborgs Söners Gillens Äldersdomshems räkenskaper och förvaltning under år 1960, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Stiftelsens ställning framgår av den i styrelsens berättelse avgivna redogörelsen, vilken är i full överensstämmelse med de av oss genomgångna räkenskaperna.

Räkenskaperna äro förda med ordning och reda. Kapitalbehållningen per den 31 december 1960, tillhoppa Kronor 101.740:77, har av oss kontrollerats utan anmärkning. Stiftelsens och Syskonen Eliassons donations innehav av obligationer har inventerats och befunnits överensstämma med räkenskaperna.

Protokoll, förda vid styrelsens sammanträden, har för oss företetts.

Fastighetens förvaltning har handhåfts på bästa sätt.

Fastigheten är försäkrad till betryggande belopp.

Då någon anledning till anmärkning ej förefinnes, tillstyrka vi full ansvarsfrihet för 1960 års förvaltning.

Vänersborg den 14 april 1961.

LENNART ANDERSSON.

G. ANDERSSON.

Revisorer.

—————

Sammanställning
över Vänersborgs Söners Gilles tillgångar vid utgången
av år 1960.

Allmänna kassan	1.753:83	
Vänersborgs Söners Gilles Försköningsfond	5.459:48	
Namnkunniga Vänersborgares Minnes fond	891:63	
Knut Hernströms Understödsfond	2.202:01	
Hjalmar A. Lindedals Minnes fond	6.217:61	
Major Oscar Wenerströms Understödsfond	3.619:35	
Wilhelm och Nora Malmbergs Donation	10.865:98	
Richard Dymlings Årsskriftsfond	6.175:91	
Laura och Ester Danielssons Donationsfond	6.287:39	
Aktiebolaget A. F. Carlssons Skofabriks Donation	20.047:50	63.520:69
Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Älderdomshem:		
Fastigheten	67.087:45	
Ingeborg och Gottfrid Eliassons Donation	34.653:32	101.740:77
	Summa kronor	165.261:46

Gillebröder!

Gillet äger ett betydande antal överexemplar av tidigare årgångar av årsskriften. Dock äro årgångarna 1932 och 1934 helt utgånga, och av årgång 1935 finnes endast ett mindre antal exemplar.

Den som önskar komplettera sin årsskriftsserie med äldre årgångar kan hänvända sig till Gillets kassafogde (handelsföreståndaren Harry Peterson, Nygatan 54, Vänersborg). Priset är 3 kr/st.

Under 1930-talet upplades en porträttsamling över Gillets medlemmar. Denna kommer nu att fullständigas och vidareföras.

De gillebröder, som veta med sig att icke ha överlämnat sitt fotografi till porträttsamlingen, torde snarast möjligt göra detta. Det gäller framför allt alla, som under de 30 senaste åren inträtt i Gillet.

Fotografi bör förses med uppgift om namn och födelsetid.

STYRELSEN.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR

1960.

Medlemmar.

	Födelse- år	Inträ- desår
ALBRECHTSON, ERIC, Tillskärare, Vänersborg	1894	54
ALEXANDERSSON, ZAID, Ledningsingeniör, Vänersborg	1924	55
ALFREDSSON, EVERT, Konditor, Hedemora	1914	55
ALFREDSSON, GÖSTA, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1922	51
AHLIN, GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	58
AHLIN, LENNART, Bilskolechef, Vänersborg	1916	54
AHLM, ALLAN, Järnhandelsbiträde, Vänersborg	1923	58
ALMQVIST, HENNING, fd. Folkskollärare, Vänersborg	1896	46
ALMQVIST, LARS, Civiljägmästare, Lerum	1903	57
ALMQVIST, SVEN, Med. lic., Stockholm	1931	46
ALMSTRÖM, NILS OLOF, Provinsialläkare, Mariestad	1910	55
ANDERSSON, ALLAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	60
ANDERSSON, ALLER, Skolvaktmästare, Vänersborg	1909	55
ANDERSSON, ALVAR, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	45
ANDERSSON, ARNE, Folkskollärare, Stockholm	1917	43
ANDERSSON, EINAR, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
ANDERSSON, ERIC, Expeditionsvakt, Vänersborg	1915	51
ANDERSSON, ERIK, Fabrikör, Vänersborg	1909	60
*ANDERSSON, ERIK T., Förförman, Vänersborg	1896	30
ANDERSSON, FRITIOF, Jordbruksförförman, Vänersborg	1897	42
ANDERSSON, GUSTAV, Chaufför, Vänersborg	1908	60
*ANDERSSON, GUSTAF, Reparatör, Vänersborg	1901	32
ANDERSSON, GÖSTA, Lasarettssyssloman, Vänersborg	1913	46
ANDERSSON, GÖSTA, Sjukvårdare, Lund	1910	54
*ANDERSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg	1910	29
ANDERSSON, JOHN, Linjeförförman, Strömstad	1896	43
ANDERSSON, KARL, Metallarbetare, Göteborg	1896	45
ANDERSSON, KARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1923	58
ANDERSSON, KARL-ERIK, Sparbankskamrer, Vänersborg	1925	53
ANDERSSON, CARL W., fd. Handlande, Vänersborg	1893	55
ANDERSON, CHRISTER, Studerande, Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, LARS, Glasmästare, Vänersborg	1930	59
ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare, Vänersborg	1919	53
ANDERSON, NILS, Disponent, Vänersborg	1915	53
ANDERSSON, NILS, Köpman, Vänersborg	1922	51
ANDERSSON, OLOF, Lokomotivförförare, Göteborg	1912	55
ANDERSSON, OSCAR, fd. Förförman, Vänersborg, <i>innehavare av gillets medalj (1955)</i>	1892	42
ANDERSSON, OSCAR, Elinstallatör, Vänersborg	1897	38
ANDERSSON, PAUL, Köpman, Vänersborg	1925	58
ANDERSSON, PER-GÖRAN, Köpman, Vänersborg	1936	60

*ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Vänersborg, <i>bisittare i gilletts styrelse, innehavare av gilletts medalj (1958)</i>	1898	18
*ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Bräckan, Frändefors	1919	35
ANDERSSON, STIG, Socialvårdssyssloman, Vänersborg	1918	45
*ANDERSSON, TORSTEN, Apotekare, Skövde	1896	32
ANDERSSON, TORSTEN, Bokhållare, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, VIKTOR, Ombudsman, Vänersborg	1909	52
ANDRÉ, HARALD, Kamrer, Vänersborg	1906	54
*ANDREASSON, HARRY, Arkitekt, Vänersborg	1901	30
ANDREASSON, KARL, Vaktmästare, Vänersborg	1907	53
ARVIDSSON, BIRGER, Schaktmästare, Köping	1897	46
ARVIDSSON, CARL FREDRIK, fd. Skofabriksarbetare, Vänersborg	1885	59
*ARVIDSSON, STELLAN, Rektor, Stockholm	1902	28
ARVIDSSON, UNO, Chaufför, Göteborg	1927	60
ASPMAN, ARNE, Elektriker, Avesta	1920	59
BACK, EVERT, Expeditionsvakt, Vänersborg	1918	55
BACK, HELGE, Förman, Vänersborg	1899	54
BACKMAN, GUNNAR, fd. Bankkassör, Arvika	1890	45
*BARKSTEDT, SIGURD, fd. Apotekare, Vänersborg	1885	30
*BECKEMAN, KNUT, fd. Hamnkapten, Uddevalla, <i>ständig medlem</i>	1880	15
*BENGTTSSON, HJALMAR, Sjukvårdare, Vänersborg	1905	33
BENGTTSSON, RAGNAR, Linjeförman, Trollhättan	1903	55
*BERG, FRITZ, fd. Boktryckare, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1957)</i>	1884	08
BERG, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1920	53
BERGER, GUNNAR, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1943	55
BERGER, HARRY, Disponent, Vänersborg	1904	54
*BERGGREN, ERIC, Fil. lic., Rom (Italien)	1911	32
BERGLUND, GÖSTA, Sjöingeniör, Malmö	1920	43
BERGMAN, AXEL, Sjukkasstjänsteman, Vänersborg †	1898	46
BERGMAN, KARL-ERIK, Ingeniör, Laxå	1920	48
*BERGSTROM, AXEL, fd. Landskamrerare, Falun	1892	26
*BERGSTROM, GUNNAR, Odont. d:r, Örebro	1906	23
*BERGSTROM, TORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg	1912	29
BEHRNS, KARL, Expeditionsförman, Göteborg	1902	55
BERRMAN, GÖSTA, Folkskollärare, Göteborg	1910	43
BIEL, GÖSTA, Direktör, Stocksund	1911	46
BJÖRNBERG, MAURITZ, Kontorist, Vänersborg	1927	54
BJÖRNBERG, SVEN, Poliskonstapel, Vänersborg	1929	54
BJÖRNDAHL, ERIK, fd. Bokbindaremästare, Vänersborg	1888	37
BJÖRNDAHL, KARL-ERIK, Bokbindaremästare, Vänersborg	1926	60
BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BODÉN, KARL, fd. Hantverksföreståndare, Vänersborg	1885	55

BODÉN, SIGVARD, Ingeniör, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1923	55
BODÉN, STIG, Ingeniör, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1914	55
BODÉN, SVEN, Ingeniör, Lilla Edet, <i>ständig medlem</i>	1918	47
BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48
BORG, FRITZ, fd. Hälsovårdstillsyningsman, Trollhättan	1881	50
*BORGLING, CARL, fd. Häradsskrivare, Stockholm	1888 (09)	32
*BOTHÉN, CARL, Löjtnant, Sundsandsvik	1873	34
*BRAND, ERNST, Civilingeniör, Hälsingborg, <i>ständig medlem</i> ..	1880	21
BRIGELIUS, GUNNAR, Disponent, Göteborg	1919	54
*BROBECK, KARL, fd. Kamrer, Falun	1886	19
*BROMAN, LASSE, Läroverksadjunkt, Lerum	1906 (07)	23
*BÜGLER, JOHN, Landskanslist, Vänersborg	1904	31
BACKSTRÖM, TORSTEN, Åkeriägare, Vänersborg	1907	54
*CEDERGREN, GÖSTA, Förste provinsialläkare, Linköping	1905	30
*CEDERGREN, RAGNAR, Disponent, Göteborg	1907	30
*CEDERGREN, STIG, Kanslichef, Gävle	1911	30
CEDERHOLM, ÅKE, Avdelningschef, Uddevalla	1913	55
CEGRELL, ELOF, Kontorschef, Vänersborg	1916	49
DAHL, LENNART, Bergsingeniör, Sandviken	1924	48
DAHLGREN, ARNE, Förste kansliskrivare, Vänersborg	1918	55
DALGREN, HUGO, Mättningsingeniör, Vänersborg	1911	53
DAHLGREN, STIG, Omnibusägare, Vänersborg	1917	55
*DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	30
DAHLÖF, AXEL, Affärschef, Göteborg	1911	55
DAHLÖF, HARRY, Polisassistent, Uddevalla	1909	55
DAHLSTRÖM, PAUL, fd. Lokförare, Nyköping	1895	47
DAHMÉ, ALGOT, Ämneslärare, Vänersborg	1909	39
DANIELSSON, INGVAR, Målaremästare, Vänersborg	1920	55
DAFGÅRD, BENGT, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1939	50
*DAFGÅRD, HARRY, Charkuterist, Vänersborg	1906	30
DAFGÅRD, HENRY, Charkuterist, Vänersborg	1903	53
DAFGÅRD, SVEN, Köpman, Vara	1898	53
DIDEROOTH, ERNST, Typograf, Vänersborg	1893	52
*DINNETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg	1895	21
*DINNETZ, KNUT, Lagerförman, Drevviken	1891	32
d' ORCHIMONT, CURT, Landsfogde, Vänersborg	1898	60
*EDLUND, BERTIL, Bokhållare, Trollhättan	1899	30
EDLUND, HANS, Ingeniör, Nacka	1934	56
EDLUND, HARRY, Målaremästare, Vänersborg	1903	46
EDLUND, TORSTEN, Fastighetsskötare, Vänersborg	1903	55
EGERSSON, ANDERS, Kontorist, Vänersborg	1903	49
EILARD, REINHOLD, fd. Stadsfogde, Borås	1894	48
EK, HARALD, Kaptän, Sundbyberg	1919	44
EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
EKBLAD, BERTIL, Charkuterist, Trollhättan	1916	53

EKHOLM, SVEN, Köpman, Vänersborg	1916	60
ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Bromma	1919	44
ELMQVIST, FREDRIK, Lokförare, Vänersborg	1903	42
*ELOW, PER, Sparbankskamrer, Brålanda	1906	30
*ELOW, STIG, Ingeniör, Sundsvall	1912	30
EMANUELSSON, ERIC, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	51
ENGLUND, GUNNAR, Direktör, Djursholm	1913	42
ENGLUND, CLAES, Studerande, Vänersborg	1943	47
ENGLUND, MAGNUS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1949	49
*ENGLUND, NILS, Prakt. läkare, Vänersborg	1909	30
ENGLUND, NILS TURE, Studerande, Vänersborg	1939	47
ERIKSSON, ALFRED, fd. Boktryckare, Göteborg	1884	52
ERIKSSON, ALLAN, 1:e Postiljon, Vänersborg	1913	55
ERICSSON, ANDERS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	54
*ERIKSSON, AXEL, Köpman, Vänersborg	1889	21
ERICSSON, BROR, Bagaremästare, Vänersborg	1913	46
ERICSON, ERIC, Stadsträdgårdsmästare, Vänersborg	1901	55
ERIKSSON, FILIP, Murare, Vänersborg	1912	46
ERICKSSON, GÖSTA, Skolvaktmästare, Vänersborg	1913	55
ERICSON, HENNING, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg ..	1902	50
ERIKSSON, HENRY, Landstingsassistent, Vänersborg	1909	55
ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
ERICSSON, JOHN-OLOV, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	54
ERICSON, KARL, fd. Förrädsförmän, Vänersborg	1896	59
ERICSSON, NILS, Bagaremästare, Vänersborg †	1907	46
ERIKSSON, OLOV, Steward, Frändefors	1911	57
ERICSSON, STIG, Köpman, Vänersborg	1920	46
ERICSON, TAGE, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1906	55
ERICSSON, TAGE, Åkeriägare, Vänersborg	1911	55
ERIKSSON, ÅKE, Frisörmästare, Vänersborg	1921	58
EHRLING, RAGNAR, Folkhögskollärare, Leksand	1926	54
FAGERSTRÖM, RUNE, Apotekare, Uddevalla	1924	57
FALK, HARRY, Köpman, Vänersborg	1906	55
FALK, RAGNAR, fd. Länsassessor, Vänersborg †	1890	47
*FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, Vänersborg, <i>gillets andre älderman, innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1888	07
FORSS, ERIC, Tullförvaltare, Borås	1910	52
FRIEDLANDER, BIRGER, fd. Handlande, Vänersborg †	1887	43
*FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Vänersborg	1896	24
FRÖID, ARVID, Förman, Vänersborg	1897	41
FRÖID, EINAR, Ekonomibiträde, Vänersborg	1900	59
FURBO, EVERT, Skolvaktmästare, Vänersborg	1910	55
FURBO, SIXTEN, Avsynare, Vänersborg	1917	56
*GADDE, ELOF, Direktör, Vänersborg	1911	30

*GADDE, NILS OLOF, Sporthandlare, Vänersborg	1915	34
GALLE, KJELL, Möbelhandlare, Vänersborg	1911	51
GEMVIK, GÖSTA, Köpman, Vällingby	1911	47
GEMVIK, OLOF, Direktör, Näsbyark	1917	46
*GILLBERG, EWALD, Köpman, Vänersborg, <i>innehavare av gillet medalj (1957)</i>	1889	08
GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
GLASSELL, LENNART, Typograf, Vänersborg	1910	46
GRANSTRÖM, ANDERS, Fabrikör, Vänersborg	1906	54
GRANSTRÖM, AXEL, Direktör, Vänersborg	1897	54
GRANSTRÖM, ROLAND, Rörentreprenör, Vänersborg	1901	54
*GRUNDBERG, HADAR, Godsägare, Askersund, <i>innehavare av gillet medalj (1956)</i>	1884	07
GRÖNBERG, ALBERT, Lasarettsoverläkare, Vänersborg	1895	59
GRÖNBERG, MATS, Civilingenjör, Stockholm	1932	60
GULLBRANTZ, SVEN, Murare, Vänersborg	1913	44
GULZ, LENNART, Studerande, Vänersborg	1939	54
*GULZ, THORSTEN, Driftschef, Vänersborg, <i>gilleskrivare</i>	1905	28
GUSTAFSSON, EDVARD, Bitr. länsarkitekt, Vänersborg	1923	46
GUSTAFSSON, HOLGER, Häradsarkitekt, Åmål	1911	38
*GUSTAFSSON, PER EDWARD, fd. Förste landskanslist, Väners- borg	1893	19
GUSTAFSSON, SUNE, Bageriverkmästare, Vänersborg	1918	55
GÖTHERED, GOTTFRID, Fastighetsägare, Vänersborg	1909	55
HAGBERG, JAN, Kalkylator, Kalmar	1922	53
*HAGBORG, ARNE, Möbelhandlare, Vänersborg	1908	30
HAGBORG, GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1941	53
HAGBORG, TORSTEN, Köpman, Norrköping, <i>ständig medlem</i> ..	1931	52
*HAGBORG, WALTER, Möbelhandlare, Vänersborg	1901	17
HALL, KARL-ERIK, Förrådsarbetare, Vänersborg	1912	52
*HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, Vänersborg, <i>bisittare i gillet styrelse, innehavare av gillet medalj (1957)</i>	1893	16
HALLBERG, NILS, Ingenjör, Göteborg	1912	55
*HALLONQVIST, KNUT, Köpman, Vänersborg	1895	21
HALLONQVIST, UNO, Köpman, Vänersborg	1925	45
*HALLQVIST, ERIK, fd. Stationsmästare, Grästorp †	1893	30
HALLQVIST, TAGE, Med. lic., Lidköping	1926	45
HAMMAR, ALVAR, Charkuteriarbetare, Göteborg	1913	55
HAMMAR, GUSTAV, Köpman, Vänersborg	1904	55
*HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Umeå, <i>ständig medlem</i>	1899	28
HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, EINAR, fd. Lokförare, Uddevalla	1896	48
HANSSON, KNUT, Lagerbiträde, Vänersborg	1889	38
HANSSON, CHRISTER, Studerande, Vänersborg, <i>ständig med- lem</i>	1942	57

*HANSSON, VICTOR, fd. Kyrkovaktmästare, Vänersborg	1878	23
HARRING, RAGNAR, Rektor, Vänersborg	1905	59
HASSELBERG, GÖSTA, Docent, Uppsala	1909	42
*HASSELLUND, NILS, Lantmäteriasistent, Kinna	1901	36
HEDBERG, AXEL, Bangårdsmästare, Uddevalla	1899	55
HEDBERG, ÅKE, Konduktör, Uddevalla	1919	55
*HEDÉN, ALLAN, Stadskanslist, Vänersborg, <i>gillets arkivarie</i> ..	1907	34
HEDÉN, LASSE, Vägmästare, Borås	1934	57
HELLMAN, BERTIL, Avdelningschef, Göteborg	1900	55
*HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	1906	29
*HELLMAN, ERIK, Glasmästare, Vänersborg	1898	30
HELLMAN, EVALD, Assistent, Uppsala	1902	55
HELLSTRÖM, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1905	43
HJELM, AXEL R., Köpman, Vänersborg	1885	54
HJELM, HELGE, Teckningslärare, Vänersborg	1908	60
HJELM, PER-OLOV, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1932	58
*HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, Vänersborg, <i>gillets förste</i> <i>ällderman, innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1902	23
HOLM, ALLAN, Tjänsteman, Vänersborg	1907	53
HOLM, HERBERT, Förrådsman, Vänersborg	1903	50
HULTGREN, GÖSTA, Fartygsritare, Göteborg	1910	58
HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HÄGNEFORS, ERNST, Kapten, Uddevalla	1921	55
HÖGBERG, BIRGER, Sjökapten, Göteborg	1904	50
IDEBERG, GUNNAR, Civilekonom, Göteborg	1932	53
JAKOBSSON, NILS, Brädgårdsförman, Vänersborg	1908	57
JACOBSON, ROLF, Kontorist, Vänersborg	1936	59
JANSON, BENGT, Tjänsteman, Göteborg	1920	50
JANSON, GÖSTA, Konsul, Barranquilla (Colombia)	1902	49
JANSSON, KARL, Faktor, Vänersborg	1900	55
JANSON, OLOV, Kamrer, Vänersborg	1909 (30)	49
JANSSON, SVEN, Expeditionsvakt, Vänersborg	1926	58
JARHED, KARL, Byggnadsarbetare, Vänersborg	1895	54
JARHED, SUNE, Tjänsteman, Vänersborg	1920	55
JARN, GÖSTA, Agronom, Trollhättan	1927	54
*JENNISCHE, BENGT, Bitr. lasarettsläkare, Vänersborg	1913	30
*JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Norrköping	1898	26
JOHANSSON, ARNE, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1907	59
JOHANSSON, ARVID, fd. Lokförare, Uddevalla †	1897	47
*JOHANSSON, AXEL, fd. Förman, Vänersborg, <i>innehavare av</i> <i>gillets medalj (1960)</i>	1884	11
*JOHANSSON, AXEL, Handelsföreståndare, Vänersborg	1903	30
JOHANSSON, BENGT, Köpman, Vänersborg	1896 (15)	45
JOHANSSON, BERTIL, Direktör, Vänersborg	1912	55
*JOHANSSON, EMIL, fd. Köpman, Vänersborg	1887	19

JOHANSSON, ERNST, Kommunalarbetare, Vänersborg	1896	59
JOHANSSON, EVERT, Frisörmästare, Vänersborg	1910	54
JOHANSSON, EVERT, Kommunalarbetare, Vänersborg	1920	60
JOHANSSON, EVERT, Köpman, Vänersborg	1916	58
JOHANSSON, GOTTHARD, Slussmästare, Trollhättan	1899	50
JOHANSSON, GUNNAR, fd. Maskinmästare, Göteborg	1883	47
JOHANSSON, GUSTAV, Boktryckare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, GUSTAF, Modellör, Vänersborg	1904	54
*JOHANSSON, HARRY, Frisörmästare, Vänersborg	1899	30
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Kumla	1910	54
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Vänersborg	1907	60
JOHANSSON, HILMER, fd. Bryggeriarbetare, Vänersborg	1891	42
JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Stockholm	1908	44
*JOHANSSON, HUGO, Riksbanksvaktmästare, Vänersborg	1900	30
JOHANSSON, INGVAR, Byggmästare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, JOHN, fd. Förman, Vänersborg	1891	50
JOHANSSON, JOHN, Åkeriägare, Vänersborg	1910	55
JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
*JOHANSSON, KARL G., Byggnadssnickare, Vänersborg	1897	28
JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, OLOF, Instrumentmakare, Vänersborg	1935	59
JOHANSSON, OSCAR, fd. Övermaskinist, Mölndal	1885	44
*JOHANSSON, OTTO, Handlande, Mellerud	1888	25
JOHANSSON, ROLAND, Byggnadssnickare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, STEN, Motorförman, Vänersborg	1902	55
JOHANSSON, STURE, Redaktör, Vällingby	1923	57
JOHANSSON, SVEN, Televerksarbetare, Trollhättan	1937	59
JOHANSSON, TRYGGVE, Sjukkasstjänsteman, Vänersborg	1900	48
JOHANSSON, VALFRID, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1894	50
*JOHANSSON, ÅKE, Fotograf, Vänersborg	1908	34
*JONSSON, ANDERS, Köpman, Vänersborg	1915	35
JONSSON, BENGT R., Arkivarie, Solna	1930	54
JONSSON, ERIK, Ekedal, Öxnered	1920	46
JONSSON, HELGE, Köpman, Vänersborg	1912	45
JONSSON, JOHAN, fd. Intendent, Örebro	1882	45
JOHANSSON, CARL, fd. Handlande, Vänersborg	1870 (19)	51
JONSSON, OLOF, Köpman, Vänersborg	1923	45
JOSEFSSON, HELGE, Tegelbruksarbetare, Vänersborg	1909	59
KAHNBERG, KNUT, Åkeriägare, Vänersborg	1894	44
*CARLSSON, ALBERT, fd. Köpman, Vänersborg	1878	35
KARLSSON, BERTIL, Elinstallatör, Avesta	1910	58
CARLSSON, BERTIL, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
CARLSSON, BERTIL, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1944	47
CARLSSON, EINAR, Åkeriägare, Vänersborg	1900	44
*CARLSSON, ELOF, Disponent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1904	30

CARLSON, ERIC, Hantverksföreståndare, Vänersborg	1897	48
CARLSSON, GUNNAR, Förrådsmästare, Vänersborg	1905	38
KARLSSON, HERMAN, Ingeniör, Hollywood, (U. S. A.)	1896	49
KARLSSON, HILDING, Bagaremästare, Vänersborg	1911	51
CARLSSON, INGEMAR, Ingeniör, Vänersborg	1928	60
*CARLSSON, CARL, fd. Sanatorievaktmästare, Vänersborg †	1878	19
*CARLSSON, CARL ANDERS, Disponent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1897	32
CARLSSON, CARL AUGUST, Restaurangchef, Chicago, (U. S. A.) <i>ständig medlem</i>	1906	59
*CARLSSON, CARL-ERIC, fd. Boktryckare, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1957)</i>	1885	08
*CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, CARL-OTTO, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	47
CARLSSON, KENT, Studerande, Vänersborg	1952	60
CARLSSON, KJELL, Omnibusägare, Vänersborg	1910	55
CARLSSON, KJELL, Åkeriägare, Vänersborg	1900	54
KARLSSON, CLAES, Köpman, Vänersborg	1908	55
KARLSSON, KNUT, Målare, Vänersborg	1896	57
CARLSSON, LENNART, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1946	47
CARLSSON, NILS-ERIK, Sjöingeniör, Vänersborg	1919	54
CARLSSON, ROBERT, Charkuterist, Vänersborg †	1894	55
*KARLSON, VALTER, Köpman, Vänersborg, <i>fastighetsförvaltare i gilletts styrelse, gillevärd</i>	1905	30
CARLSSON, ÅKE, Servitör, Vänersborg	1914	59
KARLSSON, ÅKE, Snickare, Vänersborg	1915	58
*CARLSTRÖM, NILS, fd. Kamrer, Hälsingborg	1893	16
KIHLBERG, ERIK, fd. Kraftverkstjänsteman, Vänersborg	1895	60
KIHLSTRÖM, LARS, Lagerförman, Vänersborg	1907	49
CLAESSON, CARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1916	55
KLING, CARL-OTTO, Byggnadsingeniör, Vänersborg	1913	55
KLING, VALDEMAR, Elinstallatör, Vänersborg	1910	55
KNUTSSON, GUNNAR, Verkmästare, Vänersborg	1905	54
KORÉN, GÖSTA, Kamrer, Trollhättan	1908	53
CORNELIUSSON, HJALMAR, Lantmäteritekniker, Bengtsfors ..	1905	60
KORP, TORSTEN, Fabrikör, Vänersborg	1908	51
KRAFFT, GUNNAR, Verkstadsägare, Vänersborg	1914	52
*CHRISTENSSON, CARL-OTTO, Inköpschef, Göteborg	1912	33
*LAGERGREN, SVEN, Mekaniker, Vänersborg	1914	34
*LARSON, AXEL, fd. Köpman, Vänersborg	1890	19
LARSSON, AXEL, Kamrer, Vänersborg	1908	54
LARSSON, BO, Verkmästare, Målsryd	1922	46
LARSSON, DAVID, Verkmästare, Vänersborg	1904	54
LARSSON, ERIK, Fabrikör, Vänersborg	1910	57

*LARSSON, ERNFRID, fd. 1:e Postiljon, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1956)</i>	1881	07
LARSSON, GÖSTA, Teknolog, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1936	55
LARSSON, HARRY, Bilmekaniker, Vänersborg	1912	54
LARSON, HILMER, fd. Försäljningschef, Vänersborg	1892	42
*LARSSON, HJALMAR, Civilingenjör, Vänersborg	1903	30
LARSSON, OSCAR, Journalist, Vänersborg	1908	55
LARSSON, RAGNAR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
*LARSSON, RAGNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	30
LARSSON, ROLF, 1:e Stationsskrivare, Johannehov	1924	56
LARSSON, ROLF, Åkeriägare, Vänersborg	1921	55
LARSSON, STIG, Tjänsteman, Vänersborg	1935	57
LARSSON, TORSTEN, Brukstjänsteman, Vänersborg	1911	54
LAURELL, JOHNNY, Köpman, Vänersborg	1908	46
LEWERTH, HARALD, Advokat, Göteborg	1894	50
LINDH, ERIK, Köpman, Vänersborg	1906	55
LIND, GUNNAR, Lagerchef, Vänersborg	1910	52
LIND, HÅKAN, Studerande, Vänersborg	1948	54
LIND, LARS, Studerande, Vänersborg	1944	50
LINDH, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
LIND, OLOF, Civilingenjör, Karlstad	1920	45
LIND, SVEN, Disponent, Vänersborg, <i>ersättare i gilletts styrelse</i> ..	1913	40
LIND, ÅKE, Affärsbiträde, Vänersborg	1914	55
LINDBERG, AXEL, Föreståndare, Vänersborg	1912	42
LINDBERG, GEORG, Distriktschef, Malmö	1899	47
LINDBERG, INGE, Telearbetare, Vänersborg	1921	60
*LINDEDAL, SIGURD, fd. Bankkamrerare, Göteborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1882	05
LINDÉN, OSKAR, Köpman, Vänersborg	1902	54
LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
LINDGREN, GUSTAF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1893 (19)	55
LINDGREN, GÖSTA, Byggnadssnickare, Örebro	1903	55
LINDQVIST, ARNE, Filare, Vänersborg	1921	57
LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Anten	1914	37
*LINDQVIST, ROLF, Landskamrerare, Mariestad	1911	35
*LINDQVIST, SVEN, Stadskassör, Vänersborg	1910	35
*LINDSTRÖM, ALLAN, Lektor, Vänersborg	1908	30
LINDSTRÖM, BROR OSKAR, Köpman, Vänersborg	1900	51
LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Vänersborg	1912	55
*LJUNGGREN, ERIK, Köpman, Vänersborg	1898	35
LUDWIGSSON, EVERT, Föreståndare, Vänersborg	1913	55
LUNDBERG, ERNST, fd. Rektor, Vänersborg	1882	51
*LUNDBLAD, OLOF, Jaktvårdskonsulent, Lilleskog	1907	28
*LUNDBORG, ERIC, fd. Köpman, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1956)</i> †	1888	07

LUNDBORG, EVERT, Köpman, Vänersborg	1921	42
LUNDBORG, GUSTAF, Skräddaremästare, Vänersborg	1900	54
LUNDBORG, STEN, Köpman, Vänersborg	1925	42
LUNDGREN, ARVID, Sekreterare, Enskede	1912	49
LUNDGREN, IVAR, Postmästare, Arboga	1898	54
*LUNDGREN, NILS, fd. Överpostmästare, Stockholm	1889	19
LUNDGREN, SUNE, Rektor, Vänersborg	1913	53
LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg	1921	52
*LUNDIN, GUSTAF, fd. Byrådirektör, Stockholm	1892	19
LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg	1919	52
*LUNDIN, IVAR, Frisörmästare, Vänersborg	1894	30
*LUNDIN, JOHN, Reparatör, Jönköping	1899	30
*LUNDIN, KNUT, Apotekare, Göteborg	1898	26
LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Ämål	1901	39
LUNDIN, PER, Studerande, Vänersborg	1953	55
LUNDIN, PER OLOF, Köpman, Vänersborg	1928	55
*LUNDIN, WARNER, fd. Byrådirektör, Stockholm	1890	19
MADSÉN, LARS, Fil. mag., Lidingö	1904	55
MAGNI, GÖTE, Handlande, Vänersborg	1905	46
MAGNUSSON, ARNE, Kanslichef, Göteborg	1913	49
MAGNUSSON, GUNNAR, Verkmästare, Avesta	1914	58
MAGNUSSON, HENRY, Bankvaktmästare, Vänersborg	1915	54
MAGNUSSON, CARL EDGAR, fd. Direktör, Vänersborg	1892	44
MAGNUSSON, MAGNUS, fd. Kapten, Näsbyark	1892	42
MAGNUSSON, OTTO, Kapten, Enskede	1910	60
MAGNUSSON, ÅKE, Typograf, Vänersborg	1919	51
MALMBORG, NILS, Skolvaktmästare, Lund	1908	59
MALMSTRÖM, WILHELM, Köpman, Vänersborg	1901	44
*MILLING, GUSTAF, Handelsresande, Uddevalla	1902	33
MILLING, TAGE, Reservdelschef, Vänersborg	1931	58
MILLING, THORE, Flygtekniker, Vänersborg	1924	52
MOBERG, ERIK, Köpman, Vänersborg	1919	55
MOLLBERG, RUNE, Dekorator, Vänersborg	1925	54
MOSSBERG, VIKTOR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1899	55
NAGLUM, GUNNAR, Förste kammarskrivare, Bromma	1912	60
NAREMARK, YNGVE, Radiotekniker, Vänersborg	1922	53
NEUMAN, WOLF, Ingeniör, Göteborg	1921	55
NIKLASSON, MATS, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1925	56
NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg	1924	50
NILSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1908	41
NILSSON, SUNE, Brunnsbörare, Vänersborg	1923	58
*von NOLTING, OLOF, fd. Disponent, Alingsås	1877	19
NORDBERG, JULIUS V., fd. Charkuterist, Vänersborg	1892	57
*NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare, Uddevalla, <i>innehavare av gillets medalj (1955)</i> †	1901	16

NORDFELDT, JAN ERIK, Studerande, Falun	1949	50
NORDFELDT, JOHN, Ingeniör, Falun	1921	43
NORDFELDT, PER-OLOV, Köpman, Göteborg	1925	43
NORDGREN, ALLER, Typograf, Vänersborg	1909	53
NORDGREN, HARRY, Typograf, Uddevalla	1906	55
NORDGREN, SVEN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
NYSTRÖM, BO, Studerande, Vänersborg	1944	59
*NYSTRÖM, JOHN, fd. Köpman, Göteborg †	1870	19
NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingeniör, Vänersborg	1928	58
NYSTRÖM, PER-ÅKE, Studerande, Vänersborg	1949	59
NYSTRÖM, ÅKE, Köpman, Vänersborg	1916	52
OLLÉN, BERTIL, Bryggeringeniör, Falkenberg	1914	52
*OLLÉN, ERIK, fd. Sparbanksdirektör, Vänersborg	1885	19
OLSSON, ALLAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	55
OLSSON, BERTIL, Vaktmästare, Vänersborg	1921	60
OLSSON, ERNST, Tegelbruksarbetare, Vänersborg	1901	55
OLSSON, FOLKE, Lagerbiträde, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GUSTAF ADOLF, Frisörmästare, Finspång	1897	44
OLSSON, KARL-GUSTAF, Kontorist, Vänersborg	1912	60
OLSSON, KNUT, Frisörmästare, Vänersborg	1904	58
OLSSON, SVEN, Bilinstruktör, Vänersborg	1919	51
OLSSON, TORVALD, Kapten, Uddevalla	1915	55
PALMSTRÖM, HERBERT, Cementarbetare, Vänersborg	1902	53
PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg	1910	52
PAULSSON, ELMER, Musiker, Vänersborg	1909	54
PERSSON, AXEL, Montör, Vänersborg	1910	57
PEHRSSON, HJALMAR, fd. Överlärare, Mora-Noret	1881 (07)	52
PEHRSSON, SVEN, Konsul, Uddevalla	1910	55
*PETRÉ, ERNST, Redaktör, Vänersborg	1897	24
PETERSON, ARNE, Telearbetare, Vänersborg	1917	57
PETERSON, ARVID, Montör, Vänersborg	1897	57
PETTERSSON, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1898	49
*PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Vänersborg, <i>gillets</i> <i>kassafogde</i>	1901	16
PETTERSSON, KARL, Poliskommissarie, Lidköping	1902	55
PETTERSSON, OSCAR, Ingeniör, Göteborg	1914	59
POUNCETTE, ERIC, Kassör, Kumla	1904	52
POUSETTE, CARL ERIC, Godsägare, Vinninga	1914	51
PÄRUD, NILS, Byråsekreterare, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1923	52
PÄRUD, PAUL, fd. Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1896	54
RAHM, HARRY, Sjukvårdare, Vänersborg	1914	55
*RAHM, HJALMAR, Bankdirektör, Alingsås	1900	20
*RAHNE, KARL, fd. Folkskollärare, Trollhättan	1883	35
RAPP, HÅKAN, Köpman, Vänersborg	1933	60
RAPP, NILS, Frisörmästare, Vänersborg	1913	51

*REYNOLDS, ALDOR, fd. Köpman, Vänersborg	1888	31
ROBERTSSON, FOLKE, Yrkeslärare, Vänersborg	1908	54
ROLANDER, GUNNAR, Faktor, Vänersborg	1909	46
ROSÉN, GUNNAR, Ingeniör, Vänersborg	1923	55
ROSLIN, GEORG, Skolvaktmästare, Vänersborg	1907	41
*ROSLIN, HENRY, Köpman, Borås	1906	31
ROSLIND, GUNNAR, Optiker, Vänersborg	1916	57
ROSLIND, LARS-GÖRAN, Studerande, Vänersborg, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1946	58
ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Studerande, Vänersborg, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1940	58
RUTGERSSON, CHARLES, Förman, Vänersborg	1903	43
RYDING, ÅKE, Målaremästare, Vänersborg	1920	53
*RÖTTLE, HJALMAR C:SON, Direktör, Bromma, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1877	30
*SAHLIN, ANDERS, fd. Bokbindaremästare, Vänersborg	1881	36
*SAHLIN, ERIK, Landsfogde, Umeå	1909	34
SAHLIN, PER-ANDERS, Studerande, Vänersborg	1945	50
*SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, Vänersborg, <i>ersättare i gillet</i> <i>styrelse</i>	1913	36
*SANDBERG, AXEL, fd. Målaremästare, Vänersborg	1886	30
*SANDBERG, NILS, Förste bibliotekarie, Göteborg	1911	34
*SANDBERG, WILHELM, fd. Brevbärare, Vänersborg	1881	18
*af SANDEBERG, FREDRIK, Kammarherre, Uppsala, <i>innehavare</i> <i>av gillet</i> <i>medalj (1955)</i>	1884	05
SANDH, LARS-GUNNAR, Ingeniör, Hägersten †	1924	45
SANDGREN, EGON, Elektriker, Göteborg	1913	55
SJÖÖ, ANDERS (SVENSSON), Brevbärare, Vänersborg	1914	42
SJÖGREN, JOSEF, fd. Läroverksadjunkt, Vänersborg	1880	49
SJÖLING, LARS-GÖSTA, Köpman, Vänersborg	1926	52
SJÖSTAD, OLOF, Elektriker, Vänersborg	1933	52
*SJÖSTAD, RAGNAR, Elinstallatör, Vänersborg	1896	30
SJÖSTRAND, ERNST, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	58
*SJÖSTRÖM, GUSTAF, Köpman, Vänersborg	1900	30
SKAGSTEDT, MELKER, Byggnadskamrer, Stockholm	1914	45
SKOOGH, LARS-OLOF, Järnvägstjänsteman, Vänersborg	1925	58
SKOGH, PER, Målare, Vänersborg	1908	44
*SCHRÖDER, KARL GUSTAF, Provinsialläkare, Tanumshede ..	1897	28
*SKÄRBERG, OSCAR, Korrespondent, Trollhättan	1896	24
SKÖLDEBERG, HARALD, Snickare, Vänersborg	1896	55
SCHONDELL, BENGT, Ingeniör, Uddevalla	1923	57
SOHLBERG, ALLAN, Köpman, Vänersborg	1918	50
STENBERG, BROR, Kyrkogårdsarbetare, Vänersborg	1904	59
*STENSTRÖM, LARS, Förste landskanslist, Vänersborg	1905	30
STERNER, NILS, Apotekare, Hohög	1922	41

STERNER, SVEN-AXEL, Landskanslist, Vänersborg	1923	47
STRÖM, GÖSTA, Konditor, Hedemora	1908	55
STRÖM, HILDING, Direktör, Vänersborg	1897	47
SUNDBORG, OLOF, fd. Direktör, Bromma	1894	43
*SUNDELIUS, GOTTFRID, Köpman, Vänersborg	1890	19
*SUNDELIUS, KJELL, Ombudsman, Vänersborg	1908	30
*SUNDELIUS, OSKAR, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1901	30
SUNNERDAHL, OLOF, Fastighetsskötare, Västra Tunhem	1909	51
SUNNERDAHL, VILGOT, 1:e Mätare, Vänersborg	1908	51
SWAHN, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	55
SVANBERG, NILS, Förman, Vänersborg	1909	54
SVANBERG, SVEN OLOF, Målare, Vänersborg	1918	55
*SWEDBERG, CARL AUGUST, Direktör, Göteborg	1873	19
SVENSSON, ALF, Kamrer, Vänersborg	1923	48
SVENSSON, ARNE, Elinstallatör, Vänersborg	1916	43
SVENSSON, GUSTAF ADOLF, Köpman, Trollhättan	1881	42
SVENSSON, GÖSTA, Överingeniör, Göteborg	1912	42
*SVENSSON, KNUT, Stadsförman, Vänersborg	1896	36
*SVENSSON, LARS, Dövlärare, Vänersborg	1910	36
SVÄRD, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1896	44
SVÄRD, GUSTAF, Verkmästare, Stockholm	1895	37
SVÄRD, IVAR, Köpman, Trollhättan	1916	55
*SVÄRD, TAGE, Avdelningschef, Farsta	1910	35
SVÄRD, YNGVE, Eldare, Vänersborg	1916	42
*von SYDOW, DANIEL, Kapten, Roslags-Näsby	1909	30
*von SYDOW, FREDRIK, Advokat, Göteborg	1896	20
*von SYDOW, GERHARD, Överdirektör, Vällingby	1899	26
von SYDOW, CHRISTIAN, Direktör, Norrköping	1899	45
SYLWAN, GUNNAR, Lektor, Hälsingborg	1902	49
SÄFSTRÖM, PER-OLOF, Ingeniör, Norrköping	1924	42
SÖDERLUND, GUSTAV, Charkuterist, Vänersborg	1901	51
SÖDERSTRÖM, BERTIL, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1902	49
TAUBE, EDVARD, Greve, Ombudsman, Göteborg	1916	46
*TAUBE, FREDRIK, Greve, Kommendörkapten, Lidingö	1909	35
TENGELIN, CARL, Tillskärare, Karlsborg	1916	53
THEODORSSON, MELKER, Ingeniör, Karlstad	1909 (30)	54
THERNQUIST, KJELL, Studerande, Vänersborg	1939	50
*THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1911	30
*THERNQUIST, TUVE, Textilingeniör, Borås	1899	19
TIBBLIN, ARNE, Brevbärare, Vänersborg	1925	51
*TIBBLIN, HUGO, Konditor, Vänersborg	1897	34
TIDSTRAND, ERIK, Kakelugnsmakare, Vänersborg	1907	53
TILLBJÖRN, HARRY, Köpman, Vänersborg	1915	59
THIMGREN, HALDOR, Direktör, Hägersten	1904	54
*THOMSON, YNGVE, fd. Sparbankskassör, Vänersborg	1898	28

TRADEGÅRD, ERIC, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1899	43
TRADEGÅRD, JAN-ERIC, Handelsbiträde, Vänersborg	1937	52
*TULLBERG, INGE, Avdelningschef, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1905	18
THUNBERG, EINAR, Bankvaktmästare, Vänersborg	1901	53
THUNBERG, GUNNAR, Föreståndare, Vänersborg	1922	55
THUNBERG, HJALMAR, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1906	42
THUNBLAD, ARNE, Köpman, Vänersborg	1915	55
*TUNQVIST, TORSTEN, Gymnastikdirektör, Bromma	1907	29
THUNSTRÖM, SVEN, Lasarettsoverläkare, Vänersborg	1898	60
THÖRNQUIST, KARL, fd. Köpman, Öxnared †	1884 (19)	49
*TÖSSBERG, ERIK, fd. Slöjdlärare, Vänersborg	1880	29
ULLGREN, CARL-OLOF, Ingeniör, Borås	1910	59
ULLGREN, SVEN-OLOF, Studerande, Borås	1943	59
WAHLIN, CARL-VIKING, Handlande, Vänersborg	1932	51
WAHLQVIST, ÅKE, Polisassistent, Vänersborg	1904	41
WALL, FRITIOF, Murare, Vänersborg	1912	53
*WALLSTRÖM, ERNST, fd. Posttjänsteman, Göteborg	1892	16
WALLSTRÖM, WIKTOR, fd. Posttjänsteman, Kil †	1882	44
WASSENUS, GUSTAF, Verkmästare, Vänersborg	1907	54
WASSENUS, KARL GUSTAF, fd. Chefredaktör, Vänersborg † . .	1890	57
WASSENUS, KENNETH, Studerande, Vänersborg	1941	55
WASSENUS, CURT, 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1908	55
WEDEFORS, GUNNAR, Civilingeniör, Göteborg	1904	53
WEINSTOCK, ERLING, Försämringschef, Lidingsö	1916	42
WEINSTOCK, WILLIAM, Redaktör, Leksand	1908	42
*WELANDER, GUSTAF, fd. Banktjänsteman, Vänersborg	1891	26
WENNERBERG, JOHN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1907	55
WENNERBERG, LARS, Bokhandelsmedhjälpare, Lund	1931	46
WERNER, ARNE, Lasarettsvaktmästare, Vänersborg	1912	58
WERNER, BENGT, Ingeniör, Vänersborg	1925	60
*WERNER, ERIK, fd. Boktryckare, Vänersborg	1881	34
*WERNER, OLOF, Handelsföreståndare, Trollhättan	1909	32
WERNER, TORSTEN, Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1908	54
VESSBY, ENAR, Studerande, Vänersborg	1939	52
VESSBY, SIGVARD, Linjearbetare, Vänersborg	1917	52
*WEST, JOHN, fd. Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	30
WESTERBOM, KLAS, fd. Byggnadsarbetare, Vänersborg	1885	54
WESTERLUND, AXEL, 1:e Hälsovårdsinspektör, Vänersborg . . .	1901	55
WESTERLUND, EINAR, Exekutor, Vänersborg	1913	46
WESTERLUND, KARL-ERIK, Stabsredaktör, Näsby park	1910	40
WESTERLUND, SVEN, Häradsarkivare, Linköping	1912	38
*WESTHALL, BO, Förste rådmän, Vänersborg	1905	34
*WESTHALL, CURT, Länsassessor, Halmstad	1908	36
WETTERLUNDH, SIXTEN, Konditor, Trollhättan	1905	55
*WETTERLUNDH, SUNE, Direktör, Malmö	1904	28

*WIBOM, TOR, Major, Stockholm, <i>innehavare av gillet's medalj</i> (1955)	1885	06
WIDQVIST, LARS, Kontrollant, Vänersborg	1919	58
WIJKSTRÖM, ERNST, fd. Tygförvaltare, Vänersborg	1889	37
WIKNER, KARL-WILHELM, Prakt. läkare, Kumla	1903	59
*WIKSTRÖM, HELGE, Kapten, Stockholm	1894	28
WIKSTRÖM, CARL-HELGE, Ekonomichef, Järnbrott	1923	46
WILHELMSSON, BERTIL, Radiomontör, Enskede	1924	51
*WILHELMSSON, CARL, fd. Gasverksarbetare, Vänersborg	1889	35
WREDBERG, BIRGER, Frisörmästare, Vänersborg	1896	43
VÄNERHALL, RAGNAR, Förste taxeringsrevisor, Vänersborg ..	1919	54
WÄRNE, ALBIN, fd. Folkskollärare, Vänersborg	1890	49
WÄRNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
ZETTERBERG, THORSTEN, Köpman, Vänersborg	1913	58
ÅBERG, BERTIL, Brukstjänsteman, Vargön	1900	55
ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
ÅKESSON, NILS ERIK, Kapten, Solna	1922	46
*ÅSTRÖM, FJALAR, fd. Ombudsman, Vänersborg	1893	33
ÅSTRÖM, HELGE, Poliskommissarie, Vänersborg	1902	42
ÖBERG, ERIK, Komminister, Vänersborg	1913	60

* = innehavare av gillet's 25-årsstecken.

Antal medlemmar under året: 616.

Tillkomna under år 1961:

ANDERSSON, VIKTOR, Transportarbetare, Vänersborg	1900	61
ERLANSOON, SVEN, Arkitekt SAR, Vänersborg	1925	61
HÖGZELL, LENNART, Tjänsteman, Nynäshamn	1934	61
NORDÉN, BO, Fil. stud., Uddevalla	1931	61
TENG, AXEL, Charkuterist, Vänersborg	1913	61
TIBBLIN, BERT, Reklamtecknare, Surte	1930	61
TIBBLIN, LENNART, Kontorist, Vänersborg	1935	61
WELANDER, GÖSTA, Jur. kand., Uppsala	1935	61
WELANDER, STEN, Landsfiskalsaspirant, Vänersborg	1939	61
ÅBERG, SVEN OLOF, Tjänsteman, Vänersborg	1923	61

Styrelsen är tacksam för uppgift å personer, som böra kallas till medlemmar av gillet. Dylika uppgifter samt meddelanden om adressförändringar torde benäget insändas till gillet's kassafogde.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1961.

Styrelse.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, *Förste ålderman* 1954 (1933).
FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, *Andre ålderman* 1954 (1936).
ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, *Bisittare* 1957 (1944).
HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, *Bisittare* 1960 (1944).
KARLSON, VALTER, Handlande, *Bisittare* 1949.
GULZ, THORSTEN, Driftschef, *Gilleskrivare* 1957 (1954).
PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, *Kassafogde* 1960.

SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, *Ersättare* 1957.
LIND, SVEN, Disponent, *Ersättare* 1960.

Beredningsnämnd.

GILLESKRIVAREN.
SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare.
KARLSON, VALTER, Handlande, *Gillevärd*.
HEDÉN, ALLAN Stadskanslist, *Arkivarie*.
THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare.
LIND, SVEN, Disponent.
LINDQVIST, SVEN, Stadskassör.

Årsskriftsnämnd.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare.
HEDÉN, ALLAN, Stadskanslist.
PÄRUD, NILS, Byråsekreterare.
SANDBERG, NILS, Förste bibliotekarie.
JOHANSSON, STURE, Redaktör.

Räkenskapsgranskare.

ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare.
ANDERSSON, GÖSTA, Lasarettssyssloman.

THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, *Ersättare*.

STIFTELSEN VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES ÅLDERDOMSHEM 1961.

Styrelse.

HJORTH, GUNNAR, Landskamrerare, *Ordförande* 1954 (1933).
FOCK, BROR, fd. Sparbankskassör, *Vice ordförande* 1954 (1936).
ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, *Ledamot* 1957 (1944).
HALLBERG, KURT, fd. Drätselkontorist, *Ledamot*, 1960 (1944).
KARLSON, VALTER, Handlande, *Fastighetsförvaltare* 1949.
GULZ, THORSTEN, Driftschef, *Sekreterare* 1957 (1954).
PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, *Kassör* 1960.

SAHLIN, STEN, Bokbindaremästare, *Suppleant* 1957.
LIND, SVEN, Disponent, *Suppleant* 1960.

Revisorer.

ANDERSSON, LENNART, Läderhandlare.
ANDERSSON, GÖSTA, Lasarettssyssloman.

THERNQUIST, OLE, Handelsträdgårdsmästare, *Suppleant*.

(Årtalet inom parentes anger tiden för första inträde i styrelsen.)

Vänersborgs Döttrars Gille 1961.

Styrelse.

ERIKSSON, ANNA, Fröken, *Första åldermor.*
LIND-NILSSON, GERD, Fru, *Andra åldermor.*
SVÄRD, AGNES, Fru, *Första gilleskrivare.*
HANSSON, ELLEN, Fru, *Andra gilleskrivare.*
FORSELL, GUNHILD, Fru, *Kassafogde.*
ENGQVIST, ELSA, Fru, *Gillevärdinna.*
LJUNGGREN, GRETA, Fru, *Gillevärdinna.*
DINNETZ, ANNA, Fröken, *Gillevärdinna.*
NORDGREN, ASTRID, Fru, *Gillevärdinna.*

AHLIN, ANNA-LISA, Fru, *Ersättare.*
TENG, KAISA, Fru, *Ersättare.*

Beredningsnämnd.

HEDÉN, ADA, Fru.
ÖBERG, ALVA, Fru.
ROSLIND, GUNHILD, Fru.
HEDBERG, INGER, Fru.
PETRÉ-STROM, INGRID, Fru.

JACOBSSON, LISA, Fröken, *Ersättare.*
OLSSON, INGRID, Fru, *Ersättare.*

Arkivarie.

TIDSTRAND, ELIN, Fru.

Siffergranskare.

SÄRNER, RUTH, Fru.
GULZ, GRETA, Fru.

ZACKRISSON, ELSA, Fru, *Ersättare.*

Gillet har 280 medlemmar, varav 6 ständiga.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1957—1961.

1957 (26:e årgången).

EN TILLFÄLLIGHETSPÖET I VÄNERSBORG I MITTEN AV 1800-TALET. Z. L. Barkstedt. <i>av fru Margareta Barkstedt</i>	3.
JÄRNVÄGEN UDDEVALLA—VÄNERSBORG—HERRLJUNGA 1867—1957. <i>av byråassistenten Nils Pårud</i>	17.
BORGMÄSTARE BERTEL HALLBERGS SKRIFTER. Försök till bibliografi. <i>av länsassessorn Ragnar Falk</i>	40.
MUSEETS EGYPTISKA SAMLINGAR. Vänersborgs museums skriftserie 9. <i>av landsantikvarien Sven Axel Hallbäck</i>	45.
Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1956 m. m.	54.
ÅRSKRÖNIKA 1956. <i>av driftschefen Thorsten Gulz</i>	59.
Minnesrunor 1956	63.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1956	67.
Medlemsförteckning för år 1956	75.
Vänersborgs Söners Gille 1957	91.
Vänersborgs Döttrars Gille 1957	93.

1958 (27:e årgången).

VÄNERSBORG SETT MED FRÄMLINGARS ÖGON. <i>av bibliotekarien Nils Sandberg</i>	3.
UR "RESE-JOURNAL MAJI MÅNAD ÅR 1820 af O. CH. EKMAN." Utdrag med noter <i>av länsassessorn Ragnar Falk</i>	53.
NÄR AUGUST STRINDBERG RESTE FÖRBI VÄNERSBORG. <i>av byråassistenten Nils Pårud</i>	59.
MUSEET OCH DESS UTSTÄLLNINGAR. Vänersborgs museums skriftserie 10: 1. <i>av landsantikvarien Sven Axel Hallbäck och sekreteraren Sven Malm</i>	65.
SANKT MIKAEL. Ett medeltida emaljbeslag i Vänersborgs museum. Vänersborgs museums skriftserie 10: 2. <i>av fil. kand. Ulf Erik Hagberg</i>	73.
Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1957 m. m.	75.
ÅRSKRÖNIKA 1957. <i>av driftschefen Thorsten Gulz</i>	80.
Minnesrunor 1957	85.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1957	91.
Reglemente för Laura och Ester Danielssons understödsfond	100.
Medlemsförteckning för år 1957	101.
Vänersborgs Söners Gille 1958	117.
Vänersborgs Döttrars Gille 1958	119.

1959 (28:e årgången).

BIRGER SJÖBERG I RAMPLJUSET. <i>av redaktören Sture Johanson ..</i>	3.
GAMLA PROTOKOLL BERÄTTA. <i>av registratören Allan Hedén</i>	35.
EN GAMMAL HEMINDUSTRI I VÄNERSBORG. <i>av Julius V. Nordberg</i>	43.
GAMLA HUS I NORDSTADEN. Vänersborgs museums skriftserie 11. <i>av densamme</i>	47.
Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1958 m. m.	51.
ÅRSKRÖNIKA 1958. <i>av driftschefen Thorsten Gulz</i>	57.
Minnesrunor 1958	62.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1958	68.
Medlemsförteckning för år 1958	77.
Vänersborgs Söners Gille 1959	93.
Vänersborgs Döttrars Gille 1959	95.

1960 (29:e årgången).

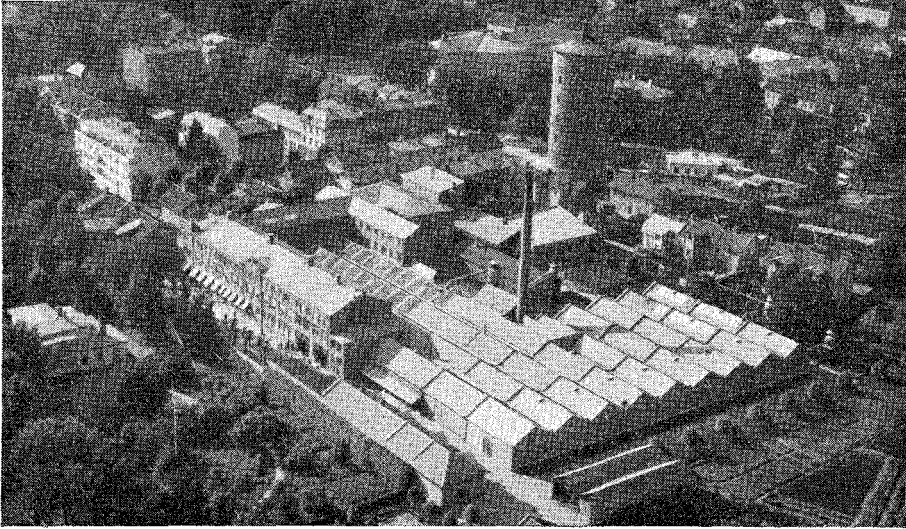
TRUMSLAGARPOJKEN, SOM BLEV OPERACHEF. <i>av orkesterchefen Allan Stångberg</i>	3.
EN RABULISTISK HOVPOET HYLLAR CARL XIV JOHAN. Några jämförelser mellan kungabesök i Vänersborg förr och nu. <i>av byråsekreteraren Nils Pårud</i>	15.
ETT PAR UNIKA VÄNERSBORGSBILDER. <i>av landskamreraren Gunnar Hjorth</i>	29.
SKRÄCKLAN FÖRR OCH NU. En gammal Vänersborgspojkes minnen och funderingar. <i>av Julius V. Nordberg</i>	33.
VÄNERSBORG I LITTERATUREN. En fortsättning. <i>av byråsekreteraren Nils Pårud</i>	43.
VÄNERSBORGS ENDA TIDNING FYLLER 75 ÅR. <i>av fru Ingrid Petré-Ström</i>	47.
MUSEETS FORNSAKSSAMLING. Vänersborgs museums skriftserie 12. <i>av landsantikvarien Sven Axel Hallbäck</i>	51.
Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1959 m. m.	55.
ÅRSKRÖNIKA 1959. <i>av driftschefen Thorsten Gulz</i>	61.
Minnesrunor 1959	66.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1959	71.
Medlemsförteckning för år 1959	81.
Vänersborgs Söners Gille 1960	97.
Vänersborgs Döttrars Gille 1960	99.

1961 (30:e årgången).

LÄSARFOLK OCH TROSKAMP I VÄNERSBORG. <i>av redaktören Sture Johanson</i>	3.
NÅGRA GLIMTAR FRÅN NORDSTADEN FÖR 60 ÅR SEDAN. <i>av Julius V. Nordberg</i>	59.

Birger Sjöbergssällskapet	72.
MUSEETS TILLBYGGNAD. Vänersborgs museums skriftserie 13. av <i>landsantikvarien Sven Axel Hallbäck</i>	73.
Årsredogörelse för Vänersborgs museum 1960 m. m.	79.
"Turistfrämjandet"	84.
ÅRSKRÖNIKA 1960. av <i>driftschefen Thorsten Gulz</i>	85.
Minnesrunor 1960	90.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1960	96.
Årsskrift och fotografier	106.
Medlemsförteckning för år 1960	107.
Vänersborgs Söners Gille 1961	123.
Vänersborgs Döttrars Gille 1961	125.

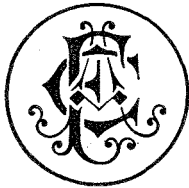
Gynna årsskriftens annonsörer!

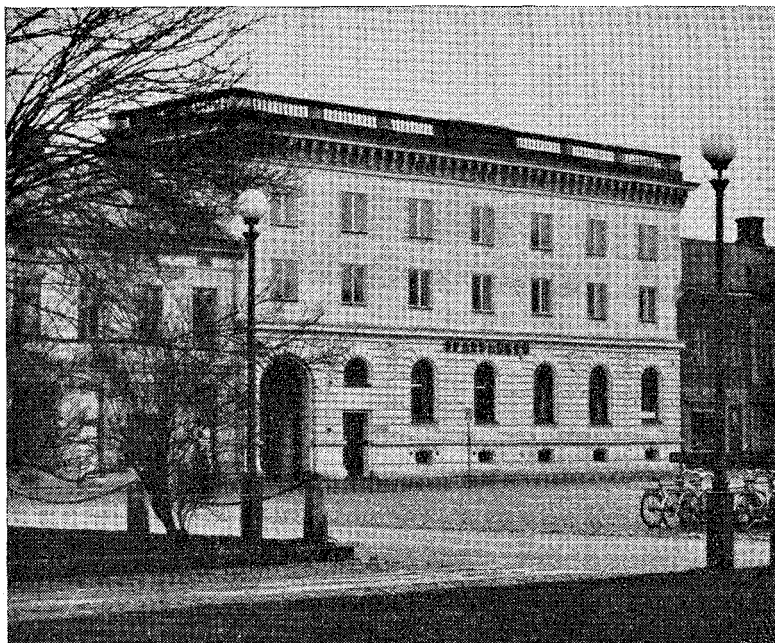
AKTIEBOLAGET

A. F. CARLSSONS SKOFABRIK
VÄNERSBORG

1860

1960

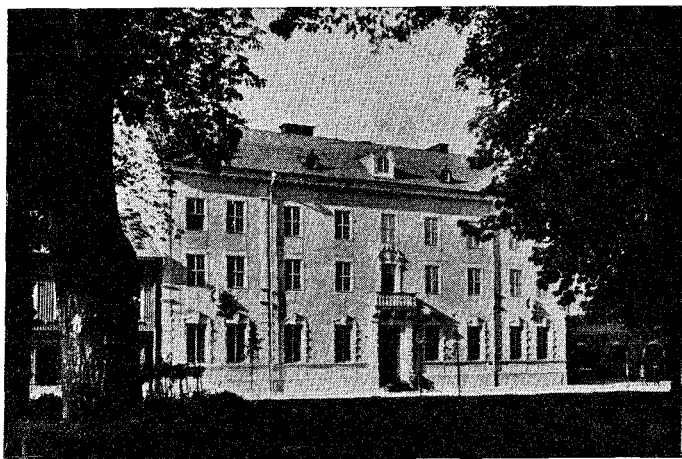

SPARBANKEN I VÄNERSBORG

GRUNDAD ÅR 1822

===== En av =====
landets äldsta sparbanker

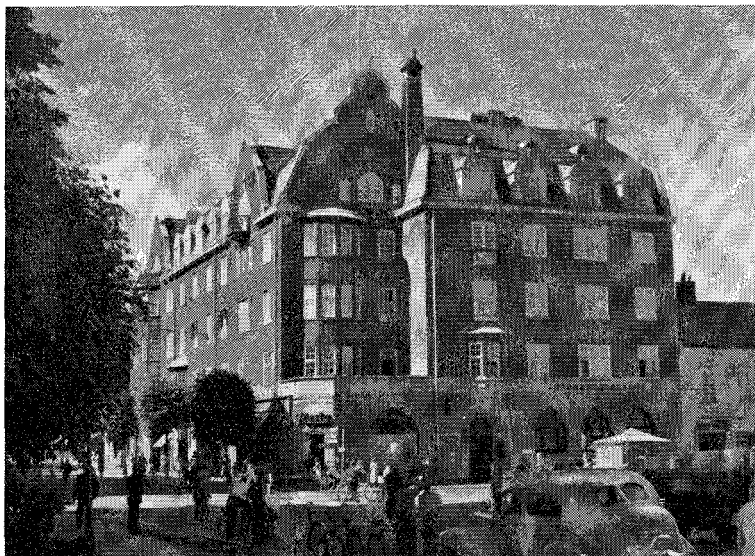
Insatta medel omkring.....	Kr.	91.000.000:—
Reserverade medel	„	2.500.000:—

Välkomna till
SVENSKA HANDELSBANKEN

banken för hela folket

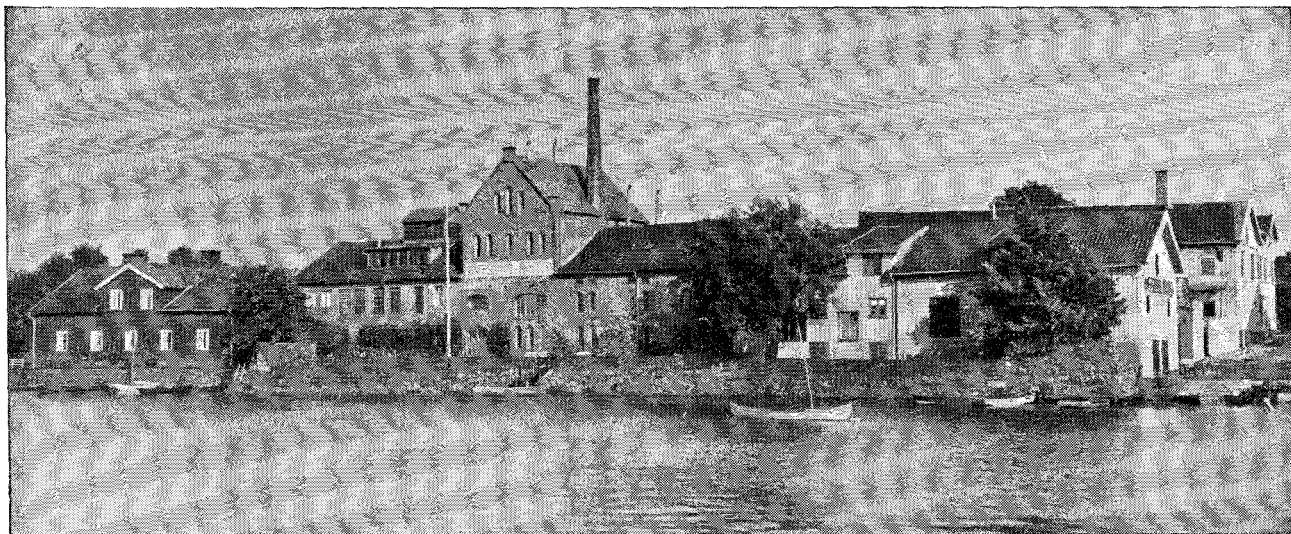

SVERIGES KREDITBANK

VÄNERSBORG

erbjuder Eder sina tjänster

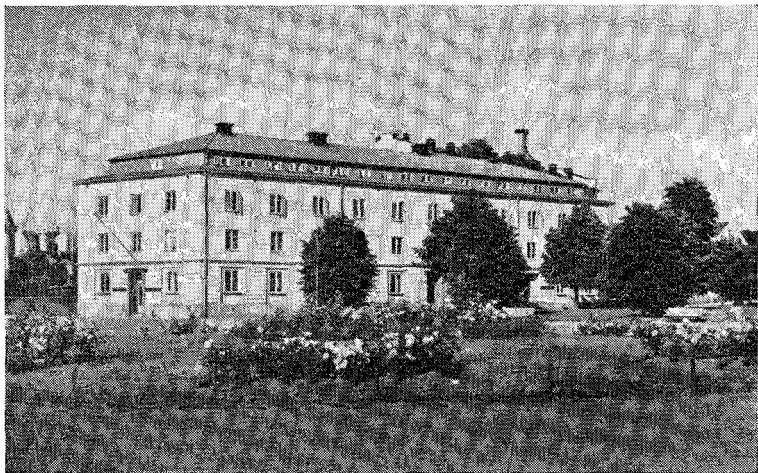

VÄNERSBORGS BRYGGERI

Grundlagt 1852

Ägare: AB Pripp & Lyckholm, Göteborg

Nederlag av MALT- och LÄSKEDRYCKER

KIRUDDS AKTIEBOLAG

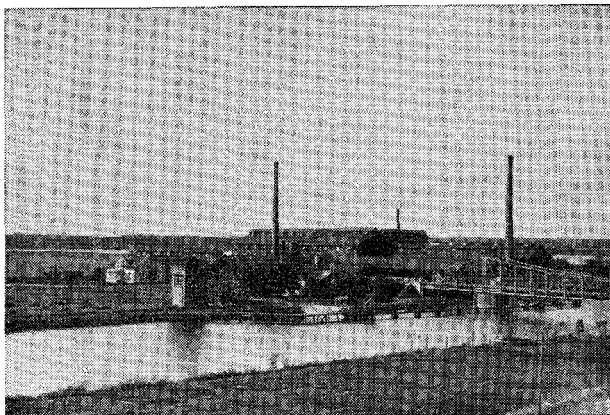
ETABL. 1917

Tel. 129 82 el. 129 84

VÄNERSBORG

TILLVERKAR

Damkappor, Dräkter
Blazer och Badkappor

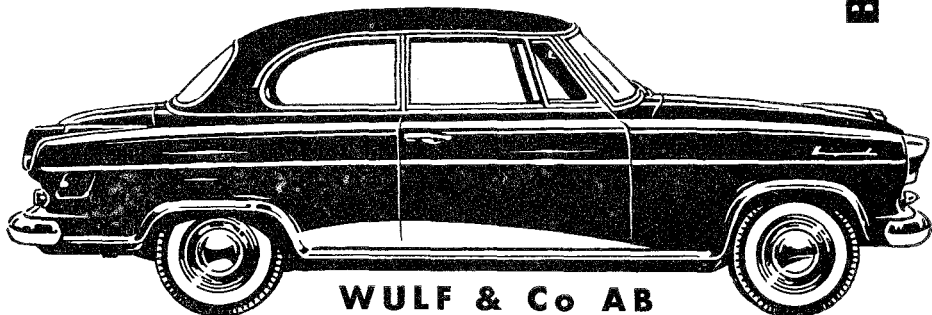
A.-B. Nabbensbergs Tegelbruk

Vänersborg

Tel. 100 05

i de belätta Isabellaägarnas skara.
Ring oss om en provtur så Ni får be-
kanta Er närmare med denna triv-
samma och eleganta familjevagn.

WULF & Co AB
Vänersborg Tel. 120 50

BORGWARD ISABELLA

A. Joh. Larssons Maskinaffär

Edsgatan 7

Tel. (växel) 138 40

GRUNDAD 1902

FÖRSÄLJER

Isabella

bilar

Husqvarna och

Triumph motorcyklar

CRESCENT och HUSQVARNA

mopeder och cyklar

Välsorterat lager av reservdelar och tillbehör

Erkänt förstklassig bil- och cykelverkstad

Välj

General Motors bilar

OPEL

CHEVROLET

BEDFORD

KVALITETSPRODUKTER

BRÖDERNA KARLGE AB.

Vänersborg

Tel. 120 75

Trollhättan

Tel. 154 01

165 01

Granström & Söner A.-B.

BIL- & MEK. VERKSTAD

Kronogatan 3

Telefon 121 80 (växel)

Auktoriserad återförsäljare av

SCANIA-VABIS

WILLYS-OVERLAND

VOLKSWAGEN

RÖRLÄGGERI

Residensgatan 25

Telefon 124 98

Utför värme-

och sanitäranläggningar

Oljeinstallationer

Medlem av Rörledningsfirmornas

Riksorganisation.

Gör som jag...

prenumerera på ELA och Ni får inte bara väl bevakade
ortsnyheter utan även kulturartiklar, husmors- och fa-
miljesidor, förströelseläsning, idrott och mycket annat —
allt utmärkt redigerat.

Ni kommer också att trivas med

ELFSBORGS LÄNS ANNONSBLAD

Nyhets- och Annonsblad för Elfsborgs län

Stadshotellet
Vänersborg

R e k o m m e n d e r a s !

Bar _____

INTIM

KUNGSGATAN 25

Innehavare:

NILS B. HANSSON

(förrut innehavare av

FRIMURARELOGENS RESTAURANG)

När det gäller

Eldningsolja

vänd Eder med förtroende till

Harry Falk A.-B.

Tel. 103 19

*Leveranser från egen
tankanläggning
i Vänersborg*

OLJEVÄRME

=====

VÄNERSBORG

=====

Tel. 122 36

Tel. 125 32

Eldningsoljor

Grus

Caterpillar

Ingen rök utan eld

Ingen eld utan försäkring

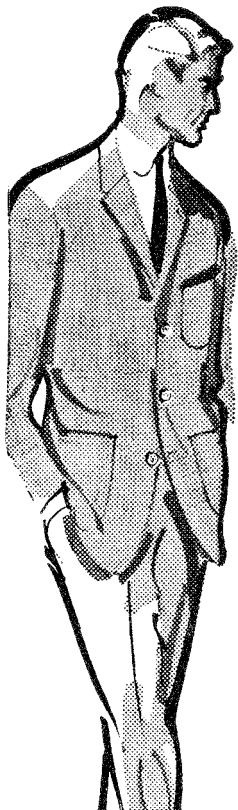
i

ÄLVSBORGS LÄNS BRANDSTODSBOLAG

Vallgatan 19 A

VÄNERSBORG

Tel. 138 45

Tiger

CALIFORNIA

Sommarligast

av

sommarkläder

De förnämsta av de moderna sommarkläderna — det gäller mannens likaväl som kvinnans garderob — är idag lätta, luftiga. Så lätta som California-jackets... sommarligast av sommarkläder.

Tigers eleganta California-jackets — i dunlätta stoffer, med modern avfodring — är en av aktualiteterna i vår rika vår- och sommarkollektion. Välkommen in och prova! Är lätt sommarklädsel. Er melodi, är California. Er sommarlätta val.

trivseln stiger i Tiger

NYA *Beklädnadsaffären*
VÄNERSBORG AB

Tel. linjevälj. 10330 - 11730

JUNIORAFFÄREN, Edsgatan 18, tel. 10677

Harry Dafgårds

Charkuteriaffär

KOTT, FLÄSK,
CHARKUTERIVAROR

egna tillverkningar

ALLT I VILT och DJUPFRYST
KONSERVER och GRÖNSAKER

REKOMMENDAS

Kungsgatan 1

Tel. 101 03 — 122 53

HUVUDAFFÄR:

Sundsgatan 13, Vänersborg

Tel. 107 41, 107 42

FILIALER:

Skansgatan 7

Tel. 102 45

Hedmansgatan 2

Tel. 141 80

CHARKUTERIFABRIK:

Fredriksbergsgatan

Tel. 125 90

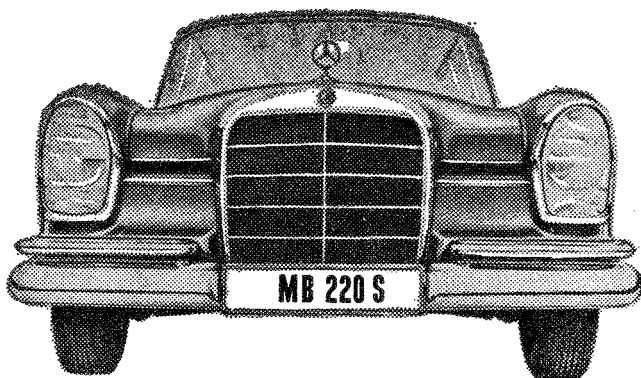
Egna tillverkningar av Kvalitetsvaror

Nordfeldts

KONDITORI

———— Tel. 101 10 och 109 15 ————

MERCEDES BENZ MERCEDES BENZ

En vagn med tradition...

Vilken Mercedes-Benz modell Ni än väljer kommer Ni att uppleva samma tjugande känsla som Mercedes-ägare runt om i världen känner för sin vagn: Glädjen över kvalitet och exakt precision, utsökt sadelmakeriarbete i hantverksklass, diskret, representativ elegans och trygghetskänslan att i varje situation helt kunna lita på sin vagn. Mercedes-Benz är, kort sagt, vagnen för Er som fordrar något utöver de vanliga...

I Vänersborg Bil-Aktiebolag

Tel. 120 60 - Östra Vägen 8

MERCEDES BENZ MERCEDES BENZ

Rydings

Måleriaffär

VERKSTAD:

Residensgatan 33

Telefon 131 25

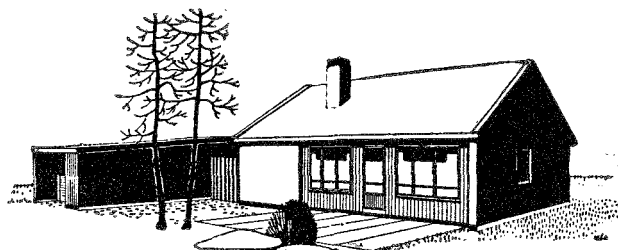
BOSTAD:

Edsgatan 65

Telefon 115 96

Utför allt inom yrket

MYRESJÖ-HUS.

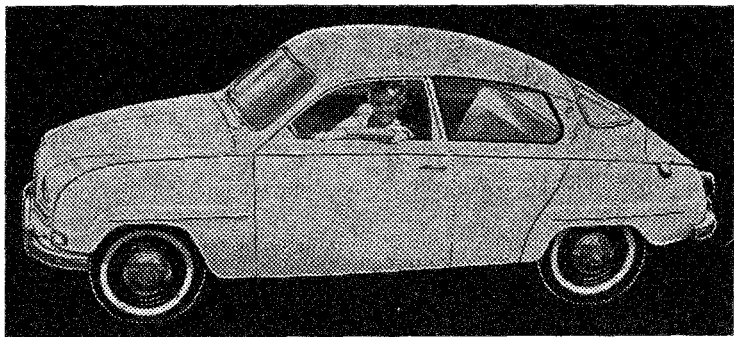

Sedan mera än 20 år bland de
ledande företagen i branschen.

Distriktskontor Storgatan 26, tel. 118 17

Distriktschef Nils Haglind, bostadstel. 149 17.

SAAB 96

PROVA DEN PÅ VÄGEN

Unna Er en provtur i nya SAAB 96 — Ni kommer att bli förtjust i SAABs enastående vägegenskaper. Ta gärna hela familjen med — SAAB 96 är 5-sitsig och det stora bagageutrymmet har plats för hela familjens bagage.

*SAAB 96 — en familjebil med sportigt sting
Välkomna till en provtur i dag!*

ANA-motor

Vänersborg

Kronogatan 7

Tel. 129 81

SE BÄTTRE

med våra glasögon

HÖR BÄTTRE

med våra hörglasögon

*Kvalitetsvaror och god service får Ni alltid
hos*

Roslinds Optik

Specialoptiker

Edsgatan 16

Vänersborg

tel. 142 84

Kvalitetsvaror

i LÄDER och PARFYM

Väskan

Roslinds Hörna

Vänersborg

tel. affär 113 88

tel. kontor 103 83

LUNDINS RADIO och TV

Edsgatan 6

Tel. 105 43

**Allt i Radio, TV, Musik, Grammofoner
och Service**

Högtalaranläggningar uthyras

Gillebrodern

ekiperar sig bäst hos

Lundborgs

VÄNERSBORGS GLASMÄSTERI

(Hellman & C:o)

Affär:

Edsgatan 10, Tel. 101 28

Verkstad och lager:

Vassbotten, Tel. ankn.

Fönsterglas, Ornament- och Råglas, Spegelglas,
Butiksrutor, Bilglas, Fönsterkitt m. m.

Glasmästeri, Glasning av nybyggnader m. m.

Glassliperi

Inramningar, Ramlist, Ovala ramar,
Fotografiramar, Speglar, Tavior, Oljemålningar,
Konst, Hantverk, Presentartiklar.

TRYCK- *saker*

för hemmet
föreningen eller affären
levereras av oss
snabbt
och välgjort

Petrés Tryckeri

Söderg. 3 Tel. 139 40 (vx)

Förenade Kolonial
i Vänersborg AB.

Böhmers Eft.

Bosättningsmagasin

Vänersborg
Tel. 102 53

Rekommenderas

SJÖSTRÖM & C:o

===== VÄNERSBORG AB =====

VASSBOTTEN, VÄNERSBORG

Tel. 102 54, 132 54

Försäljer: Ved, kol, koks, antracit, agakoks,
Esso eldningsolja.

Uppköper: Hästtagel, kotagel, Systembolagets
flaskor, vax, stickylle, lump, säck-
lump.

Uppköper och försäljer: skrot och metaller.

A.-B. Vänersborgs Järnhandel

Tel. 100 82 — 102 87

—
En välsorterad järnhandel

Edsgatan 13

VÄNERSBORG

Tel. 102 20
132 20

Allt för modern inredning

Vänersborgs Färg- & Kemikalieaffär

Edsgatan 17

Inneh. Åke Nyström

Tel. 102 99

*rekommenderar sig
med allt vad till
branschen hör*

Sjöstads Elektriska

Edsgatan 35

VÄNERSBORG

Tel. 110 66

Utför: Alla slag av el. installationer

Försäljer: El. materiel, armatur, kylskåp,
dammsugare m. m.

Thernquists Blomsterhandel

Säg det med Blommor!

EDSGATAN 21

TELEFON 136 73 — 100 63

C. W. Carlssons Eftr. Boktryckeri

Kyrkogatan 21

Tel. 102 51

VÄNERSBORG

Bok-, Accidens- och Reklamtryck

I centrum av "LILLA PARIS" finner Ni de
välkända damernas affär.

Specialaffären för
Dam- och Tonårskläder,
Klänningstyger
och Gardiner

Ragnar Nilsson

Tel. 104 94

Vänersborg

Edsgatan 21

Målerifirman

ALLAN SVANBERG

VÄNERSBORG

Rekommenderas!

Tel. Verkstad 144 46

Bostad 105 42

Andersson, Larsson & C:o Aktiebolag

VÄNERSBORG — Telefon 106 69, 112 69

TRÄVAROR

HYVLERI

Byggnadsmaterial

Snickerifabrik

Papp, Spik, Masonite m. m.

för byggnadsändamål

Eldningsoljor

Kol Koks

Gåvor av värde

finner Ni hos oss.

Vår utsökta sortering i

Guld- och Silverarbeten samt Matsilver

ger Er tillfälle välja en värdefull

och uppskattad gåva.

Vänerns Guldsmidsaffär

Edsgatan 18

VÄNERSBORG

Tel. 102 26

Vänerns Nya Bleck- & Plåtslageri

Taktäckning och allt vad till yrket hör

Lilla Vassbotten, Vänerns

Telefon 109 96

Mäklarfirman

KJELL SUNDELIUS

FÖRMEDLAR köp och försäljning av Affärsrörelser,
Fastigheter och Egendomar.

VERKSTÄLLER: Auktioner, Boutredningar m. fl. uppdrag.

UPPRÄTTAR: Firmaanmälningar, Testamenten, Äkten-
skapsförord m. m.

Ombud för Städernas Försäkringsbolag

Telefon 100 90

Drottninggatan 40, Vänersborg

VÄNERSBORGS MÅLERIAFFÄR

Verkstad Sundsgatan 7

Tel. 103 41 — 112 25

Vi utför under ansvar alla slag av

MÅLNINGSARBETEN

Nybyggnader Reparationer
Skylt- och Möbelmålning

Försäljer:

OLJOR, FÄRGER, LACKER, PLASTFÄRGER

m. m.

Ämnar Ni köpa eller sälja

Fastigheter, Affärsrörelser eller Egendomar
Vänd Eder med förtroende till

Affärsförmedlingen

Sven B. Randhem

Vallgatan 15 A, Vänersborg

Tel. 107 74

Av Handelskammaren auktoriserad fastighetsmäklare

Förrättar Auktioner, Boutredningar m. m.

B. ERLANDSSONS

— Rörledningsfirma —

R. R. medlem

Tel. 110 85

A. SJÖDÉN

Byggnadsfirma

Fredriksbergsgatan 9 a

VÄNERSBORG

Tel. 116 47

- Ny- och ombyggnader
- Reparationer
- Värderingar

SAHLINS BOKBINDERI

(etablerat 1860)

Parti- och privatbokbinderi

Sandmarksgatan 16 B

Tel. 108 21

VÄNERSBORG

UNIVERSAL

Basaravdelning Vänersborg

Kontor och utställning: Belfragegatan 17

Tel.: 134 61, 128 50, 148 50, 106 94

*Ledande firma inom branschen — Allt för fest-
arrangörer — Leveranser till alla folkparker över
hela landet — Fullständig service för Barnens Dag
och liknande festligheter med bl. a. försäljningskiosker
i alpstugemodell, dekorerade i trevliga färger*

Alla slag av festtillbehör

Låneservice

Artistförmedling

Rekvirera vår basarkatalog!

Ring eller gör oss ett besök!

Säj bara

Yngves

om radion krånglar —
det räcker

Yngves Radio- o. TV

Residensgatan 23

Tel. 135 34

GeTe-LIVS

SUNDSGATAN 15 — TEL. 105 67

Specialitéer:

KAFFE — OST — DELIKATESSER — MARGARIN

av högsta kvalité i lös vikt

GeTe-FRUKT

EDSGATAN 15 — TEL. 104 72

— **Specialisten på frukt** —

Alla dagsaktuella

FRUKTER — KONSERVER — FRUKTKONSERVER

Om Ni står

Så sätt Er

i begrepp att köpa ett piano,
en TV, en radio, en radio-
grammofon eller grammo-
fonskiva,

i förbindelse med

STIGLAND,

Edsgatan 20, Vänersborg,
tel. 103 11.

En säker väg till den egna bostaden går genom HSB. Ordna Ert medlemskap redan i dag. Ju tidigare Ni går in som medlem och påbörjar insats-sparandet, desto större chanser har Ni att välja just den bostad som passar Er. Ni får lägenhet i turordning och med den kooperativa bostadsrättens alla fördelar med medinflytande och kontroll över boendekostnaden.

När det gäller bostaden — tala med

HSB VÄNERSBORG

Östra vägen 4, Vänersborg, tel. 117 93.

Kvalitetstrycksaker

Bergs Tryckeri

VÄNERSBORGS BOKTRYCKERI

Telefon 100 02, 133 02

KARNÉUS & C:o

AKTIEBOLAG

Residensgatan 40

Vänersborg

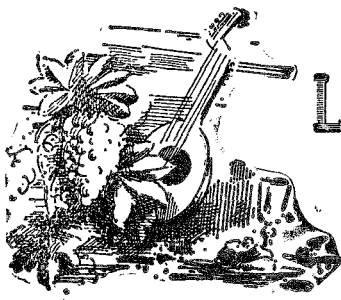
Telefoner: 105 83 – 111 81

ERICSSONS BRÖD

VÄNERSBORG

Rekommenderas!

Tel. 102 82

Restaurant
LILLA PARIS

Stället där gästerna trivs!

Tel. 102 58 Vänersborg

Kungsgatan 3

Junior

Välsorterad
specialaffär i

Goss- & Flickkläder

VÄNERSBORG

Affären för ungdom

HENRY DAFGÅRDS LIVSMEDEL

Residensgatan 24

VÄNERSBORG

Tel. 129 30

- **KÖTT, FLÄSK**
- Egna tillverkningar av charkuterivaror
- Stor sortering av **KONSERVER**

Thure Carlssons Cykelaffär

EDSGATAN 37 — TEL. 117 24

Scooter: VESPA - N. S. U.

Mopeder: APOLLO - N. S. U. - CRESCENT

Cyklar: APOLLO - CRESCENT

SPORTARTIKLAR

FISKREDSKAP

Körkorts- och Trafikkortsutbildning

erhålles snabbt och med modern
undervisningsmateriel vid

AHLINS BILSKOLA

Edsgatan 25 — VÄNERSBORG

Tel. Kontoret 117 35

Tel. Bostaden 107 35

BECKEMANS

Färg-, Tapet-, Kemikalie- & Sjukvårdsaffär

REKOMMENDERAS

Billengrens

HERREKIPERING

—

HERRKONFEKTION

Tel. 110 10

Vänernborg

GALLE VÄNERSBORGS
Möbelfabrik A.B.
HAMNGATAN 13 - TELEFON 10431

Möbler, Mattor, Gardiner, Sängkläder m. m.

Ewald Gillbergs Tobakshandel

Vänersborg Tel. 101 83

Malmberg

Tel. 109 06

Cykel- & Sportaffär
VÄNERSBORG

CALTEX BENSINSTATION

AXEL LINDBERG

Ö. Vägen

Tel. 109 63

Bensin, Eldningsoljor, Smörjoljor.

Fullständig service.

Berthel Andréen

JÄRN- & MASKINAFFÄR

Sundsgatan 23

Tel. 100 84

Allt som fordras i en välsorterad

SPECERIAFFÄR finner Ni hos

Sundelius Specerier

Sundsgatan 23

Tel. 102 98

Andersson & Fagerströms Elektriska

Utför alla slag av

ELEKTRISKA ANLÄGGNINGAR

Vallgatan 15

Tel. 106 09 — 134 91

S. ROSENDAHL

Bilsadelmakeri & Tapetserareverkstad

Tel. 106 85

Bostaden 126 23

Bilklädslar, mattor, suffletter,
reparationer.

Läderarbeten.

Omklädsel, omstopning av alla slags möbler och madrasser.

Gaddes Sport & Vapen

Bästa inköpskällan för tillbehör och delar till

VICTORIA VICKY mopeden

HUSQVARNA och SAUER & SOHN jaktgevär

Fullständig service

Kungsgatan 5

Tel 116 12

Radio- & El- Service

Hamngatan 9 Tel. 116 67, bost. 127 34 Vänersborg

INSTALLERAR

REPARERAR

FÖRSÄLJER ALLT ELEKTRISKT

ZETTERBERGS

SKOAFFÄR

Edsgatan 25

Vänersborg

Tel. 101 76

REKOMMENDERAS

Vänersborgs Cementgjuteri

rekommenderar

sina välkända betongvaror

ALMA EKSTRÖM & C:o A.-B.

Kungsgatan 7

VÄNERSBORG

Tel. 100 86

**Kappor, Dräkter, Klänningar
samt allt i dambranschen**

SIGNE FRISKS KONDITORI

REKOMMENDERAS

BILFRAKT

(Inneh. Allan Nilsson)

Drottninggatan 24

VÄNERSBORG

Telefon 117 40

Utför TRANSPORTER av alla slag,
såväl kortare som längre. Även
packning och emballering av bohag.

Vittvätt — Stärkning — Strykning

SPECIAL-TVÄTTEN

Tel. Vänersborg 127 55

Vänersborgs Läderaffär

Rekommenderas

Tel. 107 51

Kopps Bröd

Storgatan 10

Tel. 109 81

Edsgatan 7

Tel. 110 89

*Till fest och vardag
gott bröd från Kopps*

Inneh. Konditor Stalfors.

Björndahls Bokbinderi

Nygatan 14 a

TEL. 137 29

REKOMMENDERAS

